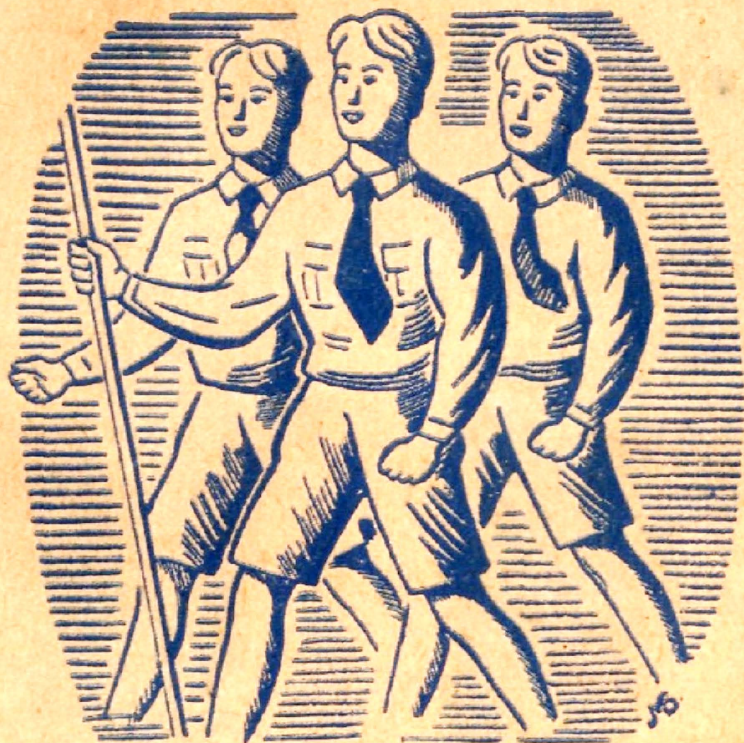

В. ТАТОМИР

В ЮНАЦЬКИХ

ТАБОРАХ

ДОДАТОК ДО КАЛЕНДАРЦЯ УКРАЇНСЬКОГО
ЮНАКА „ДОРОГА“ НА 1942 Р.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ

ЗБІРКА

вказівок, порад і матеріалів на юнацькі табори
української молоді.

К Р А К І В

1 9 4 2

У К Р А Ї Н С Ь К Е В И Д А В Н И Ц Т В О

із. арх. історію

Накладом «Українського Видавництва», Краків,
Райхштрассе ч. 34, II.

Друк.: «Нова Друкарня Денникова» під комі-
сарською управою, Краків, вул. Ожешкової 7

Verlag: „Ukrainischer Verlag“, G.m.b.H. Krakau,
Reichsstrasse 34/II.

Druck: „Neue Zeitungsdruckerei“, Kommissarische
Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Табори для української молоді — це добровільне, організоване життя молоді на якийсь означений час.

Їх завданням не тільки дати відпочити молоді по грудях шкільного року, змінити одноставність життя шкільної лави чи сільської монотонії, але також дати молоді основи суспільного виховання, навчити послуху й карності, скріпити туготу та загартувати молодь до труду.

І саме через те, що в таборах спонукується молодь виконувати приділену їй працю та бути карною, а з другого боку доручається їй самій організувати працю і кермувати співтоваришами — то характер молоді наставляється на працю, карність і наказування.

Такий спосіб виховання дає нам не тільки рядовиків у суспільно-громадській роботі, але також сприяє розвиткові майбутніх провідників.

Завдання таборів для молоді є: плекати культ твердого життя громадянина свідомого своїх завдань супроти нації, вирабляти здібності — і завдання ті переводити в чин.

А щоб виховати такого повновартного гро-

мадяниниз, треба розвивати у молоді: гарт волі, хоробрість, лицарскість, відпорність на недостачі, точність, карність, обов'язковість, почуття честі, великодушність, шляхотну амбіцію, відповідальність за свої вчинки, віру в Бога, в нашу найвищу ідею, віру у власні сили та психічні й фізичні прикмети: ініціативу, життєву зарадність, певність себе, здоров'я, сміх, фізичну справність.

Ті чесноти й прикмети плакаємо в юнацьких таборах молоді добре уложенними таборовими заняттями.

Кидаючи низку порад, вказівок, та малу частину матеріалів потрібних при уладженні юнацьких таборів; я далекий від думки робити з цього підручник для провідників та організаторів юнацьких таборів.

Всежтаки, задля великого браку якихнебудь друкованих матеріалів з обсягу таборування в українській мові, і вони можуть стати помічними при організуванні: вишкільних таборів для провідників клітин молоді, юнацьких таборів і коротких курсів-таборів для сільської молоді.

Бож схема організації таборів для молоді одна.

Табори — це найкращий засіб виховання молоді — слід тільки звернути у них увагу на те що найважливіше, — підчеркнути найважливіші елементи виховання.

Для досягнення виховних завдань є менше важним чи молодь заживе на таборах під шатрами в гарно-казково положених околицях, на відлюдках, що нагадуватимуть життя первісних людей, чи набере таборових звичаїв, чи може пробує цей час табору під дахом навіть в „люксовій“ віллі. — Але наскільки важливішим є те; щоб за час

існування табору набрала молодь добрих основ карності, привикла до сповнювання обов'язку, навчилася цінити працю рук і себе в ній заправила на людину праці, щоби набрала тілової справності й туготи.

Тому менше звертайте уваги на цей вимріяний стиль шатрових таборів, а більше на виховання одиниці й гурту.

Суворі рямці таборового правильника та вміння підчинити їм молодечу енергію й розбурханість — більше вартні як лірика шатрового життя.

Не перевантажуйте таборів гутірками, не вчіть молоді уже заранки ставати „дискутантами”, не давайте їй завдатків ставати розніжненими мрійниками, але вчіть її послуху й карності, сповнення обов'язку, вчіть її не встидатися чорної праці рук, дайте їй добру фізичну заправу, щоби стала дужою та здоровою — на службі нації.

Деякі з матеріалів, заповнених в цій збірці є спільною працею працівників Відділу Опіки над Молоддю та Родиною УЦК.

Заповнені матеріали з ділянки тіловиховання, за винятком мандрівництва й Відзнаки Фізичної Справності, опрацював п. Данило Березопський.

Цілу збірку переглянув проф. Петро Ісаїв, за що йому щира дяка.

В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ

Ми юні, новії когорти,
Ми дужі вірли і буруни.
Клепати серця всіх ідемо
І в їхні ударити струни...

(Мик. Гур.)

II. Вишкільний, юнацький ім. Володимира Великого
табор — Криниця

Сповнення свого обов'язку — праця.
Побратимство — ватра й лицарський дух.
Повага проводу.

Радість та, усіх життя, що дає його краса
природи і сила сонця.

Гаряча любов свого рідного і готовість служити нації.

Дружнє життя в завжди веселому, радісному середовищі.

У серці надмір гарячих молодечих почувань.

Великою радісною піснею свого молодечого життя зв'яжете свої почування в одне. І кожний Ваш крок це частина спільних зусиль, спільної праці, частина змагу.

Звуки вечірної спільної молитви, то відчуття великої сили, і величі світу та його Творця.

Піднесення прапора і Ваше щоденне приречення, що мовчки його сповняєте у цю врочисту хвилину, зроджує у Вас незатарту глибоку постанову — служити нації.

Скільки приємности і чару дає хоч би тільки один день проведений в таборі. Скільки вдоволення дає поборювання трудів і невгод.

Юнацький табір, що в ньому учасники перебувають цілий час серед природи, це один з найкращих засобів для духового й тілесного її гарту.

Праця, проведена в таборі, збуджує зрозуміння її потреби і значення та правильний погляд на неї, розвиває певну зручність і зміцнює фізичну тугість.

Табір виховує енергійні, завзяті характери, що можуть змагатися у тяжкому життєвому бою, краще як ці, що в таборах не бувають.

Юнацький табір це спільна ширша родина, зв'язана тісними вузлами побратимства з почуттям свідомої карности під твердою кермою проводу табору — команди.

Одиниця в ньому це лиш одне звено в цілому ланцюху працівників. Табір — це практична шко-

ла шкелання товариської єдності і вирівнювання соціальных протываг. Таборове життя — це пізнання відношення одиниці до громади, громадянина до його суспільних завдань.

В ньому всебічно і рвномірно розвивається: тіло й дух, воля й характер.

І в тому власне велике значення юнацьких таборів, як коначного, невідкличного чинника — виховання молоді.

МИ — ОДИН ГУРТ

Ми — творимо гурт.

Кожний з нас прийшов тут може з окремими мріями, іншими здібностями і зацікавленнями. Кожний вніс з собою своє я, свою владу й звички.

Але усі ми тут разом творимо гурт. Кожний вносить до нього свої цінності і замилювання, і кожний хоче із своїх здібностей щось дати для гурту.

Бо доля гурту всім нам дорога.

За одного всі стаємо разом, як мур.

Бо ми гурт один і в тому наша сила.

Треба тобі допомогти, друже — ми гуртом можемо.

Спотикнувся ти на життєвому шляху — у нас найдеш поміч.

Хто остався за нами позаду? Хто хоче йти сам один, крутими стежками?

Заверни і не роби нам встиду. Що можеш ти — сам один? Чи не бачиш, що усі ми разом виконуємо працю для спільного гурту. І ніхто не може жити сам для себе посеред нас. Кожний може щось зробити для спільного добра, бо кожний щось знає, щось вміє, до чогось має замилювання, чогось хоче, до чогось прямує.

У спільному житті, у гурті — працюємо для нашого добра, для нашої спільноти, для нації.

Хто ще залишився поза нами? Подайте руку! —
і далі ідімо уже разом.

Бо ми один гурт і в тому наша сила.

ЗА ВНУТРІШНЮ ОБНОВУ ДУХА.

Тверде життя нової людини вимагає від неї
праці, діл, і зовнішньої боротьби.

Відпочинок інструкторського роя в Турковичах

Але це тільки зовнішній вияв цих сил і вартостей, що криються у людській природі. Природа криє в собі більше тайн, як це собі людина уявляє.

Людина у сучасну пору бачить зміст життя тільки в активізмі, у вияві сил, у боротьбі. При тому не звертає уваги, що до цього активізму й боротьби немає основ — фундаменту.

А цею основою є внутрішньо перероджена душа людини — це джерело діянннн і збірних сил.

А чи можливий чин, коли в душі порожнеча? Люди хотіли би бачити лискавки, чути громи там — де нема електричності. А це ж проти законів природи. Бо природа діє в тайні, а щойно опісля виявляє своє багатство.

Живе зерно має більше внутрішніх сил — як великий мертвий камінь. Воно пробиває земну кору, росте, розвивається, та поки вийде на денне світло — працює, набирає сил у тайні.

В тайні працюють також соки в дереві, квіти та овочі.

Відберіть дереву його соки, а зруйнуєте квіти й овочі.

Відійміть душі її внутрішні багатства, а зруйнуєте усе життя людини.

Такий незмінний закон природи.

Збагатити душу в природні і надприродні дари, набрати сили, завзятости — це завдання самоти. Відновити себе, свого духа, щоб можна нести віднову другим.

В теперішньому часі тисячі людей тиснуться на денне світло, хочуть світити іншим, а замість цього творять зло, бо не вміли, чи не хотіли в тайні навчитися добра — відродити та збагатити свою душу.

Перше оживи себе, а тоді йди оживляти других, творити й діяти.

Забувають на те, що наперед треба вчитися себе, потім других, наперед слухати, опісля наказувати, наперед мовчати, опісля говорити. Наперед пізнати й відродити свою душу та її внутрішнє життя, а опісля діяти назовні. На жаль, люди вивертають та руйнують цей порядок.

Христос тридцять років мовчав, молився ночами перед своєю працею і трудами на самоті — а люди бажають творити, діяти без внутрішнього скріплення, переродження, віднови, без молитви.

Треба вміти злучити ці дві речі із собою — в єдність.

Тоді чин буде цвісти і нести овочі, бо в джерелі чину буде могутнє життя.

Юнацькі табори — стануть для молоді — тою таємною силою, що відродить і скріпить її духа, що на вільних просторах подалше від гамору міста і монотонії села — дасть юнацтву — нові животворні сили — до праці над собою і другими для добра нації.

КАРНІСТЬ І ОБОВ'ЯЗОК.

Найважливіше завдання таборів для молоді під теперішню пору це зміцнити у молоді почуття карності й обов'язку.

Маємо різні роди карності, а саме:

1) супроти самого себе, коли одиниця панує над своїми інстинктами.

2) карність супроти других людей і супроти влади, коли одиниця піддається волі другої особи, або влади.

3) карність супроти вищих загальних дібр, супроти обов'язку, справи загалу — спільноти, коли одиниця підпорядковує своє поступовання та свої інтереси — цим вищим загальним інтересам.

Між послухом і карністю існує велика різниця.

Карність впливає зі свідомості що треба підпорядкуватися деяким правам, і як така належить.

до рис характеру — бо сам послух можна навіть вимогти фізичною силою чи терором.

Однак карність не є самоціллю, це лиш один із засобів проведення в життя тієї ідеї, що їй служимо.

Карність служить для добра спільноти. З поняття карности, як спільної прикмети, випливають її засадничі черти: Наказ треба виконати безоглядно і розумно. Себто швидко, докладно і якнайкраще.

Існують моменти, коли людині здається, що в імя вищої цілі мусить бути некарною супроти свого безпосереднього наказу. Такі моменти бувають, але з того не вільно робити засад.

Некарність все буде некарністю. Тільки ціль, для якої ота некарність заіснувала може її виправдати, але не освятити.

Зло все злом залишиться, щоправда злом з кінечности, але ніколи через оту свою кінечність не стане добром.

Висновки з отих двох протилежних собі поглядів ведуть — один до здисциplinованого, карного, суцільного гурта — а другий до анархії.

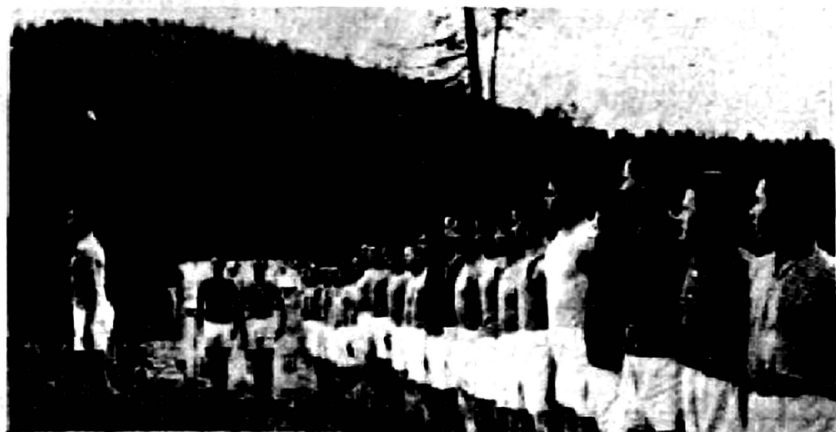
Коли виконуємо наказ — не можемо його змінити доти, доки існують умовини, які передбачив той, що приказ видав. Щойно, як заіснують умовини в наказі непередбачені, можна його виконання змінити, але тільки згідно з духом виданого наказу.

У кого зродиться думка поступити проти наказу — хай він перш за все усвідомить собі, що він виступає проти самих підстав спільнотного ладу, що його виступ носить в собі зародок анар-

хії — і якщо все таки він його робить — як зло конечно, то тільки тому, щоби запобігти гіршому.

Однак карність в нічому не суперечить власній, творчій ініціативі.

Одна людина не схопить цілості проявів життя — натомість може це зробити здисциплінований гурт людей.

Карні лави II. табору в Криниці

Тому то обов'язком кожної людини супроти нації — працювати в тій ділянці в якій найбільше може принести користі, а обов'язком гурта — ті зусилля координувати.

Ці проблеми це надзвичайно важні справи, які своєю суттю заторкують підстави суспільного життя. Їх слід докладно продумати і ясно собі здати справу — щоби стати карним і творчим складником спільноти, а не бездушним автоматом, або ще гірше, руїницьким елементом.

СПОРТ І МОЛОДЬ.

Спорт.

Кожний молодий юнак намагається спортом досягнути красу тіла та духа.

Гарна душа й сильне тіло — це ідеал, що до нього йшли в житті старинні греки. І вони його досягнули — великим накладом праці поколінь. Гарні й сильні греки створили гарну й сильну Грецію. Гарну — своєю культурою, сильну — своєю могутністю.

І нове покоління хоче йти тим шляхом і йде.

Українська молодь не може забувати за ті кличі.

Спорт має дати силу тіла та красу духа, її виробленість, гарт, характер.

Збільшуючи свої сили — збільшите сили свого народу.

Сильним та могутнім є лиш той народ, який має сильну й здорову, до найвищих досягів підготовану молодь.

Спорт саме створює ті всі можливості, в яких можна випробувати гарт свого духа, свою силу, свою волю.

Тому вважайте, щоб життя не застало Вас не-приготованими.

Добудьте спортом силу та красу тіла й духа, тоді будете ближче свого ідеалу.

ПІДГОТОВА ТАБОРІВ

Роди таборів.

Є різні роди таборів:

- а) постійні,
- б) мандрівні, а ці знов можуть бути:
  - 1) звичайні,
  - 2) водні,
  - 3) зимові.

Відповідно до віку учасників та їхнього вишколу, або до якоїсь окремої цілі, табори бувають:

- а) відпочинкові,
- б) піонерські,
- в) інструкторські.

Відпочинкові табори дають молоді змогу пробувати серед гарних і здорових околиць, набрати здоров'я і сил, а також навикнути до порядку і карності. Улаштовувати їх треба в місцевостях, де можна дістати відповідне приміщення. Такий табор може бути улаштований теж під шатрами.

Інструкторські табори мають на меті виховати метких юнаків, що можуть в кожній життєвій ситуації дати собі раду. Юнаки у всім призвичаються до самостійності, вони обов'язані самі улаштувати приміщення на табор і його улаштування, понадто перейти від відповідних ділянок знання чи тіловиховання щоб могли сповняти своє завдання як поучники. Інструкторські табори, крім

цього, мають на меті підготувати учасників до ведення праці серед юнацтва.

Піонерські табори молоді мають дати їм підготовку до самостійного життя, заохотити молодь набувати знання з окремих практичних ділянок. Тому треба в такому таборі заставити юнаків передовсім до практичних занять, на які в першу чергу складатимуться зайняття над улаштуванням табору, а далі підготовка до різних практичних вміlostей.

Піонерський табір це основний тип усіх вичислених таборів. Получення ж тих усіх таборів — це юнацький табір.

Програму занять у цьому таборі треба скласти на основі програм праці, наведених у горі трьох таборів (відпочинкового, інструкторського і піонерського).

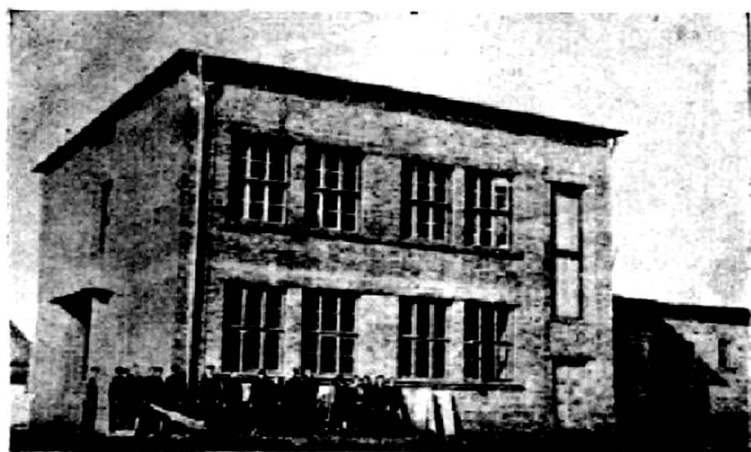
Вказівки для організаторів.

Успіх табору залежить найбільше від доброї його підготовки. Підготовчу працю веде Референтура Опіки над Молоддю та Родиною даного УДК (Делегатури), на якого терені має відбутися табір.

До помочі Референтурі стає Колегія Опіки над Молоддю та Родиною, що існує при даному УДК, а її завданням помагати Референтурі у всіх підготовчих працях. Однак і провід УДК (Делегатури), на яких терені має діяти табір, повинен зокрема поцікавитися справою зорганізування табору, бо ж в дійсності він один відповідає за всю працю, яка проводиться на їх терені діяльності. Тому голова УДК (Делегатури) повинен взяти на себе обов'язок вив'єднати всі дозволи від влади, що є потрібні на оснування й ведення табору, та заступати справи табору перед владою.

Усі завваги, поради та вказівки зібрані в окремому розділі під заголовком:

Вказівки для Референтів (підреферентів) Опіки над Молоддю та Родиною УДК (Делегатур) для організації та ведення юнацьких таборів.

Приміщення табору в Київці на Підляшші

Зміст:

- 1) Загальні вказівки,
- 2) Підготовка табору.
- 3) Урухомлення табору,
- 4) Нагляд над веденням табору,
- 5) Ліквідація табору.

1) **Загальні вказівки:**

Юнацькі табори української молоді — це один з найкращих і вже доволі випробуваних засобів виховання молоді.

Знані різного роду, пластові табори (Сокіл, Остодір, Старява, Космач і т. ін.), що дали нам відповідне число ідейної, добре загартованої молодді, яка й тепер напевно стократно кращий дає вклад у нашу суспільну працю — як ці, що не знають і не бачили таборів — ще й досі своєю світлою традицією дають нам милий образ одного з найкращих чинників виховання молоді.

Зокрема німецька молодь дуже багато часу проводить в таборах, а до цього таборового виховання німецької гітлерівської молоді привязують її виховники найбільшу вагу.

Традицію наших пластових таборів, так добре та вмело зорганізованих, мусимо за всяку ціну вдержати, мусимо заповнити її новими сторінками світлого таборового життя української молоді й на оцих західних окраїнах наших земель.

Перш завсе ясно та повсякчасно стоятиме перед нашими очима ціль юнацького табору, який цілим своїм укладом життя і переведеною працею повинен дати українській молоді те, що найкраще, що в житті найпотрібніше.

А ціль одна — виховати молоду людину на повновартного громадянина нації, на людину чинну, праці й посвяти, повну віри у свої сили, що з усмішкою на устах и погідним — ясним чолом ітине крізь життя до одної високої мети.

Багато причинимося до цього, коли з гурту молоді, що дає нам його табор — нашим впливом — створимо зєднаний, суспільний гурт-спільноту, коли вщипимо в нього основи свідомої карности, навчимо його цілти працю й рости в праці, коли вкладамо в нього всі ці чесноти й прикмети, що мають мати вони, як майбутні провідники.

І тому така велика відповідальність спадає на

Референтів Опіки над Молоддю та Родиною — поставити юнацький табор на тарені діяння свого УДК на належній висоті.

Це ж одна з найважливіших ділянок їхньої праці, це ж виховання молоді, за яке вони несуть так велику відповідальність, як ніхто другий на будь-якій іншій ділянці, та ще й тому, що ця відповідальність за виховання молоді сягає далеко вперед на довгі роки.

Належна підготовка, уведення в життя в наміченому згорі речинці, добре обдуманого й підготованого плану, невпинний нагляд і безпосередня участь у таборі, консеквентність у переведенні плану — це передумовина успіху праці референта.

Треба числитися з перепонами и труднощами не тільки із зовні, але ще більше з тими, що є наслідком нашої незарадности, безпляновости, химерних настроїв і невидержности, а їх зможемо усунути тільки надлюдською працею.

Слід стати понад усі страхіння невдач і вивести своє відповідальне діло за давним пластовим кличем „сильно, красно, обережно, быстро” — справді по мистецьки.

Ось чого вимагаємо від референта Опіки над Молоддю та Родиною при організуванні та веденні таборів для української молоді.

2) Підготовка табору:

- а) Підготовча акція уладження табору,
- б) пропаганда таборової акції,
- в) фонди на табори,
- г) прохарчування,
- г) таборовий виряд.

а) Підготовча акція:

1) Місце на табор: завчасу підшукати та перевірити, чи відповідає воно санітарним вимогам, хто є власником приміщення, які є можливості прохарчування, доїзду, роздобуття дров на опал і уладження табору, можливості закупу соломи, чи сіна на сінишки, спроможности доставки товарів, перевірити, де мешкає найближчий лікар, де знаходиться найближча залізнична, чи автобусова станція.

2) Приміщення табору: мати на увазі здоровий стан приміщення на табор, площу перед домом, близькість ріки, студні, озера, потоку, місце для вмивання й купання, воду до пиття, місце на кухні, догідну площу на грище (найменше 50×50 кроків) недалеко табору, положення табору оподалік від осель і доріг.

3) Правні вимоги: якнайскоріше внести до повітового старости прохання про виеднання дозволу на уладження табору. В проханні подати: місце осідку табору, приблизне число учасників, час тривання табору (зголосити лікаря табору). Відпис прохання негайно переслати до УДК. Виеднати дозвіл у власника приміщення, уладити це приміщення згідно з нашими вимогами, а у відповідного інспектора лісів дозвіл користуватися лісом під деяким оглядом (евентуально уладження ватри, збирання дров). Оповістити найменше два тижні перед початком табору про реченець діяння табору, його місце осідку, висоту оплати, виряд учасників(ць) — та зібрати письмєнні зголошення на табор найпізніше 10 днів перед початком табору, запросити лікаря та зголосити його владі як таборового лікаря.

Зробити спис харчів, потрібних для табору, беручи під увагу приблизне число учасників і час

тривання табору та виеднати у відповідному уряді харчеві приділи для табору.

Подбати про дозволи їзди й знижки для учасників і учасниць.

4) Намітити провід табору та зголосити його Відділові Опіки над Молоддю та Родиною УЦК та начальникові округи.

5) Зладити спис потрібного інвентаря до табору.

6) Обдумати спосіб доставки інвентаря і харчів до табору та спосіб доїзду учасників(ць).

7) Референти опіки на Молоддю та Родиною тих УЦК (Делегатур), які не організують в терені своєї діяльності таборів — подбають про відповідне число учасників(ць) табору, їхні речинцеві зголошення, стягнуть та перешлють оплати, подбають про виряд учасників і учасниць, відставляють їх до стації чи навіть місця табору в означеному речинці.

8) Окремий учасник(ця):

а) переглядає таборовий виряд та доповнює його,

б) подає зголошення на табор в означеному речинці через свій Курінь, Референтури, Делегатури, УДК.

в) складає таборову оплату до УЦК, або до Референтури,

г) до зголошення залучує посвідку національної приналежності від свого УДК (Делегатури), або дозвіл школи та батьків на участь в таборі, заяву послуху прововоді табору.

б) Пропаганда таборової акції.

Веде її референт Опіки над Молоддю та Родиною при допомозі Колегії Опіки над Молоддю

та Родиною на терені свого УДК (Делегатури) такими засобами:

- 1) поїздками до К. М.,
- 2) при допомозі зв'язку з учительством і дирекціями шкіл на терені шкіл,
- 3) обіжниками,
- 4) анкетами,
- 5) сходинами батьків,
- 6) статтями й оголошеннями в пресі, окремими оголошеннями та публікаціями.

Ніколи не можна обіцувати того, що годі перевести. На анкетах і сходинах треба докладно в'яснювати значіння та програму таборів і давати вичерпні відповіді на всі запити.

в) Фонди на табори:

- 1) Оплата учасників(ць),
- 2) Допомоги громад і міста,
- 3) Допомоги громадянства, придбані збірками,
- 4) Ощаднестева акція молоді.
- 5) Допомога УДК,
- 6) Допомога УЦК.

Вже заздалегідь слід виготовити преліминар бюджету даного табору та переслати його до затвердження до УЦК.

Для бідніших учасників(ць) слід предвидіти в таборі дарове удержання.

Відповідно до ціни харчів треба наперед обчислити пересічну денну оплату за одну особу й на підставі цього та числа днів табору зладити загальний кошторис прохарчування. Передбачувати кошти внутрішнього та зовнішнього улаштування табору, кошти перевозу харчів і таборового виряду та можливість винагороди проводу табору.

г) Про харчування:

1) Внести подання до господарського Відділу начальника округи про приділ харчів на передбачене число учасників.

При тому заподати скількість запотребування кожного роду харчу.

2) Понадто за дозволом влади повести в терені своєї діяльності акцію за добровільним злочинням скількості харчевих припасів.

3) Забезпечити за дозволом влади в кооперативних установах певний запас харчів на табор.

4) Розчислити мінімальні й середні пайки харчу на одну особу й приблизно на загальне число учасників на цілий час діяння табору.

5) Закупити за дозволом влади заздалегідь певну скількість деяких харчів як запас на табор.

Не можемо допустити, щоб табор був незабезпечений у харчі. Тим більше в теперішніх відносинах не можна цієї справи спихати на останні дні, або розвязку її залишити на час самого табору.

В тій справі повинні якнайбільше допомогти Голова УДК (Делегатури) та господарський референт.

г) Таборовий виряд:

Із собою на табор треба взяти:

- 1) Хрест на стіну,
- 2) Державний знак і прапор,
- 3) Таборовий денник,
- 4) Книга наказів,
- 5) Книга джурів,
- 6) Книга касова,
- 7) Юксти,
- 8) Відривний бльок,
- 9) Книга на хроніку табору,
- 10) Бібліотека,

- 11) Аптичка,
- 12) Каса на гроші.
- 13) Перо, ручка, чорнило, олівці, канц. папір, коверти,
- 14) Компас,
- 15) Термометер,
- 16) Фотографічний апарат,
- 17) Шатра,
- 18) Таборовий виряд одягу,
- 19) Пранорець чистоти,
- 20) Пранорець служби праці.

Таборове приладдя на I. рій:

- 1) Одна пила,
- 2) Одна лива на 15 м.,
- 3) Одна опаска,
- 4) Дві сокири,
- 5) Одно ведро,
- 6) 3 кг. цвяхів,
- 7) Дріт, 10—12 м.,
- 8) Одні кліщі,
- 9) Ніж,
- 10) Один гібель,
- 11) Кухарське начиння.

3) Урухомлення табору.

Референт описки над молоддю мусить докласти усіх зусиль, щоб табор почався і скінчився в означеному реченні. Підготовчі праці слід так повести, щоб уже на кілька днів перед початком табору їх викінчити.

Не залишаймо нічого на останню годину, бо це наша програма.

На місце діяння табору висилає референт організатора, якого завданням буде:

- а) упорядкувати приміщення табору,

б) роздобути харчі на перші дні існування табору.

в) zorganizувати таборову кухню та придбати опал на цілий час існування табору,

г) zorganizувати довіз харчів,

д) налаштувати усі правні вимоги (формальності): дозвіл влади на табір, приділи харчів і згодошення учасників.

Якщо прийма одна людина — є невистарчально, тоді референт висилає на місце підготовки і більше людей т. зв. організаційний гурток. Найкраще, як в його складі буде хтось з будучих членів команди чи бурави табору.

Командант табору обов'язаний прибути на місце осідку табору скоріше на день-два.

Табір починає офіційно своє діяння з хвилиною відчитання наказу Відділу Опіки над Молоддю про покликання табору до життя і передачі командантові влади.

I. наказ (про покликання табору до життя) відчитає відпоручник Відділу Опіки над Молоддю УЦК, або в його заступстві референт Опіки над Молоддю УДК (Делегатури) на терені яких діє табір, або хтось з проводу УДК (Делегатури). Перед відчитанням I. наказу командант табору обов'язаний негайно по відчитанні I. наказу повідомити Відділ Опіки над Молоддю УЦК про відкриття табору (таксамо по відчитанні наказу про ліквідацію табору).

Відкриття табору:

1) збірка усіх учасників(ць) табору,

2) звіт відпоручникові УЦК, чи референтові Опіки над Молоддю УДК — здає організатор або член будучої команди чи бурави табору,

- 3) національний гімн і піднесення прапора,
- 4) відчитання наказу Відділу Опіки над Молоддю УДК про відкриття табору — відпоручником Відділу, референтом УДК або організатором,
- 5) передача влади над табором командантові,
- 6) звіт командантові табору,
- 7) відчитання наказу команди табору (відчитати також деякі уступи з таборового правильника і порядок дня) wraz із поясненням,
- 8) відспівання молитви,
- 9) відспівання гімну юнацтва,
- 10) розхід.

З хвилиною перебрання влади командант відповідає за цілість життя в таборі, аж до ліквідації табору. Він стоїть у тісному звязку з УДК чи Делегатурою, на яких терені діє табор, щоденно звітує Відділові Опіки над Молоддю пересилаючи звіти що 10 днів через УДК до УЦК.

4) Нагляд над веденням табору.

Безпосередній нагляд над веденням табору має Відділ Опіки над Молоддю УЦК. Голова УДК (Делегатури) на яких терені діє табор, виступає як уповажнений заступник Відділу у всіх справах табору. Але на місці сповняє ролю наглядального чинника над усім життям табору — командант. Його постава до усіх проявів життя в таборі повинна бути гідна та поважна, його око мусить вглянути скрізь, він мусить увійти у всі справи табору, він провірює кожну працю, знає кожного учасника, усі слабкі сторінки таборовиків, команди, бурави та поучників. Від часу до часу командант переводить точні „перегляди чистоти” учасників, порядку в кімнатах, стану магазинів, порядку на площі, тощо. З тих переглядів слід списувати ко-

роткі протоколи і долучувати до звітів. Цього свого обов'язку себто — загального нагляду над табором — командант не передає нікому. Як зв'язкові між громадянством і табором, яких обов'язком є інформувати громадянство про життя в таборі, діють: опікун табору і духовник табору. Роль опікуна повинен взяти на себе Голова УДК (Делегатури), чи хтось із знаних громадян-прихильників молоді.

• Другий дуже добрий засіб нагляду праці в таборі — це таборовий правильник.

І тут знов обов'язок команданта — стояти на сторожі вимог правильника, бо ніхто інший, тільки він мусить зуміти видобути сповнення усіх вимог правильника від кожного учасника, починаючи від обозного а кінчаючи на наймолодшому таборовику. Схоплення юнацтва в суворі рамки ригору таборового правильника — має більший виховний вплив на молодь, як відроблення з нею наміченої програми, як вивчення певних ділянок знання, як вироблення настроїв чи почувань.

Таборовий лад і карність — це найважливіші елементи виховання молоді, що ними розпоряджає командант — тому не повинен він здаватися в заведенні ладу і карності на других — але бути самому оборонцем кожної точки, правильника і суддею в ім'я його вимог — над цілим табором.

5) Ліквідація табору.

Ліквідацію табору слід провести згідно з вимогою правильника — найпізніше в дні закінчення діяння табору.

За ліквідацію табору вповні відповідає командант. В першій мірі слід подбати, щоб табор не залишав по собі в місцевині, де діяв — немілого

го спомину. В часі діяння табору треба докласти усіх старань, щоб громадянство мало якнайкращі дані про табір. Командант має уже наперед приготований план усіх праць, так щоб табір можна було зліквідувати в двох днях. Опісля розділює ліквідаційну працю між окремі рої — чи чоти і людей.

Переведення ліквідації табору:

1) Віддача учасниками випозиченого з табору вряду,

2) Зворот усіх речей, визичених табором — на місці,

3) Провірка і опакування спортивного і таборового вряду,

4) Провірка і опакування харчевого запасу,

5) Виголошення учасників (вимельдування),

6) Упорядкування приміщення табору так, щоб навіть сліду не було, що існував табір,

7) Упорядкування площі та місця перед табором (не слід залишити по собі які небудь сліди, замічені місця, записки),

8) Остання збірка — відчитання наказу про розв'язання табору, та видача посвідок участі в таборі,

9) Національний гимн — опущення прапора.

Всі речі треба складати уважно і в порядку: окремо позичене, окремо те, що брали із собою, а те, що призначене до спалення також окремо.

Про підводу на відвезення речей на двірці подумати завчасу і не відкладати на останній день.

Командант також мусить подбати про вирівнання усіх платностей за харчі і доставку — так, щоб опісля по закінченні табору не було уже ніяких задегностей. При звороті позичених речей

слід побрати посвідку — potwierдження звороту, і долучити до таборових актів.

Не забути подякувати всім, хто чимнебудь причинився для добра табору, і це повинна вчинити команда табору — сама, не залишаючи тих справ для Відділу Опіки над Молоддю УЦК.

Приміщення і місце табору прибрати так, щоб не виглядало гірше, як перед початком табору. Не допустити, щоб учасники опускали табор перед його закінченням.

ЖИТТЯ В ТАБОРІ

Ціле таборове виховання можна поділити на такі групи:

- I. Внутрішня організація таборового життя,
- II. Здоров'я,
- III. Праця,
- IV. Побратимство.

I.

ВНУТРІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ТАБОР. ЖИТТЯ.

1) Провід табору.

Мозок табору, це його провід. В склад проводу входять команда і булава табору. Відповідальність за цілість життя в таборі несе команда а зокрема командант табору.

Командант стоїть на чолі проводу табору. Інші члени команди і булани є йому помічні у всіх справах, і на них спирає він цілу свою працю в таборі; вони відповідають за доручені їм справи перед командантом і Відділом Опіки над Молоддю УЦК.

Добрий командант мусить розпоряджати всіма прикметами провідника-вождя (організатора, виховника), бо він у таборі є усім; батьком і опіку-

ном, виховником та організатором, суддею і другом, чинником, що видає наказ і вміє подбати про його **точне** виконання.

Добрий командант — це половина успіху табору.

Дім Української Молоді ім. Князя Володимира
Великого в Криницьі.

Його обов'язки означені правильником, однак як далеко мусить він вийти поза рамки — коли має охопити керму всього життя в таборі у свої руки.

У всіх лаборах панує авторитет провідника —

тому тим провідником може стати людина, що той авторитет має і зуміє його вдержати.

Найважливіший його обов'язок є — дбати про це, щоб табор сповняв своє виховне завдання, дав учасникам основи національної свідомости, і почуття обов'язку праці.

Усі його зусилля повинні йти в тому напрямі, уся програма занять повинна бути на це наставлена.

Команда і булава табору співпрацюють з командантом в тому самому напрямку — так, щоб усі спроможності, якими розпоряджають в таборі, звернути до одної мети і її досягнути — виховати юнака — повновартного громадянина.

Члени команди і булави обов'язані якнайсумлінніше виконати свої обов'язки в призначених їм ділянках, а понадто скрізь бути помічними, бо ж вони є прикладом для цілого табору, увага всіх таборовиків звернена передовсім на них, на їхню поведінку, на їхню працю.

Члени команди діляться між собою відповідними групами таборового життя, і як головні керівничі тих груп, розбудовують їх своїми силами якнайкраще. І так: внутрішню організацію таборового життя наладжують — командант і обозний, здоров'я і гігієну — лікар, працю — командант, а дух побратимства розвиває обозний.

Безперечно, що цю самостійність може командант кожної хвилини обмежити, перевести інший поділ груп, якщо завважить її несправність.

Булава працює в точно накреслених їй рямках: виховник дбає про національно-суспільне виховання, референт тіловиховання про фізичне виховання, господар вловні відповідає за господарсько-

харчеву ділянку, та вишкіл молоді в напрямі фахового освідомлення.

Ім до помочі поставлений булавний гурток — а в його склад входять усі поучники, сурмач та санітар, адміністраційні сили табору.

Найкращий спосіб опанувати життя в таборі і завести карність — це відправи.

Відправи:

Вони є засобом перевишколу провідницького складу та налагодження внутрішньої організації. Розрізняємо такі роди відправ:

а) відправи булави — (предмет: виховання, організаційні справи, проведення програми),

б) відправи поучників — (предмет: проведення програми, карність)

в) відправи цілого провідницького складу (булави, поучників, провідників частини — включно до роевих) — (предмет: виховання, карність, організаційні справи)

Відправи проводить командант, тільки в деяких випадках обозний (проведення організаційних справ). Матеріал до відправ слід заздалегідь підготувати. На них вказане подавати методичні вказівки, матеріали до програм праці, а то й розробляти саму програму.

При помочі добре уладжуваних відправ — можна завести якнайбільшу карність і лад в таборі, уодностайнити працю, розвести контроль, а передусім провірювати працю окремих поучників та провідників.

2) Організаційний політ.

Вже при підготові табору слід звернути увагу на приділення до нього відповідної кількості поучників. Провідником кожного роя повинен бути

поучник, понадто до кожної окремої ділянки праці треба призначити окремих поучників-фахівців.

Їх роля дуже важна; вони — а не хто інший виховують, вони — вирізблюють чесноти українського юнака, в молодих ще не скристалізованих характерах, вони — підготовляють їх до твердого воляцького життя.

Тому до поучників мусимо ставити високі вимоги (гл.: „Інструкція для організації і виховання української молоді” — В. Тат.), бо ж на них лежить велика відповідальність за долю молоді. Хоч табори, це тільки малий проміжок часу в житті і вихованні молоді, однак вони полишають справді незагтертий слід по собі у душах молодих.

Обовязки курінних, чотових, роєвих повинні сповняти тільки поучники, не згадуємо уже, про булаву та команду, що їх склад обовязково творять виховники.

Організаційний поділ учасників табору треба провести негайно по відчиненні табору. При тому звернути увагу на вік та рівень знання, ніколи зате не кермуватися соціяльним станом учасників. Число членів роїв повинно бути повне. Найкраще перевести поділ на рої беручи під увагу такі роки: 13—14, 14—16, 16—18, 19—20. Дуже велику увагу класти на те, щоб рої творили зіграну цілість. Рої лучити в чоти в цей сам спосіб, зважаючи на такий віковий поділ: 13—16 і 16—20. Не творити ніяких чотових ані курінних проводів. На чолі роїв, чот, куренів стоять назначені командантом, чи обозним — поучники. Провідником цілого таборового відділу, яку він не творив би організаційну одиницю (чота, курінь, кіш) є референт тіловиховання (чотовий, курінний, кошовий). Поучники, які проводять окремими відділами, сповняють це обо-

в'язки фахових інструкторів у відповідних ділянках (національно-суспільне виховання, тіловиховання, фахове освідомлювання молоді, служба праці). Рої вибирають собі назви (звірят, квітів), які затверджує командант чи обозний. Він надає порядкові числа роям від 1 вгору, без уваги на приналежність роїв до чот і курінів. Чоти означає також порядковими числами, куріням надає патронів. Назв роїв і чисел чот, курінів, слід постійно уживати і привчити до цього учасників. Курені повинні добре знати життя і вчинки своїх патронів.

З поучників та адміністраційних сил творить командант — булавний гурток, який не входить в склад чот ані куреня. На його харчевому стані є команда, булава і прибулі викладачі чи гості.

3) Служба в таборі.

С т і й к а. Табор без стійки не сповняє вповні свого виховного значіння. Стійка, яку повинен кількакратно за час існування табору відбутися кожний юнак,—це добрий засіб виробити витривалість і карність. Однак не можна її звести до бездушного відстоювання своїх годин. Обовязки стійкового треба добре вяснити таборовикам і вимагати, щоб були точно виконані. Постійна контроля тут konieczна. Стійка змінюється — що 2 години, повнить службу в повному виряді.

С л у ж б о в и й г у р т о к повнить службу — 24 години, виставляє стійки а день і вночі, відповідає за порядок у таборі, береже таборового майна, помагає в кухні. Службовий гурток творить пів, один, а навіть більше роїв, залежно від потреб. Він носить відповідні відзнаки та повнить службу в повному однострою. Перебрання і передача служби обовязково відбувається в приязі обозного або

службового булавного, в цей спосіб, що службові гуртки стають напроти себе у віддалі 6 кроків, поздоровляють себе взаємно, — провідники здають звіт обозному або службовому булавному про передачу і перебрання служби, змінюють свої місця, поздоровляють себе і відходять: той гурток, що відбув службу — до своїх приміщень, а чинний службовий гурток — до вартової (службової) кімнати (шатра). Зміна служби відбувається що 24 години, найрадше в год. 13. або в 19.

Дижурний повинен службу впродовж 24 годни. На дижурних зразу слід визначувати меткіших юнаків(чок), вони ж відповідають за весь лад і порядок в таборі, заступають подекуди обозного. Але пізніше службу дижурного повинен відбути кожний учасник(ци). Під опікою дижурних остає прапор і таблиця оголошень. Містодижурний повинен бути визначуваний із складу службового гуртка.

Службовий булавний назначуваний тільки в більших таборах, коли є zorganizований найменше курінь. Цю службу повинять тільки провідники відділів від чотового вгору, поучники і члени булави. Службовий булавний заступає обозного та команданта на випадок їх неприявности в таборі. Місцем його урядування є таборова канцелярія, позатим його обовязком є провірювати службу в таборі, порядок занять. Свої постійні заняття, звязані з його обовязком як поучника, якщо вони відбуваються в таборі, він теж виповняє. На випадок вимаршу із табору, котрийсь із трьох (командант, обозний, службовий булавний) мусить в таборі залишитися. Службовому булавному підлягає уся служба в таборі, понадто право нагляду усіх занять, якщо в цен мент їх особисто не переводить

командант чи обозний. Поучник, що має 6 год. 12 перебрати службу — „службового” — звільняється у свого провідника від занять, так, щоби на годину 12 явився в таборівій канцелярії — чотовий до перебрання служби (вчищений, оголений і одягнений).

Усю службу в таборі визначає обозний і оповіщує в наказі.

4) Відзнаки табору, прапоровий почот.

Табор уживає відзнак за дозволом влади. До тих таборових відзнак зачисляємо: прапор та особні відзнаки провідницького складу.

Понадто у внутрішньому ужитку табор має ще дружинові відзнаки: прапорець чистоти, служби праці, Відзнаки Фізичної Справности, мандрівництва.

Прапор, має бути вивішований на машті за кожночасним дорученням команданта. По вечірній молитві — хорунжий здіймає прапор, та вносить до викладової салі або до канцелярії табору. На прапор слід зладити машт з шнуром до підтягання і спущання прапору (машт може бути прикріплений до стіни дому, якщо табор — має стає приміщення — або усталений на середині таборової площі). Машт повинен бути сильний та високий. Якщо прапор переховується в салі викладовій або таборовій канцелярії — то треба зладити для нього відповідний стояк, а стіна за прапором має бути прикрашена національними знаками.

Прапор можна виносити тільки на доручення команданта і тільки в приявності прапорового почоту. Зорганізований відділ віддає почесть прапорові на приказ „В право глянь — почесть дай”.

Командант визначає постійного хорунжого, я-

Кий однак виступає з прапором тільки при відчиненні і замкненні табору, та при нагоді більших святочних виступів табору з прапором. Його заступником є кожночасний службовий булавний. Коли в таборі немає визначеного службового булавного, тоді заступника хорунжого визначає командант. Крім того — прапоровий почот творять два юнаки(чки) службового гуртка.

Дружинських відтак можуть вживати окремі відділи табору — за добре спільну виконану працю. Признає і відбирає їх командант. Звичайно вміщується їх на дверях кімнат (на зовнішній плахті шатра).

б) Таборовий правильник.

Він привчає учасників(ць) дотримувати таборових правил, порядку, чистоти, праці та обережності. Таборовий правильник це збір доручень, згідно з якими уложене все життя табору. Це — статут табору. На сторожі його вимог мусить повсякчасно стояти вся служба табору: поучники, булава і передусім команда. За нехтування вимог правильника, кожному таборовикові грозить карний звіт, а вслід за тим, виключення з табору. Ще гірше як поучники, члени булави, а то й служба переступають точки правильника, тоді напевно немає в таборі ладу, а табор не сповняє свого виховного завдання. Тоді краще буде розв'язати табор. Правильник має бути відчитаний всім учасникам і пояснений на окремій гутірці, негайно по відкриттю табору. Слід його також вивісити на таборовій таблиці оголошень.

Зміну правильника може перевести тільки Відділ Опіки над Молоддю УЦК або за його дозволу командант табору.

б) Карність.

Це основа кожної організації, тимбільше табору.

В ньому вона повинна і, мусить стояти завжди на першому місці. Табор без карности неможливий. В тому напрямі розроблена програма виховання, в тому напрямі звернені всі вимоги правильника, в томуж напрямі докладають найбільше старань провідники відділів (роєві, чотові, курінні), поучники, булава, команда. Однак карність можуть завести тільки добрі провідники, ті, що мають прикмети властиві провідникам, отже: точність, докладність, послідовність, характер, що мають в собі вироблений пошанівок до авторитету, пошану до проводу. Вони мусять вміти слухати самі, щоб могли наказувати. Вони повинні вміти якнайвище піднести та вдержати авторитет провідника-команданта.

Але і командант уважає, щоби не викликати недовіря у свій авторитет. Не можна від таборовиків домагається неможливих речей, та негайного виконання наказу, коли його не можна виконати. Не давати наказів, що один суперечить другому. Наказів не видавати „капральським” тоном, не можна допустити розумувати над виданими наказами. Наказ мусить бути ясний. Провідник ніколи не допускає до неохочого виконання наказу. Кожний наказ і працю муситься виконати точно, а виконання зголошувати тому, хто видав наказ. Хто видає накази мусить бути сам прикладом; тому повинен набути усі вартості, як духові так тілесні, що характеризують провідника, щоб юнак не міг до нього зневіритися, бо молодь любить ідеали.

Дуже треба бути уважним при виборі кар. Не

треба ними шафувати, але і не слід пропускати провин безкарно. Кожну прилюдну кару попередити упізнанням в чотири очі, слід виплутати на юнака, якщо і те не помагає, тоді пристосувати кару.

Коли караєте, то вибирайте дуже обережно кари і то такі, що мали б: вплив і вислід.

7) Порядок дня.

Порядок дня оповіщується в наказі, понадто вивішується на таблиці оповіщень, вписується в книгу дижурів на самому її початку.

Перш завсе подбати, щоби його точно придержувалася команда, булава, службовий гурток і таборовики.

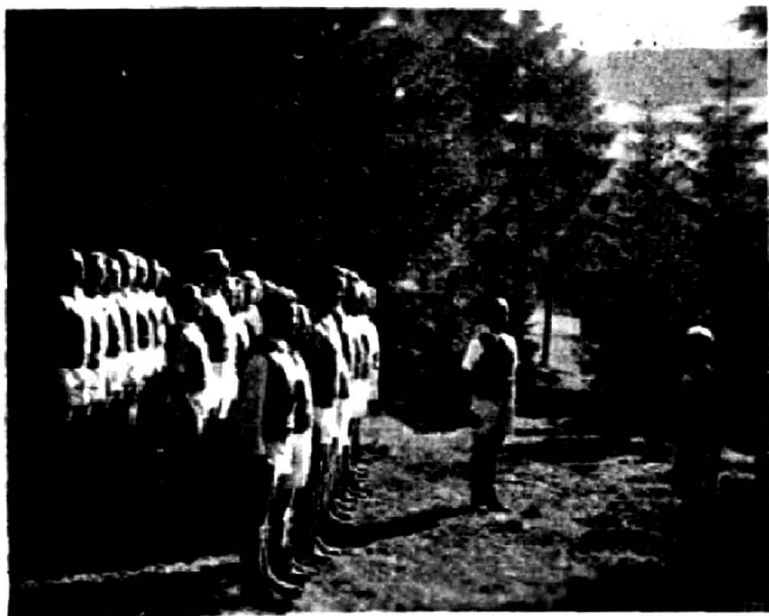
Усі праці починати точно. Перед кожною працею, заняттям, що виконують їх таборовики спільно (прорух, молитва, їда, заняття, купіль, гутірка), зробити збірку. На збірку сходяться таборовики (чки) тільки бігом. Збірка повинна завжди відбуватися перед означеною порядком дня годиною з точністю до пів хвилини. Усі збірки заряджує і переводить дижурний.

Рій чи рої, які мають о год. Із перебрати службу, як „службіві гуртки“ одержують обід першими, таксамо наступний дижурний.

На випадок мандрівки, перебрання служби пересувається найбільше а 24 години, що має бути вчислене при наступній службі.

Службу можна перебрати тільки в назначеній правильником порі, хіба в надзвичайних випадках може командант чи обозний, пересунути реченець перебрання служби на час раннього або вечірнього звіту. Обозний чи службовий булавний устійнює, хто із службового гуртка залишається в таборі на випадок мандрівки чи вимаршу із табору. Це від-

носитися також до дижурного чи містодижурного. Якщо в таборі остається службовий булавний, тоді обов'язково дижурний вирушає на мандрівку, за те службу за нього повинить містодижурний. Якщо табор на мандрівці — кухня варить тільки для хворих.

Звіт інструкторського табору — Керманичеві Відділу О. П. М. У. Ц. К. (Криниця 12.X — 2.XI. 1940).

Служба одержує суху їду і чай чи каву. Якщо мандрівка триває довше, як 14 годин — кухня варить і для служби.

РОЗПОДІЛ ДНЯ

А. Звичайний

В будні

В неділі та свята

№	В таборі		З А Н Я Т Т Я	В таборі		
	юнаць.	вишкіль.		юнаць.	вишкіль.	
№	Г О Д И Н А		Г О Д И Н А			
1	—	5.30	Служб. гурток. Праця в кух.	—	6.00	—
2	—	6.00	Вставання	—	6.30	—
3	—	6.05	Прорух, впоряд	—	6.35	—
4	—	6.30	Миття — купання	—	7.00	—
5	—	6.45	Порядкування	—	7.30	—
6	—	7.00	Молитва, звіт, піднесення прапора, наказ	—	8.00	—
7	7.30	8.00	Снідання	8.30	9.00	8.50
8	—	8.05	Перегляд шатер (кімнат)	—	9.05	—

9	—	8.15	—	8.00	Вихід на заняття	—	—	—	—
10	8.15	10.00	8.00	10.00	Заняття Богослуж.	—	9.00	11.00	—
11	10.00	10.15	10.00	10.15	Перерва	—	—	—	—
12	10.15	12.00	10.15	12.30	Заняття Гутірка	11.00	12.00	11.00	12.30
13	1.20	13.00	12.30	13.00	Обід (год. із—звіт службн)	12.00	13.00	12.30	13.00
14	13.00	14.00	13.00	13.15	Відпочинок	13.00	14.00	13.00	13.45
15	14.30	14.30	13.45	1.00	Миття	14.00	14.30	13.45	14.00
16	—	14.30	—	14.00	Вихід на заняття	—	—	—	—
17	14.30	16.00	14.00	16.00	Заняття Прогульки, ім-	14.30	18.00	14.00	19.00
18	16.00	16.15	16.00	16.15	Перерва прези, змаган-	—	—	—	—
19	16.15	18.00	16.15	19.30	Заняття ня, гутірки або вільне	—	—	—	—
20	18.00	19.00	19.30	20.00	Вечеря	18.00	19.00	19.00	19.30
26	19.00	20.30	20.00	21.30	Гутірка, ватра, вільне	19.00	20.30	19.30	21.30
22	20.30	20.45	21.30	21.45	Молитва, опущення пропора	20.30	20.45	21.30	21.45
23	20.45	20.45	21.45	—	Нічна тиша	20.45	20.45	21.45	—

РОЗПОДІЛ

Б. На випадок мандрівок —

1. Дев'ять мандрівок.

Ч. пор.	В таборі				Заняття
	юнацьк.		вишкіль.		
	година	година	година	година	
1		5.00		4.00	Сп. гурток, праця в кух
2		5.30		4.30	Вставання
3	5.35	5.50	4.35	4.50	Прорух, впоряд
4	5.50	6.00	4.50	5.00	Миття
5	6.00	6.30	5.00	5.20	Порядк., пригот. мандр.
6	6.30	6.50	5.20	5.40	Снідання
7	6.50	7.10	5.40	5.55	Молитва, звіт, наказ
8		7.15		5.55	Перегляд шатер (кімнат)
9		7.30		6.00	Вихід на мандрівку
10	7.30	18.00	6.00	19.00	Мандрівка
11	18.00	18.30	19.00	19.30	Порядкування, молитва
12	18.30	19.00	19.30	20.00	Обід, вечеря
13	19.00	19.30	20.00	20.30	Обговорення відб. мандр. або вільне
14	19.30	19.45	20.30	20.45	Молитва
15		19.45		20.45	Нічна тиша

ДНЯ

порядок дня змінений.

2) Нічна мандрівка.

доп.	В таборі				Заняття
	юнацьк.		вишкіль.		
	година	година	година	година	
1		15.30		17.00	Правильні заняття
2	15.30	17.30	17.00	17.30	Пригот. мандр., відпоч.
	17.30	18.00	17.30	18.00	Вечеря
3	18.00	18.10	18.00	18.10	Молитва, опуш. прапора
4		18.30		18.15	Вихід на мандрівку
5	18.30	7.00	18.15	7.00	Мандрівка
6	7.00	7.30	7.00	7.30	Миття, купання
7	7.30	8.00	7.30	8.00	Молитва, піднесення прапора, наказ
8	8.00	11.00	8.00	11.00	Відпочинок (спання)
9			11.00	11.30	Прорух, впоряд
10	11.00	11.30	11.30	12.00	Миття, купання
11	11.30	11.50	12.00	12.20	Порядкування
12		11.55		12.25	Перегляд шатер (кімнат)
13	12.00	13.00	12.30	13.00	Обід
14					
15		13.00		13.00	Правильні заняття

РОЗПОДІЛ ЧАСУ ПІСЛЯ РОДІВ ЗАНЯТЬ

1. на добу (24 год.) при звичайному порядку дня.

В юнацькому таборі			У вишкільному таборі		
Роди занять	Будні	Святочні	Роди занять	Будні	Святочні
	години	години		години	години
Богослужба	— 20	2 20	Богослужба	— 20	2 20
Заняття	6 45	—	Заняття	9 30	—
Здоровя	4 —	4 —	Здоровя	2 50	2 35
Гутірки, імпреси, вільне	2 —	6 20	Гутірки, імпреси, змаг.	1 40	8 45
Порядкування	— 40	— 35	Порядкування	— 40	— 50
Відпочинок, сон	10 15	10 45	Відпочинок, сон	9 —	9 30

2. на добу (24 год.) підчас мандрівок.

В юнацькому таборі			У вишкільному таборі		
Роди занять	Денна година	Нічна година	Роди занять	Денна година	Нічна година
Богослужба	— .20	— .20	Богослужба	— 20	— .20
Заняття	10.30	13.30	Заняття	13 —	15.30
Здоровя	1.35	3.—	Здоровя	1 35	3.—
Гутірки, накази	— .45	— .40	Гутірки, накази	— 40	— .25
Порядкування	1.05	1.—	Порядкування	— .40	— .45
Відпочинок, сон	9.45	5.30	Відпочинок, сон	7 45	4.—

РОЗПОДІЛ ЧАСУ В 4-ТИЖНЕВОМУ ТАБОРІ

А. В юнацькому таборі:

Припадає днів:	Призначено годин:
на неділі та свята	38
„ дні праці	135
„ таборові свята	12
„ ліквідацію табору	20
разом 30	205

Б. У вишкільному таборі:

Припадає днів:	Призначено годин:
на неділі та свята	52.30 хв.
„ дні праці	190
„ таборові свята	12
„ ліквідацію табору	20
разом 30	274.30 хв.

РОЗПОДІЛ ЧАСУ В 6-ТИЖНЕВОМУ ТАБОРІ

А. В юнацькому таборі:

Припадає днів:	Призначено годин:
на неділі та свята	48
„ дні праці	216
„ таборові свята	18
„ ліквідацію табору	32
разом	314

Б. У вишкільному таборі:

Припадає днів:	Призначено годин:
на неділі та свята	70
„ дні праці	304
„ таборові свята	18
„ ліквідацію табору	32
разом	424

Мандрівки вчислені в години занять, декотрі — в години гутірок. В „розподілах часу“ заповдані числа годин, які можна при точному перестеріганні порядку дня, осягнути. Не вчислено тут часу призначеного на ліквідацію табору.

8) Звіти.

Ранній звіт.

На сигнал „збірка“, кожний заступник роевого виводить свій рій бігом (якщо заступник роевого не вивязується добре із того обов'язку — то на збірку виводить рій — роевий) на місце збірки.

Збірку переводить дижурний — уставляючи учасників в лаві роями, роеві на правому крилі своїх роїв в першому ряді побіч своїх роїв.

Поучники на свої місця вступають по звіті дижурного — службовому, булавному чи обозному. Обозний дає звіт командантові по вступленні всіх поучників, членів булави і команди в лави на свої призначені місця. Службовий гурток стає до раннього звіту згідно з вимогою правильника. Перебравня звітів мусить відбуватися скоро. Командант поздоровляє табір і дає приказ (або доручає видачу наказів обозному), „струнко — до молитви“, а описця „струнко — почесть дай“ (тоді слідує піднесення прапора).

Після цього „струнко“, „спочинь“, і службовий булавний або виховник, відчитує наказ та звертає увагу на порядок, виконання служби, поступи на заняттях — карність.

Потім передає так зв. прапорець чистоти провідникові рол, що в його кімнаті (шатрі) попереднього дня був найкращий порядок.

- Вкізці обозний звітує командантові (якщо він є приявний на збірці) відчитання наказу, і дає приказ „розхід“!

Таборовики, під проводом своїх містророевих, удаються бігом до своїх шатер (кімнат).

Вечірній звіт.

Відбувається з цей сам спосіб тільки без читання наказу і передачі прапорця чистоти.

Звіт служби.

Службовий булавний передає службу своєму наступникові в таборівій канцелярії — по змозі в прийнятості обозного — точно о год. 12.

Службовий гурток і дижурний передають свою службу наступникам о год. 13. в прийнятості обозного або службового-булавного на місці щоденної збірки. Тоді також відбувається звіт зголошених до звіту — і карний звіт. До звіту командантові представляє учасників — дижурний, а поучників — службовий булавний або обозний. Звіт для поучників відбувається окремо, в часі назначеному командантом.

9) Порядок при їжі.

Видача їди мусить відбуватися в точно назначеному порядку дня часі. Це не тільки виховує, — але також причинюється до здоров'я.

Їду роздавати роями по черзі, а чергу щодня змінити. Першими дістають їду ті, що повнять і мають перебрати службу. Команда їсть разом із таборовиками. Їду дістає остання. Перед їдою командант встає і бажає усім „смачного“, та одержує відповідь: „дякуємо“. Таборовики починають їсти аж тоді, як пічне їду командант. По їді командант дякує за їду і товариство, а таборовики відповідають „і ми дякуємо“.

10) Нічна тиша.

Від сигналу „нічна тиша“, в таборі мусить бути безоглядний спокій. Нікому не вільно говорити, сміятися, вештатися по таборі, — усі спочивають на своїх місцях. Тільки служба (стійка, дижурний, службовий булавний) має право перевірки, а позатим і вона має знаходитися на своїх службових становищах.

11) Відвідини табору.

Команда повинна вивісити оповіщення, коли батькам вільно відвідати табор. На це призначена неділя. Якщо табор має сталі приміщення (дім), то на відвідини родичів слід призначити одну кімнату (Ідальню або кімнату сходин), в таборі з шатрами — визначити окреме місце. Не дозволяти, щоб родичі чи гості переночували в таборі та перебували в ньому днями. Ані в першому а також останньому тижні — ці відвідини не є вказані, а це з причини уладження і ліквідації табору. Про це слід заздалегідь проголосити в пресі. Супроти відвідувачів відноситься якнайчемніше, однак не дозволяти на довге пробування в таборі й уділювання порад, бо це найбільше псує лад і порядок.

Часто родичі висилають таборовикам харчеві посилки. Не всі учасники(ці) можуть одержувати такі посилки, не всі учасники настільки товариські, щоб поділитися ними з друзями, а зрештою харч в таборі є та повинен бути вповні вистарчельний та здоровий — але солодошамч не треба юнацтва розніжувати бодай впродовж існування табору.

Тому найкраще буде, коли команда обмежить харчеві посилки та порадить учасникам їх не приймати.

Коли табор відвідує хтось, на кому нам залежить, або якась екскурсія чи відпоручники влади — тоді командант може змінити порядок дня, щоб уладити відповідний попис.

Своїх Зверхників (відпоручників УЦК — Провідника і Керманича Відділу) вітає табор звітом і передачею влади на час їх присутності.

12) Господарка.

Таборова господарка зосереджується, як і все інше в таборі, в руках команданта. Провадить її член булави-господар, який має до помочі інтенданта та начальника кухні. Сам господар веде магазини, в більших таборах має помічника.

Він організує цілу господарку табору. Плян цієї господарки мусить зладити вже в першому дні існування табору. Опираючися на даних дорученнях, які одержить від організаторів табору (Відділу Опіки над Молоддю УЦК, Референтури Опіки на Молоддю УДК чи Делегатури) та на вказівках, які одержить від команданта. Плян господарки має вже в другому дні затвердити командант, а відпис його негайно переслати до Відділу Опіки над Молоддю УДК.

Обовязком господаря — подбати про прохарчування табору та звернути увагу, щоб не переступити устійнених норм, а з другого боку, щоб табор не голодував, забезпечити доставку харчів, налагодити добре і справне діяння кухні, упорядкувати магазини та берегти все таборове майно, звідувати ним, а по закінченні табору повернути його в такому самому стані — там звідкіль одержав.

Каса спочиває в руках команданта, який видає господареві певні суми, передбачені пляном на

прохарчування чи інші видатки — на два, три тні наперед.

Щоб таборову господарку наладнати якнайкраще — господар переводить із своїми помічниками (інтендант, начальник кухні) відправи в прийві команданта, обозного чи лікаря. Господар обов'язаний навязати звязки з місцевою кооперативою, селом і торгівцями, в цілі роздобуття якнайкращих харчів по доступних цінах.

Обовязки господаря.

а) В ділянці загальної господарки:

1) виготовити докладний бюджет табору в рамках намічених Відділом Опіки над Молоддю УЦК або на його доручення референтом Опіки над Молоддю УЦК (Делегатурі),

2) визначити денну харчеву пайку на цілість табору і кожного учасника, скалькулювати ціну цілоденної пайки на цілий табор і кожного учасника.

3) виєднати харчеві приділи, усталити місце заупу товарів,

4) забезпечити табор на цілий час існування в опаа і світло.

б) В ділянці господарки — магазином:

1) знайти догідне приміщення на магазини: харчевини, спортовий, оджевий, забезпечити його перед вломом, уладити-удогіднити його на склади річей, харчів (вичистити, зладити полиці і т. д.).

2) перевести інвентуру магазинів в першому дні існування табору і в останньому дні перед ліквідацією табору. Устійнити спосіб видачі з магазинів предметів і харчів (час, спосіб, заведення реверсів). Зладити плян переводження перегляду виряду учасників,

3) створити запаси харчів на слідуючі табори і визначити сухі пайки на коротші мандрівки, створити „залізні“ порції, придумати спосіб консервації товарів.

в) В ділянці заряду кухнею:

1) уладити приміщення для кухні, чи вибудувати кухню (увага: гігієнічні вимоги),

2) устійнити час варення, так, щоб видача їди відбувалася точно — в часі визначеному порядком дня. Підшукати на випадок потреби помічні сили до кухні (в засаді до ведення кухні в юнацькому таборі повинна вистачати одна особа, учасники (службовий гурток) повинні дати поміч у веденні кухні). Подбати про зведення кухонної книги і провірювати її щоденно. Устійнити пайки харчів для прибічного магазину — кухні (найкраще за-вести щоденні видачі харчів одноразово на снідання, обіди, вечері),

3) устійнити розподіл страв найменше на днів 3 (а ще краще на цілий час), вивішувати щоденно на таблиці оповіщень розподіл страв.

г) В ділянці книговодства:

1) вести касову книгу, вести її з дня на день, писати чітко і чорнилом, на кожний артикул впису-вати прилогу-асигнату, посвідку.

Посвідки про виплати повинні бути всі одного формату з датою виплати. Усі квіти мусять мати асигнатуру господаря і команданта (при нагоді пере-редження провірки),

2) вести рівночасно і ліквідаційну книгу (за-недбання ведення касових книг — не дає змоги скласти звіт по закінченні табору в приписаному реченні, а не знову надто обтяжує команданта від-повідальністю, яка продовжується аж до момен-ту зложення звіту і прийяття його до відома),

- 3) вести магазинні книги окремо для кожного роду магазину,
- 4) вести книгу вилат — оплат учасників,
- 5) вести книгу депозитів учасників,
- 6) реєстр і реверси випозичених речей з магазину.

Решту книг веде виховник, а це: докладний реєстр учасників табору (назвище й імя, імена родичів, місце і дата уродження, місце замешкання, школа, останній осяг в науці, вік, членство, відбуті табори, поведінка в таборі — це т. зв. картотека члена табору), денник занять табору, хроніку табору, книгу наказів, книгу кар (чорну книгу), а понадто має нагляд над веденням книги дижурів.

Господар урядує в таборівій канцелярії і в магазині, виховник в годинах поза заняттями — тільки в таборівій канцелярії.

Всі оплати складають таборовики(чки) в перших двох днях табору. Не дозволяти на залежності. На борг ніколи нічого не купувати. Не допускати до розніжнювання таборовиків випіканням різного роду колачів та солодошів. Це допускається тільки один, одинокий раз в таборі — з нагоди таборового свята. (В останніх роках 1940—1941 в деяких таборах є стремління переходити на комфортавий харч прии. „тіста“, „легуміни“ і т. д. — це ані здорово, ані економічно — але що більше невиховно. Напевно з таких таборовиків, годованих тістами і легумінами, не виховаємо заправлених до твердого життя юнаків. Відділ буде карати команду власне за такий спосіб господарки таборовим майном).

Господар дбає про чистоту в кухні, про чистоту і естетичний вигляд їдальні (якщо така є). До

нього належить також прикрашення табору і декорация усіх таборових імпрез.

Здоровий, ситий, вояцький харч, економічна господарка грешем і майном табору — це друга половина успіху табору.

Харчева пайка в таборі.

Вона залежна від віку учасників(ць) табору, харчевих можливостей табору і роду табору. При більших вимогах — слід збільшити харчеву пайку.

В залученні — заповдана нормальна денна пайка для юнацького табору (вік 14—18 л.) враз з приблизними цінами на одну особу:

- 1) Кошти прохарчування одної людини:
в безмясному дні — 1.01 зл.
в м'ясному дні — 1.30 зл.
- 2) Кошти прохарчування одної людини в таборі:

А. 4-тижневому:

Безмясні дні: 8 днів $\times$ 1.01 зол. — 8.10 зол.
М'ясні дні: 22 днів $\times$ 1.30 зол. — 28.60 зол.
разом в 30 днях на одну людину — 36.70 зол.

Б. 6-тижневому:

Безмясні дні: 12 днів $\times$ 1.01 зол. — 12.10 зол.
М'ясні дні: 33 днів $\times$ 1.30 зол. — 42.90 зол.
разом в 45 днях на одну людину 55.00 зол.

Ціни подані для орієнтації; в теперішніх умовах будуть багато вищі.

ХАРЧЕВА ПАЙКА В ТАБОРІ.

Рід харчу	Потрібна скількість харчу	Ціна за одиницю	С у м а	
			мясний	день безмяс.
хліб	500 гр.	1 кг. — 0.40	0.20	0.20
молоко	0.50 літ.	1 л. — 0.20	0.10	0.10
цукор	25 гр.	1 кг. — 1.80	0.045	0.045
палений ячмінь	2 гр.	1 кг. — 2.40	0.002	0.002
сунячий чай	10 гр.	1 кг. — 2.00	0.02	0.02
мясо з кістьми	150 гр.	1 кг. — 2.60	0.39	—
масло	20 гр.	1 кг. — 4.80	0.09	0.09
сіль	20 гр.	1 кг. — 0.60	0.012	0.012
солонина	50 гр.	1 кг. — 3.50	0.172	0.172
каша	200 гр.	1 кг. — 0.50	—	0.10
бараболя	1 кг.	1 кг. — 0.20	0.20	0.20
ярина	200 гр.	1 кг. — 0.20	0.04	0.04
мука на приправ	10 гр.	1 кг. — 0.80	0.008	0.008
оцет	1/100 літ.	1 л. — 1.50	0.005	0.005
перець	1/5 гр.	1 кг. — 25.00	0.013	0.013
		разом	1.297	1.007

II. ЗДОРОВ'Я.

Юнацькі табори улаштовуємо в тій цілі, щоби підсилити здоров'я юнацтва.

Передумовами здоров'я в таборі є:

- а) чистота,
- б) рух,
- в) здорова страва,
- г) сонце, воздух, вода,
- д) тіловиховання.

Обов'язком команди, є створити такі умовини життя в таборі, щоби учасникам дати можливість і заставити їх вповні використати оці передумови, які підсилюють їхнє здоров'я.

За правильне введення їх в життя дбає член команди — лікар (на жаль в наших таборах не прив'язують належної уваги до цього, лікарі найчастіше перебувають поза табором, команда не подбає навіть про визначення санітаря). Його обов'язком бувають на заняттях табору, підчас раннього проруху, миття, їди, приглянутися докладно і точно усьому життю табору, і постійно звертати увагу команді на виконання усіх передумов здоров'я в таборі.

а) Чистота:

Передовсім слід зробити в перших двох днях існування табору І-ший перегляд учасників та виконати „карти здоров'я”, хорих негайно звільнити з табору. Однак щоби уникнути цього, Референтури Опіки над Молоддю уже при зголошеннях на табор повинні від учасників(ць) жадати лікарських посвідок, як здібних відбути табор. Слід подбати, щоби учасники чайменше раз у день купалися, а милися тричі на день. Робити перегляди чистоти тіла перед або по ранньому звіті і конечно в перших 6 хвилинах нічної тиші, як уже учасники на сво-

їх місцях. Великі чуприни, обов'язково вже в перших днях, обстригти машинкою. Подбати рівнож, щоб поучники, булава, команда — завжди були оголені і чисті — вони ж мусять світити прикладом для юнацтва на кожному кроці. Звернути увагу на білля учасників, воно мусить бути що три-чотири дні змінюване, а праги повинні самі учасники. Вечором конечно слід робити перегляди чистоти ніг (передовсім в перших днях), бо буде багато таких, що підуть спати з бемитими ногами. Звернути велику увагу на ранне миття чи купання: воно мусить бути докладне і в певних днях конечно вимагає приявности лікаря.

Чистота і порядок в шатрі чи кімнаті характеризує його господаря. Кімнати (шатра) повинні бути впродовж цілого дня відчинені. Учасники усі непотрібні свої речі віддають до магазину і відбирають їх в разі потреби, або аж при відході з табору. Недозволити на передержування харчів в кімнатах (шатрах). Одіж і білля має бути зложена на полицях (в шафі або на стільці побіч постелі) в кістки, черевики на „струнко” також побіч постелі, брудне білля зложено не під подушкою, чи постіллю — але окремо також в кістці. Кімната два рази в день чисто виметена, а раз в тиждень вимита горячою водою самими учасниками. В день не вільно кластися на постіль.

Коли табір має сталі приміщення, а в ньому лазню з теплою водою, то негайно по зголошенні і прийнятті учасника(ці) до табору — слід подбати про:

- 1) обстриження (в жінок перевести перегляд чистоти волосся),
- 2) голення,
- 3) викупання,

- 4) видання потрібних річей з магазину,
- 5) зміни білля,

і аж тоді призначити йому ліжко в кімнаті (місце на причі, місце в шатрі) та повчити про вдержання чистоти тіла, одіння, мешкання.

Коли табор немає сталої лазні, тоді:

- а) в літі:

Негайно по зголошенні до табору — відводити учасників(ць) — малими групами викупатися в річці (обовязкове миття милом), — однак під наглядом лікаря, санітаря, службового-булавного чи дижурного.

- б) як немає річки то обовязком команди — якнайскорше уладити купальню на таборовій площі (в зимі в кімнаті).

Як це робити гляди „Служба праці“ — уладження доступу до табору. Воду до бочки треба нагрівати в таборовій кухні.

Перегляди чистоти тіла, одіння та мешкання відбуваються щоденно.

Перегляд чистоти тіла та одіння переводить службовий або обозний перед раннім звітом, а ще перед ним — роеві (гл. „Інструкція про здоровну акцію в К. М.“, додаток до Вісника ч. 19).

Перегляд чистоти кімнат (шатер) переводиться згідно з наміченим порядком дня.

Прапорець чистоти:

Рій, якого члени вдержують найкращу чистоту тіла, одіння та приміщення, одержує при ранньому звіті — прапорець чистоти.

Передумовина: всі члени роя мусять в попередньому дні, найліпше, при двох переглядах чистоти тіла, одіння та мешкання—вийти бездоганно.

Прапорець чистоти висить на зовні дверей

кімнати роя (на зовнішній плахті шатра). До раннього звіту рій вибігає з прапорцем (несе його містороевий). По відчитанні наказу в якому зазначено, котрий рій одержує прапорець чистоти — на приказ „передача прапорця чистоти” — виступають містроєві обох роїв, звертаються лицем до себе та підходять на віддаць одного кроку. Передача прапорця: прапорець перед собою навхрест, ліва рука вдолі, права вгорі; прапорець несе містроєвий на лівому рамені, плахта прапорця зараз за плечима.

Чистота площі біля табору: викопати яму на сміття, викопати яму на лятрину, якщо є клозети, то дбати про якнайбільшу їх чистоту, в годинах поза заняттями заряджувати вичищення (визбирання сміття) на площі — усіма учасниками табору. Помийну яму що дня присипувати землею. Чистота кухні — це вдержання в якнайбільшій чистоті кухонної кімнати, кухонного начиння, це чистота кухарів і службового гуртка. Начиння мити завжди в теплій воді, столи в кухні змивати кілька разів денно теплою водою з милом чи содою. Звернути увагу на миття начиння (їдунок) самими учасниками, щоб воно відбувалося негайно по їді, та докладно.

Лікар мусить також звернути увагу на здоровні вимоги підчас мандрівки і тіловиховних вправ. В тій цілі відповідні приписи слід вивісити на таблиці оповіщень.

В таборі повинна бути призначена окрема кімната на лікарню (окреме шатро), вона є під опікою санітаря-учасника, де також повинна знаходитися таборова аптека. Перегляди учасників обов'язково мають відбуватися в лікарні. Хорі голосяться

в дижурного, який їх зголошує лікареві. Хорих повинен лікар приймати підчас пополудневого відпочинку.

Наука рятівництва
в юнацькому таборі в Турковичах в 1940 р.

б) Рух.

Постійний рух — це основа здоров'я. Таборовики впродовж дня повинні перебувати в постійному русі: на мандрівці, на вправках, при фізичній праці. Не давати їм навіть кількох хвилин часу на безцільне вистоювання, вижидання на збірки, заняття, виклади, гутірки, висиджування в їдальні перед або по їді, опізнювання збірок і т. д. Зате пополудневий відпочинок повинен бути вповні ви-

користаний. Вночі має бути безоглядний спокій, щоб таборовики дійсно могли відпочити. Усі виходи на збірки, заняття, виклади і т. д. повинні відбуватися бігом, — таке право табору. На мандрівках також не давати відпочинків без ціли, без пляну, — не дозволити вилігуватися годинами, бо ж така мандрівка напевно молоді не виховає, не збільшить її фізичної тугости, а тимсамим і не причиниться до здоров'я.

Постійний рух — це правило, це галога до успішного переведення табору.

в) Здорова страва.

Постійне перебування на воздуху, в русі — підвищує травлення, збільшує голод. Таборова страва мусить бути поживна та здорова.

Вживати багато городовини, овочів. Обов'язком лікаря, щодня перевірити: що і як кухня варить, свіжість продуктів, чистоту начиння, чистоту їдунок. Час від часу провірювати стан харчів в магазині, чи вони не псуються.

При видачі їжі (обіду) повинен бути прихвний лікар, щоби перевірити стан їжі, її теплоту перед самим споживанням.

г) Сонце, воздух, вода:

Вітай життєздатне сонце! Дихай повною груддю — чисте, запашне повітря, не бійся води — цеж закон табору. Команда зуміє таборовиків навчити використати ті блага природи, однак під умовою — розважно, обережно та поступенно з них користати. Треба дуже уважати на зміну теплоти, не носити на собі мокрої одежі, не відпочивати у спіт-

нілих сорочках на вітрі. не пити зігрітому води, не пити води з потоку.

Подбати, щоб учасники якнайменше перебу-

Відбиванка
в юнацькому таборі в Турковичах в 1940 р.

вали в кімнатах (шатрах), використати кожній день, кожню хвилину, — і дати їм якнайбільше сонця, свіжого воздуха і води — бо це здоровя.

д) Тіловиховання.

Тільки вміло з певним пляном праці переведена ця ділянка, причиниться до збільшення тілесної туготи молоді

Спершу слід пояснити значіння кожного роду тіловиховання (мандрівництва, руханки, спорту, легкоатлетики). Поучник пояснює, які є вправи, що розвивають — як кріпшає тіло, та як розвиваються різні змісли. І тут без приявности і пояснення лікаря не обійдеться.

Обовязком лікаря є влаштувати в таборі короткй курс рятівництва, а в дівочих таборах уладити навіть основніший санітарчй курс.

Предмет цей належить до одних з важніших і входить в обсяг призначених до переіспитування, тому слід його основно переробити і перейти практично.

Лікар звітує щоденно про здоровний стан табору командантові, а по закінченні табору письменно Керманичекі Відділу Оліки над Молоддю.

На відправах булави і поучників, дає фахові вказівки з ділянки гігієни і рятівництва, щоб уможливити справне співділання із собою цілого провідницького складу.

Під його наглядом веде санітар „карти здоровя“, а дижурний „книгу хорих“.

ПРАЦЯ В ТАБОРІ

I.

Релігійне виховання.

Нам треба молоді із сильною вірою в Бога, молоді — із твердими на християнській ідеології опертими характерами, моральними основами, бо тільки з тих елементів випливає правдива любов Вітчизни.

Тому не занедбайте в таборі ранньої і вечірньої молитви, не занедбайте Богослуження в неділі і свята, завдайте собі труду при переведенні кожної праці, кожного заняття — оперти їх на основах християнської ідеології. А зусилля Ваші над вихованням молоді не підуть надаремне.

Ранню молитву табір переводить на приказ „до молитви“. — Усі учасники відмовляють по-важно та голосно „Отче наш“.

При вечірній молитві відмовляють голосно „Богородице Діво“ або „Під Твою милість“ і співають пісню „Боже вислухай благання“.

Підчас мандрівок — вступіть до сільської церкви, відмовте молитву за невинні жертви більшовицького терору. Селу давайте приклади доброго морального виховання.

II.

Національно-суспільне виховання.

1. Мета:

Під поняттям національно-суспільного виховання слід розуміти цілість громадянського виховання, яке обіймає усі ділянки нашої виховної праці. Бо ж яких би не вживати засобів — все таки, остаточна мета — це виховати людину — повновартного громадянина-бойовика в житті, свідомого своїх завдань та обов'язків. У вужчому розумінні — це праця над національним свідомленням, виробленням — сильних, непохитних характерів, — вирізбленням світогляду й ідеологічних оформлень.

У вихованні молоді — ця ділянка праці обіймає: національне свідомлення, вироблення прикмет та чеснот українського юнака, вироблення національного світогляду — ідеологічне оформлення.

2. З а с о б и:

В тій праці стоять до нашої розпорядливості — добре уложені згідно з планом, таборіві заняття (звіти, накази, відправи, впоряд, руханка, спортові і легкоатлетичні змагання, мандрівки, гри і забави, служба праці) — а зокрема гутірки, виклади, прогульки, ватри та окремі вишколи.

3. М е т о д и к а:

Передовсім слід звернути дуже велику увагу на введення точности та карности, бо власне у виробленні тих прикмет характеру — лежить суть правильного національно-суспільного виховання. Обговорювані на гутірках, прогульках, ватрах, викладах теми, мають послужити не як виключно

навчальний матеріал, не як тільки засіб збагачення знання — але як засіб вироблення характеру та оформлення світогляду. В ніякому разі не слід вживати при цьому старих шкільних метод. При відповідно створених ситуаціях передавати учасникам потрібний матеріал так, щоби своєю формою міг викликати незатерті враження. Тоді переданий зміст стає не тільки предметом розуму, але також і почувань, не тільки пам'ятево засвоєний, але також і пережитий.

Це будуть переживання:

а) (патріотичні) нац. гимн, молитва за полеглих, оповідання про подвиги національних героїв — на ватрах, гутірках і т. д.,

б) (етичні) постава до віри, життя, відношення до людей,

в) (естетичні) краса природи, пісня музика, змаг.

Викликаючи такі почування, збуджуємо в учасника творчі пориви, сильні імпульси до праці і змагань, бажання піти слідами великих людей.

В таборових заняттях — це найкраща нагода переводити їх практично в життя, — тому табори являються доброю школою вояцького та громадянського життя.

Таборові заняття мають разом з гутірками — плекати чесноти українського юнака, тому повинні із заняттями творити одну цілість. Тому виховник табору — повинен діяти завжди в тісному порозумінні з провідником таборового відділу — референтом тіловиховання.

Не для усіх учасників гутірки будуть зрозумілими, тимбільше, що в юнацьких таборах склад учасників звичайно неоднаковий, тимбільше — коли рівень знання та свідомости різний (сільський

елемент—мало освідомлений, міщанський—спольонізований, з еміграційних осередків навіть мало письменний). Тоді їх слід підготувати до цих гутірок:

- а) короткими лекціями української мови,
- б) короткими рефератами — при нагоді прогульок чи гутірок.

Як підготувати й перевести гутірку?

Гутірка, це один із засобів передачі реферату слухачам, в цьому випадку, співбесідникам. Коли підготовляємо гутірку, мусимо мати завжди на увазі дві справи:

- 1) реферат — це є те, про що маємо говорити,
- 2) спосіб передачі наших думок слухачам.

Так і будемо з окрема про ці дві справи говорити. Хто хоче зладити реферат, мусить перш за все передумати його зміст, мусить рішиться яку тему вибрати. Не кожна тема надається на гутірку. Може бути тема за важка й непопулярна. Тому, коли маємо перевести гутірку, то вибір теми буде для нас найпершим і найважливішим завданням. Вона мусить бути популярна, цікава, достосована до позему знання слухачів. До теми треба підслукати наголовок, який уже сам собою дозволяє виробити собі думку, про що в рефераті буде мова. Кожня річ, що її в рефераті заторкуємо, мусить мати своє узасаднення, бо тільки в такому плановому узасадненні кожної справи, дійсний зміст реферату виступить вірно і вправно. З кожної думки мусить вийти якийсь висновок, що буде завершенням реферату й вислідом усього сказаного.

А тепер приходить на чергу саме уложення

реферату. Зібраний матеріал треба відповідно уложити, вибираючи з нього найбільш потрібне до заповідженої в наголовку теми. Не розводитися широко над знаними речами, бо ж це не цікавить слухачів. Уникати треба всього, що основно не з'ясовує справи, ані не робить її лекше зрозумілою. Неможна багато часу посвячувати справам побічним, замотуючи головну думку.

Складаючи плян реферату, поділимо його на:

- 1) вступ,
- 2) розвинення самої теми,
- 3) висновок.

Вступ — як введення до самої теми, це короткий начерк про те про що буде балачка, та подання джерел, матеріалів, що нимч користується референт. Вступ мусить бути якнайкоротший.

Розвинення самої теми. Тут говоримо про причини подій, про переживання людей, про яких буде мова. Для кращого зрозуміння слід цю частину поділити на відповідні розділи. В обговоренні подій треба брати під увагу всі моменти, — додатні і від'ємні. Треба наводити думки людей ознайомиених з обговорюваною темою, та все що промовляє за і проти обговорюваних подій; слід уникати зайвого, щоб не зішлати ясного погляду на тему, — бо ж завданням кожного реферату є прокести якусь думку, чи оборонити якийсь погляд.

Висновок — це заключення теми. Тут треба заподати найкращу розв'язку, що випливає з наведених причин, мотивів та переживань. Треба говорити завжди ясно, зрозуміло та пристурно, уживаючи простих речень та ядерних висловів.

Реферат мусить підносити на дусі слухачів, має розвивати їх ум, змушувати до думання, та по-

глиблювати їхнє знання: В рефераті не треба ні-
кгоо з присутніх особисто вражувати та навіть за-
торкувати, але заховувати такт і міру. Перед оста-
точним виступом слід ще раз прочитати написане
і з'ясувати цілість своїому другові, щоб спільно ви-
рішити сумнівні питання.

Гутірку слід переводити з людьми передовсім
тоді, коли вони, або не знають письма і через те
неможуть користати з друкованого слова, або мало
письменні і читання для них затяжка справа, або
немають змоги набути книжки. Гутірку слід пере-
водити теж тоді, коли члени цікавляться особливо
одною справою, але це вже має характер гутірки
— дискусії, що в ній дискутанти не завжди
йдуть за думкою дискутанта — референта. Тут
ще замало підготувати реферат, тут треба ще до-
кладно обдумати поодинокі його точки.

Нас цікавить передовсім такий спосіб веден-
ня гутірки, — коли ми передаємо реферат слуха-
чам у формі співрозмови. Це робиться звичайно
для більшого зацікавлення слухачів темою, для
зрозуміння й запам'ятання подаваного матеріалу.
Це є мовби вільна розмова членів між собою. Гу-
тірку можна переводити такими способами:

а) читаючи чи виголошуючи реферат, відразу
втягати читачів в балачку,

б) по виголошеному рефераті вести з членами
балачку на цю тему,

в) у формі запитів і пояснень передати членам
зміст реферату.

Найтяжча справа, це вміле ставлення присут-
нім таких питань, що були б для них зрозумілі,
підходили б до теми, розяснювали її й доводили
до бажаних висновків. При ставленні питань треба
дбати про те, щоб не томити слухачів. Нераз і сам

докладчик повинен дати відповідь на поставлене ним самим питання, щоби слухачам пояснити хід думок. Питання слід звертати до всіх присутніх — обговорювана тема мусить усіх зацікавити, всіх заставити над нею думати. На гутірці мають усі змогу відповідати. Тому треба уникати співбесідування з одним і тим самим слухачем впродовж цілої гутірки, бо це томить і знеохочує других. Питання і відповіді повинні бути уложені по черзі своєї важности, а докладчик повинен поступовно подавати дальший зміст теми, вияснювати її, узасаднювати прикладами, чи домагатися прикладів від слухачів. Тимто й гутірка повинна тривати довше чим звичайний реферат (30—50 хвилин).

Дуже важною і великою допомогою в переведенні гутірки є плястичні образи, — демонстрації влучними прикладами, картини, начерки, документи та книжки. Ці засоби мають в переведенні гутірки далеко більше значіння, чим при виголошенні чи відчитанні реферату. Наприкінці слід згадати, що підготовка докладчика до переведення гутірки мусить бути далеко основніша, глибша, як до реферату.

Він не тільки мусить підготувати старанно тему гутірки, але має вміти подати її у формі співрозмови, — мусить намітити собі ті точки, що їх має подати слухачам у формі реферату й ті, що їх має подати у формі питань. Докладчик має передумати, як оформити такі питання, та як їх ставляти, щоби відповіді на них збігалися з наміченою ціллю. Попри це докладчик не забуде, що питання поставленні ясно — дають ясні відповіді. Треба теж заховати такт і міру супроти своїх співбесідників. Навіть при найкращій підготовці гу-

тірки, коли референтові бракує такту й цього ніжного, підсвідомого, що можна, а чого не можна, то гутірка може не вдатися. Памічену тему слід вміло розяснювати слухачам так, щоб вони річ зрозуміли, а у висліді, давали влучні відповіді на поставлені питання. Через увесь час гутірки треба старатися вдержати співбесідників у повному зацікавленні до теми, та вчити їх думати. Тому такі гутірки виробляють у слухачів-співбесідників розвиток та активність думки, а слідом за тим і — чинів.

Збірка гутірок на юнацькі табори.

Збірка обіймає заповідання короткого змісту 31 гутірок, які впродовж існування одного табору (від 3—6 тижневого) слід перевести. Гутірку належить заздалегідь добре підготувати та вміло переводити, дбаючи про повне зацікавлення та живу співучасть всіх учасників. Тому слід заповідати теми наступних гутірок. Кожна наступна гутірка повинна впливати з попередньої як нерозривна цілість, як продовження провідної думки попередньої гутірки. З браку часу поодинокі теми гутірок можна лучити, себто матеріял з кількох гутірок подати в одній гутірці, обмежуючися до найважливіших і найбільш маркантних моментів.

Гутірки переводити на щоденних ватрах, або на заздалегідь вибраному місці в сусідстві табору, а на випадок дощу у викладовій салі (чи під шатром).

1) Гутірка — „Ми один гурт” — Обовязки таборовиків, ціль табору. Звернути увагу на джере-

На годині шерму — в Ш. інструкторському ім. Князя
Володимира Великого таборі в Криниці.

ла сили нації, ідею, організацію, віру в ідею. Одна віра творить одну думку, одну волю-хотіння, дає спільний чин. В чому сила організації, пошанування проводу — карність, точність, обовязковість.

2) Гутірка — „Перші вияви гуртового життя” — Завязок гуртового життя — родина, роди, племена. Вичислити українські племена, їх розміщення, сусідів (показ на карті), вказати на спонуку гуртового організаційного життя — спільна віра, мова, звичаї, переживання.

3) Гутірка — „Перші почини держ. життя” — Завдання князів у внутрішній політиці — об'єднати племена в одну цілість. Боротьба за поширення простору (походи через Чорне море, щит на брамі Царгороду, походи над Каспій і над Волгу), боротьба за торговельні шляхи, боротьба з кочовиками.

Характеристика перших українських князів: Олег, Ігор, Святослав Завойовник, Ольга.

4) Гутірка — „Один Бог, один князь, один народ” — Об'єднання всіх українських земель під одною владою. Соборність українських земель — Володимир Великий. Закріплення внутрішньої сплоченості нації — одна княжа династія, один світогляд — релігія, один закон — Руська правда, одна монета. Державний лад княжої України — авторитарність, монархія. Соціальний стан княжої України — бояри, купці, закупи, холопи. Христова віра і культура. Державний знак — Володимирів тризуб, його походження, знаки других українських областей. Національний прапор (жовто блакитний а не блакитножовтий). Козацький прапор, полкові знамена, княжа дружина — військовий лад, воєнна тактика, зброя, оборонні вали та городи.

(Ця гутірка творить цілість).

5) Гутірка — „Княжа Україна і ми” — Територія Княж. України і наша національна територія в сучасному. — Простір княжої території в порів-

нанні з теперішньою нашою етнографічною територією. Подати простори в кв. кілометрах, число населення, еміграція, винищення більшовиками і війною, число чужинців на Україні. Геополітичне положення України. Втрати і добутки національної території впродовж віків.

6) Гутірка — „Україна в обороні Європи” — Боротьба з зійськими ордами, напад москвинів — Кюрій Довгорукий та Андрій Боголюбський, московський вандалізм. Причини упадку сили княжої держави — внутрішня боротьба, непошанування проводу. „Слово о полку Ігоревім” — протиполовецька кампанія українських князів

(5. і 6. гутірки можна злучити в одну).

7) Гутірка — „Тіловиховання, як засіб скріплення сил нації” — Навязуючи до княжої дружини, до воєнних походів, до заправи в твердому вояцькому житті княжих дружинників — пояснити значіння тіловиховання. Фізична справність, як передумова розвитку культури і добробуту та сили громадянства. Спорт — вчить перемагати труднощі, служба праці — вчить практично примінити силу, мандрівка — теренові гри, таборові заняття — вчать підприємливості, спостережливості, орієнтації та ініціативи. Спортові гри і забави виробляють почуття солідарности. Карність збірного життя, послух прововоді — це основи розвитку і розросту здорових спільнот і передумова усякої збірної діяльности. Із збільшенням фізичної справности йде в парі розріст національного добробуту. Фізична здібність до збройної боротьби — Німеччина, Італія, Японія. Виховання сильних, здорових людей.

(Ця гутірка творить цілість).

8) Гутірка — „Галич і Володимир — спадкоємці могутости Київської Держави” — Причина росту Галицько-Волинської держави, боротьба з поляками і мадярами. Роман Мстиславич - Завойовник, — об'єднання Галичини і Волині, похід на Польщу. Король Данило.

9) Гутірка — „Татарське лихоліття” — Друга язва України — татарські напади на безборонні землі. Прилучення Галичини до Польщі, Україна в союзі з Литвою.

(8 і 9 гутірки творять одну цілість).

10) Гутірка — „Відродження воєнного духа — Козаччина” — Причини повстання козаччини — національно-релігійні переслідування, соціальна неволя, оборона українських земель. Запорозька Січ-орден, організація Січі. Козацькі повстання. Петро Сагайдачний.

11) Гутірка — „Хмельницький — володар” — Боротьба за національне визволення. Перемоги Хмельницького, пол. Богун — Берестечко. Лад в державі — строги кари, порядкування. Суботів — могила Богдана.

12) Гутірка — „Речники самостійности і соборности” — Останній козак — Дорошенко, Іван Сірко, Мазепа. Мазепинське повстання Григор Орлик.

13) Гутірка — „Руїна” — Упадок гетьманщини та зруйнування Січі. Наказні гетьмани, обмеження політичних прав України — руїницька політика Москви. Гайдамаччина і Коліївщина.

Козаччина в поемах Шевченка, народні пісні.

(10—12 гутірки творять одну цілість).

14) Гутірка — „Нині вчися побіджати — завтра певно побідити” — дорога до життєздатности та суспільного виховання молодого покоління. Нація

тим сильніша, чим більше має людей здібних до праці не тільки в молодому віці, але і старших. Значіння руханки для фізичної справності — гри і забави. Розуміння тіловиховання у греків, олімпійські ігрища. Спортова площа — як засіб виховання української молоді .

(Ця гутірка творять для себе цілість).

15) Гутірка — „Відродження української нації” — Волоївська заборона „України не було і бити не может” — Україна відроджується, історія Полетики, Котляревський, Т. Шевченко, Шашкевич, Франко. Просвіта, кооперативний рух, боротьба за український університет.

16) Гутірка — „Ми готові” — Січ, Соколи, Пласт — тіловиховні організації, та їх скількість і праця — Значіння тіловиховання — тіловиховання як засіб вирізблення характеру. Бажання стати побідником в грі. Плекання витривалости, вироблення зміслів, карности, — вплив тіловиховання на всецілий розвиток людини. Спрямування надміру молодечої енергії на вироблення волі, опанування себе — дорогою тіловиховних вправ, спрямування пристрастей на добру дорогу (моральне виховання), вироблення рішучости та повної готовости для служби нації. Один провід і послух для нього, готовість до жертв.

15. і 16. гутірки можуть творити одну цілість).

17) Гутірка — „Наші визвольні змагання” — Світова війна — 1914. Легіон УСС 1917 — революція на Україні, Центральна Рада, Крути, СС., перший листопад 1918. День самостійности і день соборности — 22. 1. 1918 і 1919. рр., УГА, чотирукутник смерги, чортківська офензива, 31. 8. 1919 рік — здобуття Києва, зимові походи, Базар, повстанський рух на Україні. Значіння визвольних

змагань — легенда збройної боротьби. Полк. Коновалець. Карпатська Україна — Карпатська Січ, її героїська боротьба. Упадок Польщі.

18) Гутірка — „Двадцять літ під Польщею” — Боротьба Галичини - проти Польщі, організація господарського життя (Сільський Господар, РСУК, Маслосоюз, промислова кооперація). Організації молоді — Сокіл, Луг, Пласт, КАУМ, жіночий рух — Союз Українок, розвій української преси, видавнича діяльність. Просвіта, Рідна Школа. Перепони польської влади — цензура, арештування, переслідування, пацифікації, розстріли, тюрми.

19) Гутірка — „Жидівсько-московська комунна на українських землях” — Ліквідація українського повстанського руху на Україні, психіка москаля, жидівство і його ролі в комунізмі, голод на Україні, виселення, „українізація”, як большевики виховують (комсомол), 1939. — большевики в Галичині, арешти, ліквідація українського життя. Політика большевиків супроти України на зовні.

(17—19. гутірки можуть творити цілість).

20) Гутірка — „Значіння ощадности для оди-ниці і для народу” — Праця як передумова ощадности, ощадність як господарська чеснота, скромність і поміркованість, обмеження потреб — як виховна вартість.

Технічне переведення ощаднестевої акції на юнацькі табори.

21) Гутірка — „Наші сусіди і їхнє відношення до нас” — поляки, румуни, мадяри, москалі, характеристика національної влачі, — відношення до українського народу.

22) Гутірка — „Відродженецький рух” — Алькоголь, а життя українського народу. Ясна думка, тверда, опанована воля, гарячі, міцні й опановані!

почування, свідомі чини-прикмети повновартої людини. Ділання алкоголю і нікотини на здоров'я. Відродженецька акція в Галичині, заслуги Пласту.

23) Гутірка — „Українські землі в Г. Г. і наші завдання” — Простір, назви, характеристика поодиноких областей. Політика поляків на Холмщині і Підляшші та Лемківщині. Наші завдання — українізування спольонізованих земель (калакутська справа), переселенча акція до міст, посилення праці між народом, — поміч Лемківщині. Завдання куренів молоді, юнацтва та новиків. Їхня праця, організація.

(20—23 гутірки можна влучити в одну цілість).

24) Гутірка — „Фахове освідмлення молоді”. — Значіння фахової освіти в будівництві держави. Значіння техніки, промислу. Розбудова краю. Фахові сили та їх значіння.

Як вести фахове освідмлення молоді, фахові курси, гуртки фахового вишколу молоді в К. М. Хліб, вишкіл молоді, столярські і слюсарські варстати а юнацьких таборах, шоферство, летунство.

25) Гутірка — „Практичні вміння” — Значіння фізичної праці, вплив фізичної праці на розвиток людини. Виховний вплив фізичної праці. Здібність дати собі раду в кожній життєвій пригоді. Знання ремесла. Зaslуги Пласту в поширенні практичних вмілостей серед молоді.

(24. і 25. гутірки можуть творити цілість).

26) Гутірка — „Українські гекатомби” — Жертви бою під Калкою — „Слово о полку Ігоревім”, жертви татарських наїздів, зруйнування Києва — Юр. Довгорукий. Козацькі могили. — Петербург побудований на козацьких кістках. Сибірські каторги. Маківка, Лисоля, Крути, Базар, Соловки, Береза, Масові катування в'язнів-українців у всіх тюр-

мах в Галичині, на Волині і на Україні в червні та липні 1941 — жидівсько-московськими катами. Численні могили закатованих в Галичині по усіх містах та селах — Самбір, Львів, Добромиль, Дрогобич, Стрий, Станіславів, Жовква і т. д. Звірські знущання НКВД.

(Ця гутірка творить для себе цілість).

28) Гутірка — „Любов Батьківщини і патріотизм” — Любов до рідної землі, любов народу — усіх народніх верств, активний патріотизм — вияв патріотизму не на парадах, не деклямуванням — тільки працею, солідним і совісним виконанням своїх обов'язків на тому становищі, де поставить нас життя. Суспільницький підхід до життя. — Служба нації у кожній формі і в кожній хвилині.

28 Гутірка — „Чесноти українського юнака” — Словність — вірність даного слова, приречення, переконання, словність — передумова довіря. Карність — пошанування закону, приписів, заряджень, наказів, їх беззастережне виконання. Карність — передумова сили й могутості армії. Передумовою карності — є безоглядний послух. Точність — беззастережне виконання своїх обов'язків, приречень.

Цю гутірку ілюструвати прикладами з історії габорового життя. Вказати на ті прикмети, як на основи лицарства.

(27 і 28 гутірки можуть творити одну цілість).

29) Гутірка — „Візитка Фізичної Справності” — Ціль. Пояснення прарчильника „В. Ф. С”. Пояснення габель вимог „В. Ф. С.”

(Ця гутірка творить цілість).

30) Гутірка — „Синтезе історії України” — Значіння історії для поглиблення державницької свідомості. Дух історії України. Історична місія

Мет ратищем
(Курінь Юнацтва, Краків 1941 р.).

України. Місце України в світі. Характер українського народу. Україна на тлі всесвітньої історії. Повстання і формування української нації, Української держави, організація проводу — в княжій, козацькій та визвольницькій добі. Суспільність і одиниця, досвід державного будівництва і революційних змагань

31) Гутірка — „Гей же в дорогу” — Що має дати юнацький табор, праця — як засіб виховання, і праця — як змагання.

(30 і 31 гутірки можуть творити цілість).

Спосіб заподавання гутірок є рамовий, тимсамим дає виховникові можливість вибирати такі моменти, які для середовища найкраще підходять.

Таборові ватри.

На уладження ватер слід звернути особливу увагу, тому що вони викликають такий психічний стан, в якому співучасник є насторожений, зачудований — тимчасовим його переживанням, ще більші та сильніші.

Ватри є:

а) святочні — великі,

б) щоденні — малі.

Самозрозуміле, що відкриття і замкнення табору робиться великими ватрами. Вказаним є, що би вогонь з першої ватри горів безпестанно за весь час тривання табору, піддержуваний дижурним — як символ молодечої снаги, сили та життя. У ватрах повинно брати участь якнайбільше таборовиків, виконуючи намічену програму.

В залученні програма святочних ватер для юнацького табору:

Ватра. 1) „В честь патрона табору” — Святочне відкриття ватри. Відчинення ватри і промова команданта про символ життя — Огонь, гутірка про життя і вчинки патрона табору.

Ватра. 2) „В честь Володимира Великого” — гутірки — про Володимира Великого. Похвала кагану Владимиру — Ілдріона. — Відчит в старославянській мові. Колядки — княжі часи, виїмок з поеми „Слово о полку Ігоревім”.

Ватра. 3) „На славу української зброї” — Гутірка про українську збройну силу (дружина, козаки, УСС, УГА, УА, Похід на Царгород. Побідний похід Хмельницького проти Польщі, вогун під Берестечком, перемога під Конотопом, Маківка, Лисоня, Крути, Базар, Добуття Києва — 1919 р. Зимовий похід, бій під Севлюшем).

Ватра. 4) „На честь і славу впавшим та замученим героям” Пора відчипнення ватри повинна бути припізнена. Дохід до ватри зорганізований. Настрій особливо святочний. Якщо є в околиці дійсні (не символічні) могили борців чи мучеників — тоді до них прогулька. Ранком пнахуда в місцевій чи поблиській церкві. Штафета доносить на ватру грудку землі з могили.

Промова — про культ геройської і мученичої смерти (кости українських дружинників під Царгородом, козацька кров, садження на палях, козацькі кости під Петербургом, стрілецькі могили, Крути, Базар, Білас і Данилишин. Українські гекатомби большевицького молоха впродовж 22 літ. Українські мученики в червні 1941 р.).

Віддання почеси поляглим друзям — (командант відчитує назвища всіх, які працювали як пластуни і виховники молоді та які згинули на полю бою, або як мученики. Учасники за кожним відчитаним назвищем відповідають: „Поляг на полю бою-слави“ або „Згинув смертю мученика“).

Присяга на пам'ять героїв. Національний гимн. Місце на ватру можна зробити серед табору або недалеко від нього під лісом, на поляні (дбати про викликання зорового вражіння). Місце для вогню вибирати так, щоб іскри та дим не ушкодили листя, табору. Довкола вогнища заздалегідь призначити місце для таборовиків, на чільному місці установити „тотем“ таборової ватри, і там є місце команданта табору. На сигнал „Збірка“ — таборовики сходяться на ватру і займають місця. Командант на кожную ватру призначає „опікуна вогню“, який розпалює ватру (усі стоять на „струнко“) при співі гимну юнацтва. Пізніше командант починає ватру відчипненням, далі чергуються: гутірка, пісня, весе-

лі оповідання, спогади, жарти, танці, гри при ва-
грі. Ватру закінчити патріотичною піснею. Таборо-
ва ватра це святочний юнацький обряд - тому
слід її відбувати завжди у відповідному настрої.

Підготовка юнацьких проб.

Юнацька проба — це sprawdження знання та
вмілості юнака(чки) — в певних, точно означених
напрямах.

Матеріяли до юнацьких проб уложені після
спроможностей віку молоді.

Обовязком кожного табору — увести юнацькі
проби, як провіркові осяги в праці клітин молоді.

Тому побіч матеріялу заподаного в гутірках та
обовязкових заняттях з інших ділянок — слід під-
готовити учасників(ць) до відбуття юнацьких проб.

Однак матеріял до цих проб, повинні перероб-
ляти окремі рої в ряжках своїх роевих занять
під проводом поучників-роевих, чи поучників-чо-
тових.

Всеж таки більша частина матеріялу унятого
юнацькими пробамі є уже заподана в обовязую-
чій програмі табору, так, що підготовка юнацьких
проб буде значно улекшена.

Вимоги до юнацьких проб — заподані в „Ин-
струкції для організації і виховання української
молоді“ — В. тат., з якої, гри переведенні підго-
тови, слід користати.

В програмі занять підмічено окремі години на
цю ціль.

При кінці існування табору, перевести переіспи-
тування учасників(ць) — та видати посвідки від-
буття проб. Вимаганий час праці в клітинах моло-
ді, що уповажує приступити до відбуття проби,
за окремим дозволом Відділу Опіки над Молоддю
та таборі може бути до половини вкорочений.

При переведенні переіспитувань юнацьких проб команда табору має усі права Референтури Опіки над Молоддю — а в деяких таборах — може одержати від Відділу навіть і дальше йдучі уповажнення.

Розклад матеріалу з національно-суспільного виховання.

31 гутірок і 4 святочні ватри — дає 44 год. 30 хвил. — занять, що можна перевести в буднях (в 6-ти тижневому таборі) — 32 години і в святочних днях — 12 год. 30 хвил.

Підготову до проб можна перевести в 32 днях занять (в 6-ти тижневому таборі) по дві години денно — що в сумі дасть — 64 години підготовки до проб. На національно-суспільне виховання призначено 108 год. В 4-тижневому таборі: 14 гутірок і 4 ватри — дає 29 годин занять, що можна перевести в буднях — 20 годин і в святочних днях 9 годин.

Підготову до проб можна перевести в 20 днях занять — по дві години денно, що в сумі дасть — 40 годин підготовки до проб.

На національно-суспільне виховання призначено 69 годин занять.

III.

ТІЛОВИХОВАННЯ.

Це одна з найважливіших ділянок праці в таборі. Для неї слід присвятити найбільшу кількість годин занять і так її поставити в таборі щоб дійсно дала учасникам гарт тіла, заправу до зношення трудів, витривалість та видержливість, фізичну справність а враз із тим і гарт духа — силу волі.

Ці роди тіловиховання треба переводити під наглядом поучника.

Зокрема провідник таборового відділу — референт тіловиховання, розробляє основну програму тіловиховання з поділом годин, якого треба дуже точно придержуватись. Самостійне і непланове переведення тіловиховання, доводить до некарности, впроваджує нелад в таборовому ладі, і є причиною перемучення і знеохочення учасників(ць).

Щоб привчити молодь доцільно і планово користуватись тіловихованням, належить його доцільно і планово організувати на таборі й перевести методичний перешкіл. До вправ тіловиховання допустити учасників(ць) тільки після лікарських оглядів. Таборовиків поділити на відповідні силові групи, що відповідали б групам віку і тілесному розвою учасників. (Це треба брати під увагу при переведенні організаційного поділу на рої, чоти і курені).

Є вказаним, щоб учасники(ці) самі після інструкції референта тіловиховання, виконали всі уладження потрібні до тіловиховних вправ. Ті чинності ввійшли б одночас в рамки програми „служби праці“, а таборовики засвоїли б собі відомості потрібні при улаженні спортових площ-грищ до відбиванки, біжні, скічні, колеса до метів і т. д. Ці праці треба виконати навіть тоді, коли б зайшла потреба перевести деякі нівеляційні роботи. При більших нівеляційних роботах треба мати згоду Відділу Опіки над Молоддю УЦК і власника площі. Умовини, в яких під теперішню пору відбуваються наші табори, не дають нам можности поставити належно справу тіловиховання (брак площ, спортового приладдя, спортового виряду) —

але все таки при деякій підготові (що їх повинні перевести референти Опіки над Молоддю ще перед заїскуванням табору, а команда в перших днях табору) можна і в тому напрямі багато досягнути.

На перше чільне місце вибивається мандрівництво, на яке слід присвятити якнайбільше часу, та якнайкраще підготувати його переведення.

Мандрівництво.

Ціль: виробити в молоді правильне розуміння мандрівництва, — привчити її до самостійного переведення мандрівок, скріпити тілесний та духовний устрій, виробити звичку практичного користування картознавством, піонерські звички, спроможність давати собі раду в поземеллі, пізнання певної околиці чи області під етнографічним оглядом і його прямої будови, різьби та покриття. Звідження всякого роду культурних та історичних пам'яток — оце завдання мандрівки.

Поділ мандрівництва:

а) мандрівництво властиве,

б) мандрівництво в отриманні з тереновими грами, які у нас уживаються, однак під умовою, що кожна теренова гра буде належно підготована та переведена. З другої сторони неможна в імя цих теренових гор, занедбувати головних цілей мандрівництва.

(Мандрівка в першій мірі повинна скріпити тілесний та духовний устрій учасників, навчити витривалості і поборювання трудів, навчити пізнання терену. Тому не слід зле підготованими і переведеними тереновими грами зводити важкі завдання мандрівки до звичайної забави).

При улагодженні мандрівки слід пам'ятати про:
а) ціль мандрівки (що має нам дати мандрівка?),

б) рід мандрівки (практичне пристосування картознавства, маршеві змагання, вироблення піонерських вмілостей — таборування, пізнання околиці),

в) план мандрівки і її провід (очеркування цілі мандрівки — де, до якої місцевини. Визначення шляху, визначення проводу, добір учасників),

г) виряд на мандрівці (особистий і збірний),

г) план праці і порядок дня на мандрівці (який слід на мандрівці переробити): картознавство, маршеві змагання, таборування, пізнання терену, теренова гра і т. д.

Порядок дня на мандрівці:

5.— — —	Вставання
5.— — 5.20	Прорух
5.20 — 5.50	Мигтя, купіль
5.50 — 6.10	Снідання
6.10 — 6.40	Зв'язання нічлігу
6.40 — 6.50	Перевірка місця нічлігування, перегляд виряду
6.50 — 7.—	Звіт, молитва
7.— — 12.—	Вимарш і передбачені заняття
12.— — 15.—	Обідний зупин. (варення, обід, вільне)
15.— — 18.—	Вимарш і передбачені заняття
18.— — 21.—	Нічний зупин (прилагодження нічлігу, вечора, вечірній звіт і молитва)
21.— — 5.—	Нічна тиша

д) здоров'я і санітарна служба на мандрівці. — Гігієна: маршу, пиття, їди, купелі, сну, одягу. Рятівництво: поранення руди ран, очищування ран, загроєні рани, з'явилі кровотечі, переломи кісток, тимчасова пов'язка, звихнення, сонячний удар, га-

На мандрівку — І. інструкторський табор у Кришиці
(12. IX — 21. XI. 1940 р.).

лючий укус, рятування утоплених, штучне відди-
хання, переносення хорих, — мандрівничя аптечка,
ІІ склад і переносення,

е) засвоєння відомостей з ділянки терено-
знавства, картознавства та практичних вмілоостей.

Характеристика поземелля, роди і ціхи почвы, різьба поземелля, будинки, оселі, шляхи. Поділки на картах, зміст карти, уложення карти, поміри шляхів, шкідкування, дорогові знаки. Азбука Морзе, знакування хуруговками, димом, полеві знаки свистком, рукою, на землі. Міряння величини довільної річи без мірила — міряння на око, на віддаль. Глибини і ширини ріки, скорости струї, знати брід, очеркнути віддалі околиці. Орудувати пилою та сокирою, вязати вузли, розкласти та скласти шатро, збудувати шатро, збудувати кухню, зварити страву, розвести огонь,

е) світлиство. Основні відомости потрібні при фотографуванні. Знімки гарних краєвидів, знімки з руху (вистерігатися статичних знімок). Команда табору повинна не дозволити робити приватно знімок, усі фільми є власністю табору а всі фот. апарати до розпорядимості команди. (Не забути про знімки пропагандивного характеру),

Усі ті справи слід підготувати перед відбуттям мандрівки на окремих гутірках, отже в неділі і свята. Треба тільки дбати, щоб це не були сухі виклади. Такі гутірки повинні бути переведені під час коротких прогульок і получені завжди з показом і вправсю

Теренові гри.

Ціль: влекати сильну волю, доцільні та скорі рухи, тілесну та духову справність, послух і карність, пізнання терену та примінення до його вимог своїх рухів, скору орієнтацію, любов до Вітчизни і готовість її служити. Теренові гри треба завжди лучити з мандрівкою. При переведенні теренових гор звернути увагу, на: маскування в терені, підходження і заскочення, забезпечені марші, вмілість спостерігання, забезпечення постою. Ста-

влення висесків і на їх основі вибір децизи, згідно з нею — переведення завдання, вибір і ужиття звязку.

Мандрівки можна переводити з поодинокими роями, чотами або більшими групами. Перед мандрівкою все докладно визначити ролі: хто бере який виряд, хто кого провадить, яка тура і т. д.

Мандрівки слід переводити для учасників(ць), беручи під увагу їх вік та пол, а також по зможі і організаційний поділ (рої, чоти, курені).

Програми мандрівок

зладжені на основі виног передбачених до осягнення „В. Ф. С.” та юнацьких проб.

Заподані числа в км. — означають цілість маршу відбутого до цілі разом із поворотом.

Для юнаків від 14—15 літ.

Матеріяли теренознавства, дещо з картознавства, багато з практичних знань переводити на мандрівці практично. Організувати марші роями. Для дівчат мандрівки природознавчі.

Для юнаків (подані віддалі обчислені в обі сторони).

1) до 6 км., без обтяження, — різьба терену, терен і карта, уложення карти, мірення віддалі, забезпечений марш,

2) до 8 км., без обтяження, — характеристика поземелля, дорогові знаки, польові знаки сністком, маскування в терені,

3) до 12 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, характеристика поземелля, уложення карти, поміри шляхів, знаки рукою, підходження.

4) до 12 км., з 3 кг. обтяженням, 4 км. приско-

рений марш — роди почвы, читання карти, по-
міри шляхів, оцінка віддалі, підходження і заско-
чення,

5) до 14 км. з 3 кг. обтяженням, 4 км. прискоре-
ний марш, — роди і ціхи почвы, читання карти, по-
міри шляхів, оцінки віддалі, підходження і заско-
чення,

6) до 16 км. з 3 кг. обтяженням, — роди осель,
шляхів, орієнтація після сонця, дерев, поділки на
картах, знакування на землі, маскування в терені
і підходження,

7) до 16 км. з 3 кг. обтяженням, — характери-
стика поземелля, зміст карти, знакування руками
і свистком, гінці, штафета,

8) до 14 км. з 3 кг. обтяженням, 6 км. прискоре-
рений марш, — ужиття компасу, знакування, денне
таборування, забезпечення постою,

9) до 16 км. з 3 кг. обтяженням, — характери-
стика поземелля, ужиття компаса і карти, знаку-
вання, маскування і підходження,

10) до 18 км. без обтяження, — ужиття компа-
су і карти, знакування, теренова гра. Цілоденна
мандрівка,

11) до 4 км., без обтяження, — нічна мандрів-
ка, орієнтація в терені в ночі, орієнтація після звіль-
нення віддалі, „чати“,

12) до 16 км. з 3 кг. обтяженням, 3 км. при-
скорений марш. — характеристика поземелля, чи-
тання карти, мірюння віддалі, денне таборування,
будова шатер, обід, теренова гра. (Цілоденна ман-
дрівка),

Для вивчок: (подані віддалі обчислені в обі-
сторони);

1) до 4 км., без обтяження, — характеристика поземелля,

2) до 6 км., без обтяження, роди збіжжя, квітів,

3) до 8 км., без обтяження, — характеристика поземелля, дорогові знаки, уложення карти, маскуваннн,

4) до 8 км., без обтяження, 2 км. прискорений марш, — уложення карти, знаки рукою, маскуваннн, лічнічі рослини,

5) до 10 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, уложення карти, читання карти, гінці, збираннн лічнічіх рослин,

6) до 10 км., з 3 кг. обтяженням, 3 км. прискорений марш, — цілоденна мандрівка, таборуваннн, вареннн, збираннн квітів,

7) до 12 км. з 3 кг. обтяженням, цілоденна мандрівка, — читання карти таборуваннн, вареннн, збираннн квітів,

8) до 14 км. з 3 кг. обтяженням, 2 км. прискорений марш, — читання карти, маскуваннн, збираннн лічнічіх рослин,

Для юнаків від літ 16—18.

Для юнаків (подані віддалі обчислені в обі сторони):

1) до 10 км., без обтяження, — різьба терену, терен і карта, орієнтація карти, міряння віддаі, знакуваннн, забезпечений марш,

2) до 12 км., без обтяження, — характеристика терену, роди та ціхи почви, читання карти, поміри шляхів, знакуваннн, маскуваннн і підходженнн в терені,

3) до 14 км., з 5 км. обтяженням, 4 км. приско-

рений марш, — читання карти, поділки на картах, поміри шляхів, маскування і підходження,

4) до 18 км. з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, роди і ціхи почвы, азбука Морзе, знакування рукою, свистком, дорогові знаки, міряння на око, міряння віддалі, будування шатер, маскування і підходження в терені (цілоденна мандрівка),

5) до 22 км. з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, характеристика терену, читання карти, ужиття компасу, знакування, оцінка віддалі, маскування і підходження, переносення хорих,

6) до 12 км. без обтяження, характеристика терену, роди почвы, різьба поземелля, роли шляхів, читання карти, шкцкування, гінці,

7) до 24 км. з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — ціхи почвы, азбука Морзе, знакування хоруговками, ужиття бусолі, теренова гра, ставлення внесків і на їх основі вибір децизії,

8) до 8 км. без обтяження (нічна мандрівка) — орієнтація в терені, орієнтація після звід, ужиття бусолі, марш з перешколами (ріка, рови, багно), забезпечений марш,

9) до 24 км. з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, роди осель, шляхів, марш у незнаний терен на основі карти — за провідників учасники, таборування — будова шатер, обід, забезпечення в постою (цілоденна прогулька),

10) до 28 км. з 5 кг. обтяженням, 6 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти, знакування, маскування і підходження, штафетовий біг,

11) до 16 км. з 5 кг. обтяженням, (нічна ман-

дрівка получена з алярмом), -- ужиття бусолі, теренова вправа, „чати“.

12) до 36 км. з 5 кг. обтяженням, — характеристика терену, читання карти, таборування, будова шатер, (дводенна мандрівка).

13) до 18 км. з 5 кг. обтяженням. (нічна мандрівка получена з алярмом) — теренова вправа.

14) до 30 км. з 5 кг. обтяженням, марш. в тому 6 км. -- прискорений марш,

15) до 18 км., без обтяження — шкідкування, гінци,

16) до 40 км. з 5 кг. обтяженням, 5 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти, шкідкування, таборування, будова шатер, варення, перша поміч у наглих випадках, теренова вправа. (Нічна і цілоденна мандрівка получена з алярмом),

Для юначок (Подані віддалі обчислені в обі сторони):

1) до 6 км., без обтяження, — характеристика поземелля,

2) до 10 км., без обтяження, — характеристика поземелля, роди дерев і квітів,

3) до 14 км., без обтяження. — характеристика поземелля, дорогові знаки, уложення карти.

4) до 14 км., без обтяження, --- роди і ціхи почви, читання карти, рятівництво в наглих випадках,

5) до 14 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш. — читання карти, ужиття компасу, забезпечений марш,

6) до 16 км., без обтяження, 3 км. прискорений марш, — характеристика поземелля, різьба терену, рятівництво в наглих випадках,

7) до 18 км., без обтяження, — характеристика поземелля, читання карти, ужиття бусолі, таборування, будова шатер, варення, (цілоденна мандрівка),

8) до 4 км., без обтяження (нічна мандрівка получена з алярмом), — орієнтація в терені, ужиття бусолі, забезпечений марш.

9) до 20 км., без обтяження, 4 км. прискорений марш, — характеристика терену, читання карти,

10) до 15 км., з 5 кг. обтяженням, марш, в тому 4 км. прискорений марш,

11) до 20 км., з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, таборування, варення, збирання тіничих рослин.

12) до 25 км., з 5 кг. обтяженням, 4 км. прискорений марш, — варення, збирання ліничих рослин (цілоденна мандрівка).

Заподані програми мандрівок — цілковито не вичерпують матеріалу, вони рамові.

Не все також що тут заповдане можна на одній мандрівці використати — це залежить у великій мірі від підготовки учасників(ць) та провідника.

Не у всіх мандрівках зможуть брати участь усі учасники, хоч команда повинна докласти усіх зусиль, щоб так було. Все таки при більших мандрівках, слабших учасників(ць) треба виділити на основі осуду лікаря.

Провідник заздалегідь мусить підготувати кожну мандрівку на основі карти, а ще краще на основі особистого знання терену. Він заздалегідь має знати місце відпочинків, таборування, нічлігу, тогідні місця на переведення теренових гор. Перед мандрівкою належить зробити перегляд впряду учасників(ць), їхньої обуви, впевнитися в їхньому доброму стані здоров'я, — провирити їхне

знання з ділянки теренознавства, картознавства та знакування. Мандрівку можна відразу починати тереновою грою — вирушаючи розділеними групами, які мають доручені відповідні завдання.

Не забути при тому повчити учасників про поведіння із стрічними по селах, куди йде шлях мандрівки.

Вкінці слід подбати про добір відповідних пісень, використання апарату, можливо одноостайний одяг учасників та їхній виряд.

Зіставлення мандрівок що до часу.

Для хлопців від літ 14—15 — 74 год., для дівчат від літ 14—15 — 48 год.

Для хлопців від літ 16—18 — 170 год. — для дівчат від літ 16—18 — 76 год.

Мандрівки намічені на 6 тижневий табор при догідних умовах.

В 4-ро тижневному таборі слід їх скоротити відповідно до програми усіх занять. Всеж таки на цю ділянку тіловиховання треба призначити найбільше часу, найкраще її підготувати та й найкраще перевести.

2. Інші роди тіловиховань.

Для юнацтва від літ 14—15.

1) Прорух. Відбувається кожного дня рано 15 хвилин. Звернути увагу на прецизію виконання. Мати багато розуміння для переходового стику. Діаці в тиждень призначувати пів години на виряд.

2) Купіль. Повинна бути коротка 15—45 хвил. в залежності від погоди. Не дозволяти мокнути годинями в воді. Передполудне використати на

водні гри і забави та на навчання плавби. На сонці давати легкі заняття або переводити легкі гри та забави. Тих, що вміють плавати — вчити стилів. Однак не приміювати змагального плавання. Заправа не повинна довше тривати, як півтора години,

3) Гри та забави. Звертати увагу на технічне опанування. Фізично сильніші можуть вправляти відбиванку, але не змагово. 4-ри години в тиждні призначити на гри і забави,

4) Лучництво. Зацікавити учасників(ць) табору цим родом спорту. Добре можна вправляти — в часі сонячної купелі. Двічі або тричі впродовж тривання табору уладити змагання в стрілянні до ціли на віддалі. Призначити нагороду на ці змагання.

Для юнацтва від літ 16 -18.

1) Прорух. При мужеській руханці звернути увагу на вироблення сили, справности, витривалости, швидкої орієнтації та викликання духа боротьби. Жіноча руханка: поруч вироблення фізичної справности, дбати про вироблення м'якості, тяглости руху, ритму,

Прорух проходимо щоденно. Понадто призначити три години в тиждні на впоряд. Впоряд мусить бути цілковито опанований,

2) Купіль. Соняшна та водна купіль. Плавати мусить вміти кожний юнак та юначка. Вивчити стилів і рягівництва. Коли є можливість, уладити змагання в плаванні,

3) Спортові гри. Перше місце займає відбиванка та кошівка. Звернути увагу на технічне опанування гри. Учасників(ць) поділити на групи та уладжувати змагання. Не дозволити, щоб учасники грали відбиванку годинами до знеудження.

Гра мусить мати темпо. Спортові гри можна вправляти в часі соняшної купелі. На спортові гри призначити 4 години тижнево,

4) Легкоатлетика. Двічі в тиждень — легкоатлетична заправка. Її попереджує легкий прорух.

Прорух. — П. інструкторський ім. Князя Володимира Великого табор у Криниці (9.XI.—21.XII.1941).

Найбільше уваги присвятити скокам, бігам, та на опанування їх техніки. Заправка не повинна довше тривати, як 2 години. Коли більша скількість учасників, тоді поділити на групи, які під проводом своїх поучників вправляють на зміну. Звертати увагу, щоб не було яких випадків.

5) Лучництво. Обов'язкове для всіх учасників(ць). Уладити змагання в стрілянні до мети на віддалі.

1. Прорух.

Ранній прорух слід вести у швидкому темпі. Коли погода гарна — таборовики повинні вправ-

ляти тільки в штанцях та калцях або босо. Взагалі треба дбати про загартування таборовиків(чок) так, щоб вони і в холодніші дні могли вправляти в штанцях. Після проруху дати кілька хвилин відпочинку. Програму проруху слід опанувати впродовж 4-5 разів. Складніші вправи можна розложити на поодинокі елементи і в цей спосіб їх засвоїти а опісля злучити. У засвоєнні програми проруху, можна пізніше вставляти вправи в дужанні чи джію-джітсу.

Рівнож замість заповданих забав можна улаштувати інші забави. Звертати увагу на докладне виконання вправ.

В першу чергу кожний поучник тіловиховання мусить сам добре засвоїти собі матеріял

Окремо слід переробити руханку та можливі конкуренції — вимоги до „В. Ф. С.”

Програми проруху.

Для юнацтва від літ 14—15.

I. Прорух:

- 1) Збірка,
- 2) Руханкова кольона, викид рамен від грудей боком якнайбільше назад,
- 3) Засадничча постава. Звороти голови вправо, вліво, вперед та назад.
- 4) Круження кадовба при малому розкроці,
- 5) Малий розкрок. Схрещення рук, згорнених у кулаки і вишет скосом угору,
- 6) Оба ряди стоять до себе плечима. Руки підносять угору, хапаються руками і себе взаємно підносять. (Підноситься свого сусіда на плечах),
- 7) Глибокий присід, руки шперті об землю під

колінами. На раз - викинути ноги взад, на два — присід.

8) Турецький сід. Рукі зігнені в ліктях. Долоні на грудях. Вимахи ramen боком взад з рівночасним скрутом кавдоба та голови в сторону вимаху рук,

9) Розкрок. Руки на вярк склони кадовба вправо та вліво — на переміну,

10) Легкий розкрок. Згин кадовба, руки звисають свабідно. Свобідні вимахи рук вправо та вліво з рівночасним скрутом кадовба,

11) Постава — струнко, спочинь, вправо—вліво обернись.

12) Повільний хід, марш зо співом і розхід.

II. Прорух:

1) Збірка,

2) Хід з піднесенням високо колін,

3) Хід на пальцях і на пятах,

4) Малий розкрок. Склони кадовба вправо та вліво, противне рамя подане горою, друга рука на бедрі,

5) Круження головою,

6) Сісти на землю, ноги разом випрямлені, на раз — руками досягнути пальців ніг, на два — руки вгору,

7) Підскоки на місці на одній нозі,

8) Забава: два ряди стоять перед лінією, першим з одного і другого ряду подається палку. На даний знак перші добігають до назначеного місця чи знаку, та вертаючись передають палку своїм наступникам, які виконують те саме. Ряд, що найскорше виконав своє завдання — виграє,

9) Повторення засадничих постав впоряду,

10) Збірки в різних формах (лава, трилава, триряд і т. д).

11) Марш зо співом і розхід.

III. Прорух:

1) Збірка,

2) Біг — 100 м.,

3) Глибокі відлихи,

4) Круження головою,

5) Круження рук при малому розкροці,

6) Клякнути, права (ліва) нога вбік. Руки сплетені на карку, згини кадовба вбік,

7) Згини якнайдалше назад,

8) Права (ліва) нога вбік, згини кадовба,

9) Забава: Два ряди перед назначеною лінією. Ряд в широкому розкροці — тримається разом, останній передістається повід ноги, прибігає до мети і знова стає на чолі ряду,

10) Повільний хід,

11) Впоряд, повторення і вивчення маршу та зворотів у ньому. Відчислювання і точне виконання наказу „стій”.

12) Марш зо співом і розхід.

Для юнацтва від літ 16—18.

I. Прорух:

1) Збірка,

2) Хід: три кроки на пальцях, три на стопах,

3) Хід із замахом рамен до заду,

4) Малий розкрок, в похиленій поставі, ноги випрявлені, рухи „боксові”,

5) Скрут кадовба вперед, назад, вліво, вправо,

6) Скрут голови,

7) Підскоки, за третім разом з розкροком та вбік піднесення руками,

8) Положитися грудьми до землі, — руки і ноги випрямлені підносимо разом можливо найдалше до гори,

9) Постави лежача лицем догори. Руки випрямлені вздовж каловба, замахом підносимо випрямлені ноги і доторкаємо землі за головою,

10) Глибокий присід і заячі підскоки,

11) В лежачій поставі „їзда ровером”,

12) Забана: дві лави звертаються до себе лицем, руки схрещені на грудях, в підскоках на одній нозі кожний старається вибити легкими поштовхами другого з рівноваги,

13) Стати на пальці, — руки на бедра, повільний перехід до глибокого присіду і поворот,

14) Впоряд (струнко, спочинь, звороти на місці),

15) Марш зо співом і розхід

II. Прорух:

1) Збірка,

2) Хід, що третій крок вимах ноги вгору, — нога випрямлена,

3) Хід довшими кроками,

4) Постави похилена, руки затиснені в п'ястук, на приказ викидати руки боком назад, — при чому тіло випростовується,

5) Засаднича постави, звороти голови,

6) Постави -- поземе піднесення рамен, замах рамен дозад з рівночасним легким присідом (на пальцях). Вимах рамен вгору, вперед з рівночасним підскоком, — зіскок на пальцях до присіду, р'мена вділ, каловб випростований,

7) Опертися на руках, ноги випростовані викинути взад, ліве рамя кинути вгору, — каловб звернути в ту саму сторону,

8) Один лягає на землю лицем догори, ноги в колінах зігнені, стопи спочивають на землі. Другий підходить до лежачого, руки опирає на колінах, лежачий підпирає руками рамена вправляючого, а той підносить ноги догори.

9) Впоряд, повторення. Збірка в різних лавах,

10) Марш зо співом і розхід.

III. Прорух:

1) Збірка,

2) Біг, хід з вимахами рук та випадами,

3) Хід, вимахи ніг,

4) Круження голови,

5) Круження кадонба, руки на бедрах, малий розкрок,

6) Хід на місці з піднесенням ніг,

7) Дволава до себе плечима, руки вверх, зловитися руками, — один другого підносить на плечах,

8) Один лягає, другий підносить його за карк у випрямленій поставі,

9) Глибокий присід, викид ніг на зміну вправо і вліво,

10) Опертися на руках, ноги випростовані, на руках підноситися то опадати,

11) Положитися навзніж: „ровер”,

12) Легкі підскоки,

13) Свобідний марш,

14) Впоряд, — повторення, марші, „стій”, звороти в марші, відчєслювання,

15) Марш зо співом і розхід.

2. Купіль і плавання.

Науку плавання переводять поучники, які самі добре опанували цей рід спорту та рятівництво.

Поучник мусить передбачити усе, щоби запобігти нещасливим випадкам.

Загальні вказівки:

а) З огляду на безпеку:

1) Призначене місце на купіль і науку плаван-

Купіль юнацького табору в Турковичах 1941 р.

ня повинен поучник точно очеркнути та назначити,

2) Для початкуючих глибина небільша як 1,20 до 1,30 м.,

3) Не провадити навчання на дуже рвучких місцях,

4) В часі купелі чи вправ, визначити 2-ох учасників(ць) що вміють добре плавати, щоби держали порядок та наглядали а в разі потреби несли поміч. До диспозиції мусять мати одну — або дві жердки довжини 4—5 м.

б) З огляду на здоров'я:

1) В часі науки плавання (купелі) треба звернути увагу на вуха. Вразливі вуха можна затикати на час купелі ватою намоченою товцем. Коли відчувається біль у вухах слід звернутися до лікаря.

2) Безпосередньо по їді не вільно йти до води. По малій перекусці пережлати годину, по більшій 2 години.

3) Не входить до води зігритому,

4) Коли виступає „гусяча шкіра“ сейчас вийти з води.

в) В часі купелі.

1) Закн юнак(чка) зануриться у воду, нехай звочить водок: шию, голову, пахи та живіт. У воді треба цілий час рухатися (не мокнути). (За винятком малих передишок між одною а другою виравою),

2) По зиході з води не оставати без руху. Коли зимно, витерти тіло ручником до суха та одягнутися.

В часі соняшної купелі не доводити до того: щоб злізла шкіра.

Подаємо кілька водних гор:

1) Перегони: можна уладити там і назад на короткій трасі. Коли є вода пливуча, то радше проти води. Юнаки входять до води (по бедра, поясі) уставляються в ряд — та на даний знак рушають. Підчас плавби стараються один другою випередити, допомагаючи собі руками паче веслами.

2) Вправи в колі: (Звізда) — 6—8 юнаків(чок) уставляються у воді вколо і подають собі руки. „Коло“ починає крутитися. Тоді на даний знак юнаки 1, 3, 5, 7, кладуться на воду, ноги до

середнини разом оперті об себе, -- в тій спосіб твориться зіззда, що крутиться.

3) Водна боротьба: Юнаки уставляються в двох лавах, один напроти другого, на даний знак прискаки водою стараються одні других виперти із занятих становищ.

4) Ловля рыб: Юнаки ловляться за руки, неначе б творили сіти, та стараються в ту сітку зловити юнака-рибу. Юнак-риба не може сітки розірвати, може одначе втекти, або дістатися поза сітку поринаючи.

5) Перетягання на воді: два юнаки стають напроти себе та подають собі руки. Прочі (дві групи) однаково сильні стають за одним та за другим юнаком, ловляться руками за бедра а на даний знак перетягаються. Побідником стає та група, яка перетягнула останнього юнака через границю, що є в тому місці, де уставлялися напроти себе два перші юнаки. Найкраще виглядає коли одна група прорветься і всі... падуть у воду.

6) Боротьба верхи: Юнаки діляться на дві групи. Кожна група уставляється у воді напроти себе окремо у дволавах. Задні ряди обох груп вилізають на плечі юнаків з перших лав (неначе б на них сиділи). На даний знак ряди наступають на себе. Юнаки стараються струтити один одного з плечей у воду. Боротьба у воді далеко завзятіша, бо юнаки не бояться упадку на тверду землю. Звертати увагу, щоби з розгоні боротьби юнаки, що падають, не заловго оставали під водою.

7) Стріл до цілі: Юнаки (по три — п'ять) уставляються у віддалі 5—10 кроків у воді (глибина води по груди). Один юнак стоїть в середині. Юнаки стараються поцілити мячем в середнього.

Середній старається уникнути поцілу м'ячем, занурюючися в воду. На місце поціленого приходять юнак, що поцілив.

8) Змагання в нуркуванні: Вишукуємо кілька відповідно великих каменів та стараємося винести їх з води. Хто винесе найбільше каменів при одноразовім нуркуванні, той стає побідником. Гра у воді на глибині грудей чи ший.

9) „Когутик” на воді: Два ряди уставляються боком до себе. Скачуть на одній нозі та стараються ударом плеча звалити свого противника.

Коли юнаки освоїлися вже з водою, тоді приходять на чергу перші вправи.

Усвідомлюємо юнаків, що коли ми втягнемо воздух, тіло буде плавати на поверхні води.

1) В п р а в а: Юнаки вдихують воздух, занурюються та повзають на колінах і руках 1—2 м. на дні.

2) В п р а в а: Юнаки роблять ту саму вправу з тим, що втягають яконайбільше воздуха до грудей. Юнаки переконуються, що повзати по дні неможливо, бо вода виносить тіло на верх.

3) В п р а в а: Юнаки втягають воздух, занурюються під воду — рівночасно присідаючи. (Коліна до грудей, руками хватають за стопи). Вода виносить тіло догори.

4) В п р а в а: Прийняття постави до плавання. Юнаки виконують вправу як попередньо з тим, що коли вода винесе тіло нагору, юнак випростовує тіло.

5) В п р а в а: Щупак. Це є властива вправа до науки плавання. Юнак уставляється плечима при стрімкому березі (стрімкий берег може заступити

прямовісно до води вложена та підперта дошка) на глибині грудей. Юнак опирає о стіну (дошку) ступу правої ноги на висоті коліна, подається легко до переду, випростовує перед себе руки і пальці, а долоні держить разом. У слідуючому моменті підносить та опирає о дошку також ноги на якій стояв, занурюює легко голову під воду та сильним, енергійним рухом простує ціле тіло відбиваючись ногами. В той спосіб вперше знаходиться в поставі пливачкій. Цю вправу переробляти докладно та звертати увагу, щоби учасники(ці) досягли якнайдаліші віддалі (після відбиття ногами).

„Жабка“. Насамперед учасники(ці) мусять опанувати рухи „на сухо“, щоби могли їх швидше та краще засвоїти, та щоби можна було неправильні рухи належно виправити.

Вихідна постава: тіло в засадничій поставі, руки вверх, одна коло одної, долонями звернені до переду. Учасник(ця) дивиться вгору, на „1“: руки перенести боком до бічного положення, рівнобіжно до землі, долонями звернені до землі. Рівночасний вдих. Ноги залишаються в засадничій поставі.

На „2“: перенесення рук перед груди, руки зігнені в ліктях, долоні звернені до переду знаходяться під бородою, великий палець та вказуючі дотикаються, — рівночасно наступне піднесення коліна боком вгору, — стопа близько коліна ноги, на якій спочиває тягар тіла.

На „3“: випрямлення рук до вихідної постави з рівночасним видихом, піднесена нога простується енергійним рухом вбік та повертає до постави.

Вправи при скісно нахиленому кадовбі:

В тій поставі виконуємо рухи раменами, як в попередній вправі, пеначе б груди лежали на воді.

Рухи рук у воді: як при вправі ч. 2 з тим, що учасники(ці) виконують попередньо засвоєні рухи — у воді.

Дальше слідуєть рухи, получені з віддихом: при провадженні рук боком подається тіло до переду, при чому винурюється голову з води, наступає вдих і голова знову занурюється. При русі рамен вперед — видихується воздух під водою. Наступає коротка павза і рухи починаються напово.

„Щу пак“ у полученні з рухами рук відбиваємося від берега чи дошки погами, як це вже вище подано, з тим, що виконуємо двічі або тричі руками рухи, які ми вже засвоїли.

Рухи ніг: Два юнаки (вода до пояса) лицем до себе подають собі руки, третій кладегся на руки лицем до води так, що його піддержують юнаки на воді. В цьому положенні юнак вперше виконує повні рухи на воді. Рамена виконують попередньо засвоєні рухи — у воді. При переносенні рамен перед груди, як це було попередньо подано, наступає притягнення обох ніг боком до кадовба (колїна назовні). При випрямленні рук, ноги виконують енергійний рух боком взад та рух дотягнення ніг разом. Оба юнаки, що є призначені допомочі, поволі поступають в напрямі, в якому плине пливун, вкінці приходить хвилина, коли юнак самостійно пливе поволі дальше.

Спокійне плавання.

Одначе початкуючий юнак не має ще витривалости, а це тому, що його рухи не є зовсім опа-

повані, гармонійні та швидкі. Щоб навчити спокійно плавати треба знову зачинати від „щупака”. Щоб краще учасники(ці) засвоїли собі спокійні рухи можна перепровадити змагання: а) — хто при „щупаці” одержить найбільшу віддаль? — б) хто перепливе означену віддаль при якнайменшому числі виконаних повних рухів? Важне, щоб в часі науки пливачьких рухів, юнаки засвоювали собі і віддих. Віддих дуже важний, бо хто вміє опанувати віддих, цей спокійно плаває, — менше му-читься.

Коли в деяких випадках учасники не могли б навчитися плавати „жабкою”, тоді можна вчити плавати грудним, природним стилем, з тим, що: а) голова занурюється тільки по бороду, вдих та видих над водою, б) рухи рамен перемінні, рамена простуються вперед, ошієля виконують рухи під водою, в) ноги підчас виконування рухів мусять згинатися в колінах.

Коли юнаки опанують можливість удержуватися на воді, можна навчити їх других стилів кравль, плавання навзнак і т. п.

Кілька слів про рятувництво.

Для кожного юнака є ясным, що свого друга рятуватиме з параженням власного життя. Коли хто хоче рятувати потапаючого, мусять в першу чергу сам вміти бездоганно плавати, дальше — мусять знати спосіб рятувництва, щоби з меншою власною небезнекою, зате з більшим успіхом в разі потреби, міг поспішити на рятунок.

Тому належить навчити юнаків, що вміють плавати, найважніших речей із рятувництва.

Треба тямити:

а) коли в поблизу знаходиться човен — рятуй при його допомочі.

б) коли маєш жердку, а потапаючий недалеко — подай йому, а якщо вхопиться, тоді старайся витягнути його як найшвидше до берега. Коли маєш дошку, навіть мяч, кинь, щоб потапаючий мав можливість хоч тільки удержатися на поверхні води.

в) коли вже скачеш до води на рятунок, тоді в міру часу якнайбільше роздягнися,

г) найкраще, коли потапаючий — непритомний, а коли кидається і утруднює рятунок — занури його кілька разів під воду,

г) не підпливай до потапаючого спереду, тільки ззаду.

д) коли потапаючий вхопив тебе — старайся за всяку ціну увільнитися від нього, — не жалуй удару. Борогьба з потапаючим відбуватиметься у воді, тому треба добре знати техніку віддиху і нуркування.

З юнаками що вміють плавати, слід переробляти по черзі, як мають рятувати потапаючого

Як належить приводити до притомности, в який спосіб виконувати штучне віддихання, як рівнож інші вказівки, — подасть таборонний лікар.

3. Легкоатлетика

Легкоатлетика, це важний засіб до всестороннього вироблення тіла та сили волі. Тут лучається такі два найважливіші елементи: 1) Скорість і сила. 2) зручність та витривалість.

Навчитися в кожному моменті довільно та доцільно володіти своїм тілом — допоможуть легкоатлетичні вправи. Перемогти противника останнім вкладом своїх сил при допомозі волі — привчать змагання. Легкоатлетичні вправи — біг, скок та

мет вимагають не тільки сили, зручності та витривалості, але й знання виконання, яке набуваемо — заправами. При легкоатлетичних вправах звернути в першу чергу увагу на технічне засвоєння окремих конкуренцій, а оминати всяких більших напружень (скоки на силу і т. п), — зате докладність виконання та відповідне степенування, мусять стояти на першому місці.

Кожна заправка складається з трьох частин:

- а) вступні вправи,
- б) головні вправи,
- в) кінцеві вправи.

а) Вступні вправи мають завдання приготувати організм до більшого напруження, призвичаїти до збільшеної праці — серце, легені та м'язи. Значається їх звичайно свободним, легким бігом,

б) головні вправи слід попередити підготовчими вправами, які наставили б відповідні групи м'язів на працю, а тимсамим улекшили б опанування головних вправ. Головні вправи — це навчання тих конкуренцій, що на даний день та тренінг приготовані,

в) кінцеві вправи мають успокоїти організм та відпружити м'язи.

І. Біги.

Біги ділимо на:

короткі — 50 м., 60 м., 100 м., 200 м.

середні — 400 м., 800 м., 1500 м.

довгі — 3 км., 5 км., 10 км.

Для юнацтва візьмемо під увагу:

а) для учасників від літ 14—16: короткий біг — 60 м., 100 м.,

б) для учасників від літ 17—18: короткий біг — 50 м., 100 м.,

для учасників від літ 17—18 середній 400 м, але дуже рідко — довгий біг 1500 м. — до 3 км.

Навчання стилів бігу:

Короткий біг.

При бігу 50, 60 чи 100 м, що триває тільки секунди — коначний якнайшвидший вибіг („старт“), сам біг, та добіг до мети. Біг отже ділиться на вибіг („старт“), властивий біг та добіг.

Низький старт: щоб можна добре відбитися мусить юнак викопати собі дві ямки. Першу ямку копає юнак у віддалі 15—20 см. від лінії старту. Задня стінка ямки дещо стрімкіща. Опісля юнак вкладає викрочну ногу до ямки, клякає на коліно ноги закрочної, та зазначає місце, де кінчається стопа закрочної ноги, і там копає другу ямку. Задня стіна цієї ямки є майже прямовісна, передня скісна. Пістя викопання ямок юнак чекає на приказ до старту. Тоді викрочна нога знаходиться в ямці, закрочна між ямками. На приказ „на місце“ — юнак всуває на своє місце. На приказ „готові“ — юнак підносить коліно закрочної ноги, тягар тіла переносить на викрочну ногу та на руки, при чому глибоко вдихує і задержує воздух. На стріл (свисток) — юнак відбивається руками дещо в гору а опісля до переду. Перші кроки короткі, дуже швидкі.

Властивий біг: юнак переносить ногу — з бедра до переду. Кроки ставляє великі. На тасьму „впадає“ — викидаючи руки та нахилюючи кадовб, або виконує зворот кадовба з нахилом. В часі бігу 100 м. юнаки віддихають 2—3 рази (вправні змагання — 1 раз, або перебігають „одним духом“). Навчання бігу починається від навчання стилю бігу,

а не старту. Навчати переносення ваги, ставлення стопи, працю рук, а опісля всі ті елементи дучити разом. Накінець приходить наука старту.

Стиль довгих бігів: похилення кадовба є менше, як при коротких бігах: нога ловить землю середстіням, переходить на цілу стопу, рухи рамен нормальні, видих децю сильніший. Старт на довгі біги — високий.

Плоский старт — з постави „долів“: на приказ „на місця“ — юнаки прибирають поставу „долів“, п'яти дотикають лінії старту, на приказ „готові“ — юнак притягає праве коліно якнайближче до кадовба, правою рукою опирається об землю коло правих грудей. Ліва рука витягнена вперед. На стріл (свисток) юнак відбивається правою рукою від землі, підноситься до гори і вибігає вперед.

II. С к о к и.

Скок у довжину:

Скок у довжину складається: а) з розбігу б) відбиття, в) лету, г) доскоку. Передумовою доброго скоку — це розбіг. Розбіг ділиться на дві частини: а) розвинути скорість, б) удержати набуту скорість і звернути увагу на відбиття. Довгота розбігу — около 25 м. Останні кроки розбігу децю коротші, нахилення кадовба менше. Відбиття починається з п'яти, на легко пригненій нозі в коліні — наступає сильний удар п'яти в поріг, опісля слідує нагле простування коліна, а тягар тіла переноситься на пальці. По відірванню відбиваючої ноги, підтягається її до ноги зикрочної так, що злучені разом підходять аж до бороди. В часі лету кадовб випростований, груди подані наперед. Зіскок на випрямлені ноги, подані наперед — це є природний стиль, від якого взагалі можна починати ско-

ки. Навчати поступово: розбіг, відбиття, накінці доскок. Юнаки вправляють на невеликій висоті і аж коли на тій висоті опанують скок, можна висоту збільшити.

Скок угору:

Стиль природний, розбіг скісний (кут 45°) — виносить 9—12 м. Останні кроки відбиття мусять бути скорі і енергійні. В хвилині відбиття треба викинути сильним замахом блищу ногу до поперечки, якнайвище, — рух ноги мусить іти з бедра. Ногу відбиваючи по відірванні від землі викидається (теж рухом з бедра) вгору. У хвилині відбиття підносить юнак руки швидким рухом вгору на висоту рамен — тіло переходить над поперечкою в сидячий позиції. Перехід над поперечкою починає нога внутрішня, кінчає нога відбиваюча. Кадовб нахилений наперед, руки легко вгнуті в ліктях і піднесені вгору, — зіскок відбувається на внутрішню ногу.

Стиль прутовий (каліфорнійський).

Юнак виконує кількакровий скісний розбіг, енергійно відбивається внутрішньою ногою (напр. ливою ногою, коли розбіг був з лівої сторони). Ногу легко зігнути в коліні та зігнені руки викидає вгору в сторону лати, а опісля підтягає відбиваючи (внутрішню) ногу до зовнішньої (вимахової): в хвилині, коли коліно ноги вимахової знаходиться на висоті поперечки — починається уклад кадовба, по можливості якнайбільше рівнобіжно до лати. Також ноги та руки простуються над латою. При випростуванні зовнішньої ноги випростовується (над латою) і кадовб, — опісля кадовб пересувається круто в сторону відбиваючої ноги над поперечкою, внутрішнє рамя опускає понад лату відділ,

а протилежно випихає боком над головою, — згинає в коліні відбиваючу ногу, пересуває її між попереркою та опускає її коліном вділ. Рука виконує рух в сторону землі додола. Зіскок на ногу відбиваючу, лицем до землі, з підпором руками. Нога замахова піднесена догори.

Понадто слід вивчити: скоків на перешкодах, скоків у довжись — (через яму з водою, потік), скок у височінь через сталі перешкоди (паркан), скок лучений — (пліт, яма з водою і т. д.).

III. М е т и.

Стусан кулею:

Вправа ця вимагає дуже складної координації праці цілого тіла. Тому при навчанні не вчити учасників(ць) відразу стилю, а ознайомити спершу із самою суттю стусану, та при навчанні не вживати важких куль і звертати увагу на вислід, а передовсім на правильність рухів при стусані.

Вправи з кулею найкраще давати по бігах або скоках, бо сам стусан кулею вимагає переважно праці горішньої частини тіла, отже є свого рода відпочинком для ніг.

Стусан кулею відбувається в колесі (проміру 2.13 м.) з місця, або з розбігом. Вага кулі: 2, 4, 5, 7 кг.

Стусан кулею з місця складається з 4-ох засадничих рухів : а) постава виметова, б) розмах, в) замах, г) вимет.

а) Постава виметова: до стусану правою рукою стаємо в розкроці ширини 3—4 стіп, лівим боком до напрямку мету. Кулю держимо насадками трьох пальців — великого, вказуючого і середнього. Кулю уміщуємо над ключицею: права рука зігнута в лікті в продовженні барку, долоня звернена догори, вказуючий і середній палець дотика-

ють шиї. Ліва рука свobodно витягнена в напрямі мету кулі, легко зігнена в лікті, — м'язи обидвох рук відпружені. З цієї постави переносимо тягар тіла на легко зігнену праву ногу, при чому тулів має бути легко поданий наперед, а жовудок втягнений.

б, в, г) розмах, замах, вимет:

Передмах полягає на повільному склоні тулова боком наперед, а замах на скрутці тулова вправо з рівночасним похилом назад.

По замаху — слідує вимет: кадовб скручується вліво (до напрямі мету), тягар тіла переносимо на ліву ногу, випростовуємо обі ноги з рівночасним скрутом бедер вліво, похиляємося наперед і енергійним рухом викидаємо кулю у воздух під кутом 43 ступенів. (Звертати увагу, щоби не відривати передчасно руки з кулею від ключицевого ділка, бо при виметі кулі мусить брати участь рука разом з барком). Руку з кулею відриваємо від барку й випростовуємо рамя в кінцевій фазі скруту тулова вліво. Усі ті фази вправляти зразу без кулі.

Стусан кулею з розбігом:

При стусані правою рукою, стаємо лівим боком до напрямі мету, — тягар тіла на правій нозі, пальці ніг легко звернені на боки, тулів легко похилений наперед, жовудок втягнений. Кулю держимо насадами пальців, уміщуємо її над ключицею і притискаємо до шиї. Ліва рука свobodно витягнена в напрямі мету, м'язи обох рук і шиї зовсім відпружені. Голову держимо свobodно, зір спрямований перед себе, а не в напрямі мету.

Розбіг: Ліву ногу викидаємо свobodно вище бедра, переносимо її в тій самій лінії назад, опісля

знов викидаємо її наперед з рiвночасним плоским пiдекоком в напрямі мету довжини ок 80—90 дм. (Звертати увагу, щоби пiдекок був м'який, скорий i невисокий, ошiсля, щоби стопа правої ноги була звернена частинно в напрямі мету). У цьому пiдекоці, з викидом лiвої ноги, прибираємо поста-

Вимет ратищем
(Курiнь Юнацтва, Кракiв — 1941 р.).

ву пiвприсiду, скручуємо кадовб вправо та починаємо його дещо назад. Рухи тi мають бути закiнченi перед дотиком землi лiвою ногою. Сам стусан починається з хвилиною дiткнення землi лiвою ногою. — випростовуємо тiло, переносимо його тягар на лiву ногу i енергiйним рухом випростову-

емо праве рамя ско́сом вгору. Стусан кінчиться доставленням правої ноги до лівої і скрученням назовні долоні — вправо.

Мет ратищем:

Так як при стусані кулею, при навчанні мету ратищем не класти натиску на довжину мету, лише на зрозуміння сутті механіки рухів. Про правильність і довжину мету рішає: гнучкість, шкворість і сила. Тому вказаним є навчання метів зачинати з юнаками досить сильними, що вже мають опановані біги й скоки. До вправ уживати легких бамбукових ратищ. Ратищем можна метати з місця або з розбігу.

Вправи мету ратищем починати від правильного держання і вимету ратища.

а) Держання ратища; Юнак опирає ратище вістря: об землю, вказуючим пальцем обхоплює ратище зараз за шнурком, а з другої сторони укладає великий палець вздовж дерева на висоті вказуючого пальця і трьома позісталими пальцями втискає шнурування в долоню. Так обхоплене ратище переносить дозад і скручує долоню так, щоби три пальці уложені на шнуруванні були звернені догори. Вістря ратища все звернене в напрямі мету.

б) Постава виметова; Юнак стає лівим боком до напрямі мету в розкроці (около 4 стопи), причому ліва стопа дещо відхилена вбік (около 20—25 цм.) від напрямі мету. Ноги легко пригнені в колінах, кадові зігнений в пасі, шлунок втягнений, праве рамя з ратищем випрямлене але відпружене — звернене назад долонею догори. Ліве рамя сильно зігнене в лікті та подане наперед на ви-

соті барків. Тягар тіла спочиває на правій нозі, постава свободна. У тій поставі робимо замах, скло-нюємося незначно боком назад і укладаємо рамя з ратищем у похилій площині (около 35 степ.) близько і вздовж кадовба, причому вістря ратища має бути на висоті очей а зр спрямований перед себе

в) Вимет: Переносимо тягар тіла з правої ноги на ліву (якої пальці звернені в напрямі мету). Обі ноги простуючися з колінах підносять кадовб, який простується рівночасно з бічного склону й похилення — вгору і наперед, випихаючи правий барк, який потягає праве рамя, яке підноситься боком над головою наперед. Ліве рамя стягається вдолину до бедра. По русі кадовба наперед — рамя з ратищем все ще відпружене йде за барком долонею догори, причому лікоть висувається з передрамям до переду а голову скручується вліво, що улекшує нам скрут кадовба. Ратище виходить з руки в хвилині, коли лікоть висувається далеко наперед, а передрамя простується енергійним рухом. Сам мет виконують два пальці — великий і вказуючий. Передрамя замаховим рухом йде зі заду, причому кадовб похилюється наперед, а одночасно права нога в хвилині вимету ратища — відбивається від землі й робить перзкрюк, уставляючи стопу рівнобіжно з граничною лінією.

При виметі звертати увагу, щоб не згинати заскоро рамени в хвилині вимету, як також, щоб юнаки не переносили ратища боком, бо ці оба блуди ослаблюють працю барка й кадовба.

Мет ратища з розбігом:

Початкові вправи розбігу і вимету переводити без ратища. Юнак значить перед собою лінію.

АНЕКСИ ВІСНИК

з малої віддалі доходить до неї, і перший крок властивого розбігу зачинає з лінії лівою ногою (при вишеті правою рукою). Другий крок правою ногою, третій лівою, а при четвертому кроці ставить скоро праву ногу на п'яті зі зовнішнього боку перед ліву ногу (т. зв. „перекладанка”). Опісля викидає ліву ногу вкосом вгору. По перенесенні тіла на праву ногу, юнак прибирає подібну поставу, як при меті з місця. В кінцевій фазі тягар тіла переносить на ліву ногу, а права робить перекрок як при меті з місця. Дальші вправи можна вже переводити з ратищем.

Вже при першому кроці з лінії — найкоротшою дорогою переносимо поступенно ратище з-над голови дозадү так, щоби перед четвертим кроком (перекладанка) ратище було позаду, а рука випрямлена. По „перекладанці”, яка улекшує нахилення кадовба й випрямлення раменн з ратищем, переноситься тягар тіла на праву ногу з рівночасним викроком лівої ноги. З хвилиною дйткнення землі лівою ногою починається вишет.

Мет диском:

Сила, зручність, гнучкість мязів і координація праці цілого тіла рішає про поправний мет диском. При вправах класти натиск не на довжину мету, а на правильне виконування поодиноких рухів мету й використання праць цілого тіла.

Диском метаємо в колесі (пром. 2.50 м.) — з місця, або з оборотами (розбіг).

Фази мету диском:

- 1) постава вишетова,
- 2) Розмах,
- 3) Замах,

4) Вимет

Держання диска:

Диск лежить на долоні, придержуваній кінцями чотирьох розхилених пальців. Великий палець відхилений і спочиває на диску в цей спосіб, що його кінець покривається з краєм диска. Палець цей у хвилині вимету надає дискові напрям лету.

Постава виметова:

Юнак стає лівим боком до напрямку мету в розкροці — ширини ок. 3—4 стій, при чому прана стопа є відхилена на яких 20—30 см. вбік; Пальці обох стій є легко звернені до середини.

Розмах — це повільний скрут кадовба вліво з рівночасним перенесенням правої руки з диском повним розмахом до переду скісно вгору, аж до лівої руки, яка піддержує диск. Рух цей має розтягнути всі м'язі тіла.

Замах: — є це рух поворотний розмаху — праве рамя з диском йде скосом взад з рівночасним скрутом кадовба також взад. В тій фазі оба рамена є так уложені, що одно є продовженням другого, а оба є відхилені якнайдалше від кадовба. Щоб надати більшої обширности рухам при розмаху, підносимо дещо п'яту правої ноги, а при замаху — лівої.

Вимет:

При виметі мусить діяти все — послідовність рухів: випрост ніг і скрут бедер вліво, при чому підноситься і кадовб та звертається в напрямі мету, — після того слідує шойно скрут барків, який тягне руку з диском вкосом вгору. Вимет диску наступає в тому моменті, як долоня що держить

диск, знайдеться між правим барком і лінією мету диска. В цілі надання оборотового руху дискові, натискаємо до себе на його край чотирма пальцями — головню вказуючим, а великий палець падає дискові, відповідний кут мету. При вправах вимету звертати увагу, щоби всі рухи були плавкі й гармонійно зі собою зливалися.

Розбіг:

З юнаками котрі добре опанували вже мет диском з місця, можна вправляти мет з розбігом (оборотами).

Постава:

Юнак стає біля краю колеса лівим боком до напрямку мету, в розкритті ширшому о одну стону від ширини бедер. Тягар тіла переноситься на праву ногу, кадовб легко похилений наперед, м'язи тіта відпружені. Зір спрямований перед себе. Юнак виконує передмах, опісля замах, і коли грава рука з диском кічає замах і йде дозад, починаються обороти: наперед права нога робить оборот на 180 стіп, а опісля такни самий і ліва. В часі оборотів, праве рамя з диском остає далеко взаді, аж до хвилини діткнення землі лівою ногою. Оба обороти виконується в легкому присіді. З хвилиною закінчення другого обороту, приймаємо поставу, як при виметі з місця. Звертати увагу, щоби в тому моменті юнаки не тягнули відразу руки до вимету, тільки зачинали вимет випростуванням ніг, перенесенням тягару тіла на ліву ногу, опісля скрутом бедер, барків, а з ними правої руки з диском. В кінцевій фазі вимету виконується т. зв. перескок, який полягає на скорому уставленні правої ноги перед ліву, а ця по перенесенні тіла на праву ногу, відривається від землі й переноситься вгору назад

ГРАМОТА
Відзнаки Фізичної
Справності

уроджений дня
зареєстрований в
на основі рішення Комісії

ВФДС

з дня ч. має право
козити в р.
Відзнаку Фізичної
Справності

..... дня ..

Обласна Комісія про ВФДС

при рівночасному згині кадовба наперед. Цей перескок робиться в цілі уможливлення праці ramen і вдержання рівноваги по виметі. Усі ті вправи переводити поступенно по одній і в міру опанування лучити в гармонійну цілість.

І „Відзнака Фізичної Справности” в юнацьких таборах.

Добуття „В. Ф. С.” повинно стати справою чести кожного старшого учасника(ці) табору. Коли заведемо в юнацьких таборах обовязкові проби за добуття „В. Ф. С.”, то вони приймуться і в краю, бо самі таборовики поведуть за тим підсилену пропаганду.

Нам треба здорових тілом і духом юнаків(чок). В тій цілі слід повести пропаганду за вдержанням фізичної справности до пізніх літ життя. Бо тільки сильна тілом людина — має кращі дані бути сильною і духом, — ніж слабовиті, перевозники і т. п.

„Відзнака Фізичної Справности” є цим засобом, що має звернути увагу широких мас нашого громадянства на тіловиховання.

Молодь мусить стати першою до тих змагань за свою фізичну справність, за туготу тіла, — за нею підуть широкі лави цілого громадянства. Юнацькі табори — повинні проломити леди байдужности нашої молоді до тіловиховання. Не сміє бути ані одного юнацького табору, в якому не переведено би проб за „В. Ф. С.”, не сміє бути в тих юнацьких таборах ані один учасник(ця), коли він

здоровий, який не взяв би участі в пробах за „В. Ф. С.”

Команда табору мусить докласти всіх зусиль, щоб ці проби за „В. Ф. С.” підготувати, з усіми учасниками(цями) перевести а тимсамим пустити в край, між широкі лави сільської і міської молоді, пробоевиків та пропагандистів тіловиховання, пробоевиків клича „Нині вчися побіджати — завтра певно побідити”.

Підгоова до проб за „В. Ф. С.” — це майже однозгідне з переведенням наміченої програми тіловиховання в таборі. Треба тільки подбати про переведення цієї програми, треба вміти знайти настільки часу на тіловиховання, наскільки взагалі в таборі можна його мати до розпорядимости. Коли б навіть учасники(ці) перевели в таборі проби тільки деяких вправ чи груп за „В. Ф. С.” — слід опієля і поза табором подбати про їх доповнення.

Для справного переведення проб за „В. Ф. С.” слід виконати:

1) Одержати дозвіл від Рідділу Опіки над Модоу на створення Комісії проб „В. Ф. С.”

2) Узгіднити програму тіловиховання в таборі з програмою підготовки проб „В. Ф. С.”

3) При лікарському перегляді — знернути увагу на стан здоровя учасників(ць), чи вони є в спромозі станути до проб за „В. Ф. С.”

4) Вибирати відповідні вправи з кожної групи вимог за добуття „В. Ф. С.” — які є можливі до переведення в юнацькому таборі.

5) Проголосити реченець відбуття проб, та подбати про переведення наміченої програми тіло-

виховання по узгодженні з програмою підготовки проб „В. Ф. С.”

б) Перевести в наміченому реченці проби „В. Ф. С.” (ще перед закінченням табору) по можливості з усіма без винятку учасниками(цями) табору та пропонувати негайно Відділові Опіки над Молодю внески на призначення „В. Ф. С.”

Відділ Опіки над Молодю може Команді табору не дати дозволу на zorganizування Комісії проб „В. Ф. С.” — тоді проби ці обов'язана перевести повітова комісія проб „В. Ф. С.”, на якій території діє табор.

Реченець переведення проб визначити так, щоби ще перед закінченням табору — Відділ міг кандидатам, що сповнили вимоги, вручити грамоти і відзнаки.

Тому Команда вже заздалегідь докладно зацікавляється з „Правильником Відзнаки Фізичної Справності”, і вже в перших днях існування табору подасть його до відома всім учасникам(цям) табору.

Право ставати до проб за „В. Ф. С.” мають учасники табору — мушкетери, що покінчили 15. рік життя, жінки, що покінчили 17. рік життя. Молодших учасників в ніякому разі до проб „В. Ф. С.” допускати не вільно.

Переведення проб „В. Ф. С.” — вимагає улаштування хочби примітивної спортової площі (цеж одна з найважливіших передумов переведення проб „В. Ф. С.”). Біги, скоки, мети, спортові гри, стрілянина з луку мусять відбуватись на рівному місці, де можна виміряти віддалі, оцінити досяги змагунів. До улаштування площі слід приступити вже в першому дні існування табору. Рівнож слід придбати

спортове приладдя, хоч би найбільші коженні речі, без яких неможливим є переведення проб „В. Ф. С.“, а саме:

- а) диск — ваги 1 кг.
- б) ратище — ваги 600 грам.
- в) гранат (булавка) 500 гр.
- г) куля 4 і 5. кг.
- ґ) м'ячі та сітки до відбиванки,
- д) луки і стріли, щит,
- ж) 2–3 стопери,

з) метер з точною центиметровою поділкою (з ще краще тасьма).

На 2. рої (14. людей) треба найменше: 1. диск, 1. ратище, 6. булавок, 1. куля 4. кг. і 1. куля 5. кг., 6. луків, 2. м'ячі і 2. сітки до відбиванки — разом 20. штук. На 1. курінь найменше щераз стільки.

Намічений склад Комісії проб „В. Ф. С.“ в таборі, командант, а ще краще референт Опіки над Молоддю УДК (Делегатури) — ще перед заіснуванням табору, пересилає до Відділу Опіки над Молоддю до затвердження.

Комісія проб „В. Ф. С.“ веде всі праці заповідані в наших вказівках під 2—6., придержуючися якнайточніше вимог правильника „В. Ф. С.“

При переведенні програми тіловиховання класти великий натиск на заправу в конкуренціях-вимогах до добуття „В. Ф. С.“, а вести їх так, щоб учасники навіть не запримітили, що переводжена програма тіловиховання є заразом частинно підготовою до проб „В. Ф. С.“

ЗІСТАВ

найлегших вимог добуття „В. Ф. С.” найдогідніших і курнях молоді. (Дивити: „Правильник Відзнаки

Група	Ч.вправи		Вправи до проб „В. Ф. С.”
	муж.	жін.	
1.	1.	1.	Руханка згідно з взорами для поведложих категорій, заповіданих в Правильнику В. Ф. С.
„	2	2	Плавання стилем довільним в метр.
„	3	3	Скок у далечинь з розбігу, в метр.
„	4	4	Скок у височинь з розбігу, в метр.
„	6	—	Лещетарський скок, в метрах
„	7	5	Стартовий скок у воду, в секунд.
„	8	6	Скок до води з розбігу в точках
„	9	7	Біг 60 м. не на біжні, в секундах
„	10	—	Біг 100 м. не на біжні, в секундах
„	11	—	Біг 400 м. не на біжні, в хв. і сек.
„	13	8	Плавання 50 м., дов. стиль, в хвил.
„	14	8	Плавання 100 м., дов. стиль, в хв.
„	15	9	Біг на звич. совах, 300 м., в хв.
„	16	10	Біг на звич. совах, 500 м., в хв.
„	17	—	Мет диском, 2 кг. ваги, в метрах
„	18	11	Мет диском, 1 кг. ваги, в метрах
„	19	—	Мет ратищем 800 гр. ваги, в метр.
„	20	12	Мет ратищем 600 гр. ваги, в метр.
„	21	—	Мет булавок. 500 гр. ваги, в метр.
„	22	—	Стусан кулею 7.25 кг. ваги, в метр.
„	23	—	Стусан кулею 5 кг. ваги, в м

ЛЕННЯ

ших до переведення на юнацьких таборах, в шко-
Фіз. Спр." Додаток до Вісника УЦК. Ч. 18 за 1941).

М у ж ч и н и				Ж і н к и		
м. а.	м. б.	м. в.	м. г.	ж. в.	ж. б.	ж. в.
22—34	19—21	17—18	15—16	21—30	19—20	17—18
100	100	100	50	100	100	50
4.10	4.10	3.85	3.30	2.95	2.90	2.80
1.20	1.20	1.05	0.95	0.90	0.90	0.85
23	18	13	7	—	—	—
4	4	4.5	5	5	5.5	6
7	7	6	—	7	6	—
—	—	10	11.2	11.4	11.6	12.4
15.4	15.6	15.8	17.4	—	—	—
1.23	1.26	—	—	—	—	—
—	—	—	1.2	—	—	1.25
2.15	2.30	2.45	—	2.45	2.55	—
—	—	55	1.—	—	—	1.20
1.25	1.45	—	—	1.45	1.50	—
32	30	—	—	—	—	—
—	—	32	26	26	24	20
42	37	—	—	—	—	—
—	—	30	24	25	23	19
65	57	45	36	—	—	—
13	12	—	—	—	—	—
—	—	13	—	—	—	—

Група	Числові		Вправи до проб „В. Ф. С.”
	муж.	жін.	
„	24	13	Стусан кулею 4.— кг. ваги, в метр.
„	26	—	Мет мячем до відбиванки, в метр.
„	28	15	Шерм.
„	29	—	Спортові гри В.
„	30	17	Стріляння з луку на 15 м., в точк.
„	33	20	Марш, 5 км., в хвиликах і сек.
„	32	19	Марш, 3 км., в хвиликах і сек.
„	35	—	Марш 10 к. з обтяж. 7.5 кг., в год.
„	36	—	Марш 10 к. з обт. 12.— кг. в год.
„	38	—	Марш 30 км., в год.
„	39	21	2-денна піша мандрівка з км.
„	40	22	3-денна піша мандрівка в км.
„	41	—	Біг на 3 км. не на біжні в хв. і сек.
„	42	—	Біг на 5 км. не на біжні в хв. і сек.
„	43	24	Лещет біг на 3 км., в хвиликах
„	44	25	Лещет. біг на 5 км., в хвиликах
„	46	26	Біг на звич. совгах 1000 м., в х. і с.
„	50	—	Ізда колесом, 20 км., в хв. і сек.
„	51	—	Однодневний кінний рейд, в км.
„	52	—	Дводневний кінний рейд в км.
„	53	—	Плавання — 200 м. — в хвиликах
„	54	—	Плавання — 400 м. — в хвиликах
„	57	31	Веслування „А”
„	60	—	Спортові гри Б. і Г.

М у ж ч и н и				Ж і н к и		
м. а.	м. б.	м. в.	м. г.	ж. а.	ж. б.	ж. в.
22—34	19—21	17—18	15—16	21—30	19—20	17—18
—	—	—	13	11	10.5	—
—	—	35	30	35	30	25
так	так	так	—	так	так	так
знання засад гри і чинна участь в тов. змаганнях						
60	55	50	60	60	55	50
—	—	—	50.—	43.—	48.—	—
—	—	—	—	—	—	25.—
—	1.30	2	—	—	—	—
1.30	—	—	—	—	—	—
6	7	—	—	—	—	—
60	50	40	35	40	35	30
84	70	55	—	60	55	—
—	14.42	15.24	—	—	—	—
26.—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	30.—	—	—	32.—
—	—	40.—	—	50.—	52.—	—
—	—	—	4.—	3.45	4.—	4.30
1.10.—	1.15.—	—	—	—	—	—
—	—	50	—	—	—	—
120	100	—	—	—	—	—
—	—	5.30	—	—	—	—
—	11.40	—	—	—	—	—
(однодневна водна прогулька)			(однодневна водна прогулька)			
міжкурінні і таб. змаг.						

Пояснення до таблиці вимог до проб „В. Ф. С.“

Руханка для поодиноких категорій віку. (Взірші заповдані в „Правильнику В. Ф. С.“). Скок у височінь правою і лівою ногою з відбиття. Плавання стилем довільним. При меті диском — віддалі в метрах — сума метрів. Усі мети (ратище, диск, булавка, кули) правою і лівою рукою.

З кожної групи — можна добирати довільні вправи. Щоб виповнити вимоги проб „В. Ф. С.“ кожного ступеня та класу, треба відбутися успішну пробу з усіх 5-ох груп — по одній вправі впродовж одного року. Про „В. Ф. С.“ може старатися кожний українець, що покінчив 14 літ і українка, що покінчила 16 літ життя. Час важности відзнаки числиться від 1 січня того року, що в ньому покінчено проби, до 31 грудня слідуячого року. „В. Ф. С.“ тратить цей, хто поповнить злочин користолюбивости та злочин негідний чести людини а зокрема українцеві. Хвилево тратять право ношення „В. Ф. С.“: а) покарані адміністр. арештом — на час відбування кари, б) здискваліфіковані українськими спортовими товариствами — на час дискваліфікації, в) шкільна молодь за недостаточні поступи в науці.

Проби за „В. Ф. С.“ переподять комісії проб „В. Ф. С.“ затвержені Обласними Комісіями проб „В. Ф. С.“ чи Відділом Опіки над Молоддю УЦК.

IV.

ФАХОВЕ ОСВІДОМЛЕННЯ МОЛОДІ.

Кожний юнак(чка) повинен винести з табору хоч в часті, зацікавлення і початкові відомости якоїсь ділянки практичного знання.

Практичне примінення набутого знання слід ввести вже в заранні — тоді молодь вчиться ці-

нити працю, сама стає спостережливою і підприємливою.

Розвивати всі вроджені здібності та заправляти до практичного життя — це головне завдання табору.

Миття казанів
(К)нацький табір в Турковичах в 1940 р.)

Кожний юнак(чка) буде тоді мати повні дані стати повновартним громадянином — коли побіч прикмет характеру і тіла — що їх зумів набути і розвинути працюю в організації молоді, на таборах — зуміє ще розвинути в собі зацікавлення до якоїсь ділянки знання, одним словом добуде основи на доброго фахівця.

Табір має йому і це дати в міру можности.

Знання якогось фаху -- на заняттих в таборі

слід подавати теоретично і практично. Найкраще, як на таборі виберемо одну ділянку практичного знання, але подбаємо про її основніше засвоєння учасниками(цями).

До цього треба перевести справді дбайливу підготову. В першій мірі мати до розпорядимости фахового поучника.

Придбати потрібні прилади чи знаряддя в такій кількості, щоби практичні заняття могли переводити гуртово (роями, чотами). В сталих приміщеннях на табори — уладити постійні робітні чи навіть лабораторії, в яких учасники(ці) могли би практично засвоїти собі потрібне знання

Безпосередній нагляд над цією ділянкою повинен обняти господар.

Його обов'язком є предложити відповідні проекти — який рід практичного знання є можливий до переведення в таборі в даних відносинах і порі.

Однак в тій справі найбільший голос може мати Референтура Опіки над Молоддю, яка вже задалегідь перед відкриттям табору повинна поробити відповідні заходи і приготування (підшукання поучника-фахівця, уладження робітні, придбання знаряддя).

До таких практичних ділянок знання, що їх в таборі найлегше перевести, зачисляємо:

а) Сільсько-господарська освіта. — Управа ріллі і праця на ній — (викладами і практично у формі допомоги селянам в пільних роботах), управа яринного городця — (викладами і практично у формі заложення квітників біля табору), управа лічних рослин — (викладами і практично у формі заложення городця лічних рослин біля табору),

б) Будівництво — домів, доріг, мостів, спортових площ — (викладами і практично у формі допомоги при працях місцевому населенню або в обсягу табору). Будова вартової кімнати біля табору, або поміч при будові чит. домівки в місцевині осідку табору або в околиці. Будова дорожньо-доїзду до табору, або направа громадської дороги в околиці табору. Будова містка через річку біля табору. Будова спортової площі біля табору.

в) Опіка над хорими — рятівництво, санітарна служба (викладами і практично у формі практичних курсів, джурів у лічницях і захоронках, якщо такі існують в місці осідку табору),

г) Куховарство — (викладами і практично у формі ведення таборової кухні),

г) Столярство — (викладами і практично у таборовій столярській робітні),

д) Слюсарство, ковальство — (викладами і практично в таборовій слюсарській робітні або в приватній кузні),

е) Шоферство — (викладами і практично — ведення авта, мотоцикля),

ж) Світлиство — (викладами і практично в таборовій світливні).

Безперечно, що можуть бути ще другі ділянки фахового знання, які можна б на таборах вдатно перевести (нівелюційні праці, регуляція рік, торфівництво, лісова господарка, кустарництво, кошкарство, шевство, виріб забавок і т. д.), бо кожна місцевина має свої питоменності, багато різних можливостей. Це залежатиме головно від ініціативи Референта Опіди чат Молодлю.

Якщо в терені діяння Референтури Опіки над Молодлю є стале приміщення на табор (більший дім) та є надія, що воно буде служити молоді чл

табори впродовж кількох літ — тоді уладити в ньому зразкову, випосажену у всі можливі уладження робітню.

На перше місце висуваються — робітні слюсарська і столярська та світлинна лабораторія. Виріб окуття до лещет, виріб лещет, деякого спортового приладдя (булавки, луки шафетові палки і т. д.). В добре уладженій робітні спортового приладдя можна рік річно виробляти відповідну скількість лещет, булавок, луків, напалечників і т. д.

В світлинній лабораторії — молоді юнаки можуть навчитися підставових речей з обсягу світливства, на добре переведених санітарних курсах — юначки можуть одержати добру підготовку до пізнішої санітарної служби. Несучи поміч селянам в пільних роботах (кісьба, жнива, звоження збіжжя, орання, копання бараболі і т. д.) можна засвоїти собі (передовсім міська молодь) багато знань з сільського господарства, а при тому табор оставить по собі милий спомин місцевому населенню. Ведення яринних городів, квітників — не тільки навчить учасників багато потрібного, що в житті придасться, але і табор на цьому скористає.

Навчання мусить відбуватися теоретично і практично. Замало вивести юнацтво в поле і заставити до пільних робіт, слід низкою викладів по-знайомити його з цією ділянкою знання (про управу ріллі, про здобрування (гноїчя) ґрунтів, про помічні добрива (погної), про чергування рослин, про управу картоплі, про яринні городі, про управу ліщинних рослин і т. д.), з шоферства — (опис авта, одноциліндровий рушій, праця кілька-циліндрових рушіїв, толоки, розішне колесо, паливо карбуратор, скринька бігів, гальми, керма, добрі

та злі проводи електричності, магнето і його ді-
яння, динамо, рушій Дізля, погін рушіїв газом, кер-
мування авт.м., поліційні приписи, знаки дорого-
вого руху).

Не треба тільки на одному таборі накопичувати
викладів з різних ділянок знання, зате вибрати од-
ну і подбати про добре засвоєння її учасниками.
Поміч селянам в пільних працях, поміч при будові
доріг, мостів, якщо не стануть засобом практич-
ного вишколу, який попередять виклади і теоре-
тична підготовка — то все таки — в таборі напе-
жати до обовязкових занять — як частина служби
праці.

Навіть при найменшому: розподілі годин за-
нять на фахове освідомлення молоді — (впродовж
10 годин викладів і 10 годин практичних занять)
можна багато навчити. Число годин збільшиться,
коли вчислим ще час праці зужитий в тій самій
ділянці — на „службі праці”.

Можна також присвятити на це кілька годин
призначених на підготову до юнацьких проб

Засадою повинно стати: не накопичувати тео-
ретичних відомостей — без практичного засвоєння,
не вводити безпильної праці без пояснень, вказі-
вок та теоретичної підготовки. Краще менше — але
сервніше.

V.

„СЛУЖБА ПРАЦІ”.

Фізична праця це один з засобів виховання
молоді, у нас дуже непопулярних. Гітлерівська мо-
лодь прийняла її за найважлишу основу свого
виховання.

Фізична праця краще, як що інакше, ставить
юнака активно до життя, ставить характер, вироб-

ляє карність а також заправляє фізично — вчить витривалости.

Віюїти переконання, що праця є ознакою гідности людини, а висліли праці є ознакою її вартости, використати молодечу енергію на розбудову добробуту народу, навчити організації праці та солідного її виконування — оце і є завданням юнацького табору.

Фізичною працею — затерти різницю між психікою сільської і міської молоді, працею — виховувати людей, що знають тверду життєву дійсність і вміють в ній брати активну участь.

Табор в якому на це не звернемо уваги, або замало на це присвятимо часу — не сповняє свого виховного завдання. Учасники з такого табору виходять надалі „панічниками-білоручками” — а такий спосіб виховання не для нас.

Тому фізичній праці в таборі належить відвести своє місце, поставити її в начало таборових занять, піднести її до висоти значіння, як найкращого виховного засобу для молоді.

З другої сторони, якраз через неї, табір оставить якнайкращий спомин по собі — місцевому населенню.

Тому цією ділянкою занять в таборі повинен зокрема поцікавитися обозний, її вміло розплянувати, узгіднити з програмою фахового освідомлення молоді та так поставити, щоб учасники(ці) дійсно відчули оцей благодатний вплив фізичної праці.

Передовсім треба подбати, щоб вона стала обовязковою для усіх. Ніяких винятків, звільнень, „маркірації”. Чорна робота — для нас свята — оце клич юнацьких таборів

До кінцевих праць, що ввійдуть в обсяг „служби праці“ — зачисляємо:

- а) улагодження приміщення табору,
- б) улагодження таборової спортової площі,
- в) улагодження доступу до табору і таборової площі.

„Служба праці“ в юв. таборі в Турковичах—1941 р.

г) поміч селянам в їхній праці.

а) Улагодження приміщення табору.

Коли табор має бути приміщений під шатрами — будова шатер (порядок праці: провідницьке шатро, будова підсал під шатром, накриття для кух-

ні, викопання лятрини, докінчення будови щатер, будування печі, зроблення льоху і магазину, докінчення будови кухні), щогла на прапор — висоти можливо найбільшої, добре вкопана (70—80. см.) з кільцями до підсування і зсування прапора, кухня — упорядкування кухонної кімнати, будова (направа) печі, будова (відгородження) прибічного харчевого, кухонного магазину, зроблення кухонного стола, вибрання пивниці, магазин — заладження полиць на харчі, полиць на одяжу, вішаки на спортове приладдя, добре забезпечення дверей та замків, освітлення магазину, написи — один великий напис — назва табору, написи на (шатра) кімнати (команда табору, магазини, їдальня, кухня, лікарня, викладова саль, числа роїв, чот, куренів, напис про вступ до табору), таблиця оповіщень — (біля провідницького шатра) лобіч канцелярії або при щоглі на стовпчику, заладження відер і виповнення водою на кожному порерсі, нашошення піску до скрині, заладження заслон (затемнень на вікна), естетичне уладження канцелярії, викладової саль, їдальні, прикрашення кімнат (щатер) внутрі. В прикрашенні кімнат, у виконанні написів, має бути видний стиль.

Усе слід виконати найкраще читким письмом (не олівцем), не нищити при тому стін, не накопичувати по кімнатах образів, не забути про завішення хреста в канцелярії, викладовій саль, їдальні, подбати про гарний, назверхній, трівкий напис з назвою табору.

б) Уладження спортової площі.

В першій мірі мати дозвіл від влади і власника площі. Вибрати місце якнайближче табору і місця купання, — мусить воно бути можливо різне. Перевести малі нівеляційні праці (вирівняти не-

рівності), засипати ямки та вглиблення, по можливості обвести площу латами, дротом або загородити, якщо має служити на кілька літ.

Найменші виміри площі: 50--70×50 метр. (так щоб можна було уладити хоч би біг на 60 м.). На площі визначити: місце для скоків у височінь, в да-

Будова шатра

I. інстр. табір у Криничі (12. X. — 2. XI. 1940 р.).

лечинь, місце для метів, на середині площі зробити „ворота“ для відбиванки. Зробити скічню та стоянки. Побіч площі, а навіть і далше, але в місці, де не ходять люди — (найкраще від кручею), зладити стрільницю для лучників (щит — ціль для стріляння з лука) — вмістити в такому місці, щоб лучники не ставали проти сонця, звернути увагу на сторону й силу вітру. На площі відзначити місця: на скічню, мету, грище — ванном, навести декілька фір (тачок) піску на скічню, відзначити навіть ма-

ду біжить. В таборі повинно бути до розпоряди-
мости найменше десять лопат (рискалів), декілька
сокир, тачок і другого приладдя, щоб юнаки могли
праці над улаштуванням табору, перевести скоро і
справно в перших днях існування табору.

Біля площі предвидіти місце для гостей, з яко-
го був би якнайкращий вид на площу, як можна —
то навіть улаштувати там місця до сидження: побуду-
вати в землі ступені, та замкнути цю „трибуну“
обгородженням. На тій площі можуть відбуватися
змагання, таборові пописи, в яких як видці на-
певно візьмуть участь громадяни околиці.

г) Улаштування доступу до табору
і таборової площі.

Де табор не знаходився б, все таки доступ до
нього незаважди буде найлегший (поправа дороги,
вибудування блискої короткої доріжки, поставлен-
ня містка через річку і т. д.). При будові дороги —
треба в першій мірі здерти мураву чи стару на-
верхню дороги, відповідно її справити, викопати
побіч малі рови, землею з них вирівняти наверхню,
опісля навести шутру, убити його та присипати
піском.

Коли це є сталі приміщення на табор, слід
конечно обвести його парканом, а при головному
вході збудувати естетично виконану браму. Біля
брами можна побудувати вартову кімнату — вар-
тівню і будку для стійки (з дощок, з сухих гіляк,
плетену з пруття і т. п.)

Зладити метеорологічну стачію: на видному
місці пошити коробку і завісити там барометр
і термометр, зробити стрілку на вітер, примітивне
мірло сили вітру, табличку для щоденних запи-
сок погоди, доручити котромусь з учасників догляд
стачі впродовж цілого табору. На площі ви-

значити: місце на щоденні збірки, місце малої ватри.

На ріці, у догідному місці (вибрати його за порадою лікаря та поучника плавання) — визначити місце до купання, вичистити дно ріки в тому місці з намулу, хабаззя і великих камінюк, зазначити глибокі місця і зазначити границі місця купання на березі — хоруговками, написами, зазначити гра-

Таборовики рубають дрова.

(Курс-табор для провідників К. М. в Київці на Підляшші 1941 р.).

ниці цяжі, на якій можна було б також перевести і руханку і спортові гри. Коли взагалі не має в околиці ріки, тоді на площі біля табору — уладити водотриск — уміщуючи більшу бочку з водою на підвищенні, а при чопі бочки зладити відповідний натрисковий механізм. Воду до бочки повинні учасники щодня доставляти відрами, тому до

руштовання, що на ньому уміщена бочка, слід добудувати східці. Під бочкою вдолі поставити поміст з лат (щоби вода могла спливати), а під ним рівень на відпровадження води з площі — поза границі табору.

д) Поміч селянам в їхній праці.

Жнива:

Жнива: (жаття та звоження збіжжя).

Обозний голосить начальникові громади, що може йому на визначені дні і години дати дане число робітників, і просить о приділ праці. При тому, жадає виказу найбільшніх та потребуючих поміччів але для української справи не ворожих — громадян. Між них обозний розділює учасників(ць) визначаючи для кожної партії провідника, та навчаючи, як мають заховуватися підчас праці, як відноситися до селян. Провідник групи повинен повчити — як виконувати працю.

Копання бараболь:

Наперед годбати в селі про зібрання відповідної кількості потрібного знаряддя (мотик). Уважати, щоб учасники(ці) не нищили одягу, тимбільше як це власність табору. Ніколи не продовжати визначених на працю годин, а що найважніше не „маркірувати” на очах селян.

Праця в лісі, будова доріг, поміч при будові чит. домівки, уладження квітника перед чит. доміркою і т. д. Слухати доручень і вказівок відповідних майстрів, що ведуть ті праці, однак по можливості старатися виконувати працю гуртом — зорганізовано, щоби висліди її були наглядні.

ж) Висипання могили (направа могили, поставлення хрестів на могилах, уладження цвинтариків, засадження квітів, постійна опіка над могилами за

цілий час існування табору) в честь полеглих героїв.

Це дуже важкий обов'язок табору. Треба взяти під увагу, що не кожне наше село дбає про могили героїв (нераз з села полягло чи згинуло мученичою смертю навіть декілька юнаків — село не подбало про висипання могили на їх пам'ятку, нераз роками занедбані могили героїв — з поломаними хрестами). Треба їх цього навчити. (Не йде про уладження свята могили а опісля їх повного занедбання — слід постійно опікуватися могилами, їх відновляти, обмурувати, поставити тривалі хрести, життєписи, вмурування пам'яткової таблиці і т. д.).

Це слід перевести в порозумінні з священником і місцевою молоддю.

Праця повинна йти спільно, з великим розмахом (цілим табором).

Треба також дозволу влади, про який повинно подбати громадянство. Але і по висипанні могили слід нею опікуватися за цілий час табору, а при закінченні табору святочно передати опіку над могилою місцевій молоді. Якщо б місцева молодь не виявляла охоти до цього, або була незорганізованою — тоді ця праця вповні спадає на табор. Потрібне приладдя слід придбати заздалегідь, працю перевести одноразово, опісля визначити окремі гуртки по черзі — опікунами могили, аж до часу закінчення табору (засадження квітів, піклування квітів, уладження пам'яткової книги, вмурування таблиці і т. д.).

Тямте: — не відходіть з табору не віддавши пошани полеглим і замученим нашим борцям і героям.

Ваша пошана до них нехай не обмежується

уладженням шумного свята могил — але працюю над їх належним упорядкуванням.

„Службу праці” — слід організувати планово, злегка заправляти учасників до фізичної роботи, дбати, щоб вони радо її виконували. Щоб надати її змагального характеру — ввести в таборі „прапорець Служби праці” — який комендант що тижня в неділю по наказі вручає роеві чи чоті, що впродовж тижня — найкраще виконала свої обов'язки в ділянці „служби праці”.

Працю слід виконувати збірно — роями а навіть чотами. При кожній праці мусить бути провідник. Тих провідників праці визначає обозний і вони є відповідальні за ведення праці в бажаному напрямі. Провідники роїв відповідають за скількість осягів в праці. З кожної переведеної і закінченої праці — провідник праці здає особисто комендантові звіт.

ПОДІЛ ГОДИН ЗАНЯТЬ В ЮНАЦЬКИХ ТАБОРАХ.

Назначені програмою занять (дніви „Розподіл днів“) ділянки праці слід так поділити (розложити):

4-тижневий табір			6-тижневий табір		
юнацк.	вишк.	Ділянки праці	юнацк.	вишк.	
год. %	год. %		год. %	год. %	

I. Національно-суспільне вихован

20	10	20	7	30	10	40	9
4	2	4	1	4	1	4	1
30	14	25	9	30	10	25	6
6	3	20	7	12	4	38	9

II. Тіловиховання

50	25	74	26	70	22	90	21
10	5	10	4	18	6	20	5
20	10	23	8	32	11	42	10
10	5	20	7	25	8	40	9
8	4	14	5	13	4	15	4

4-тижневий табір			Ділянки праці			6-тижневий табір		
юнацк.	вишк.		юнацк.	вишк.		юнацк.	вишк.	
год.	%	год.	%	год.	%	год.	%	год.

III. Фахове освідомлення молоді

17	8	29	11	Виклади і практичні заняття	40	12	52	12
----	---	----	----	-----------------------------	----	----	----	----

IV. „Служба праці”

30	14	35	15	Фізична праця	40	12	58	14
205	100	274	100		314	100	424	100

Відсоткове відношення годин по ділянкам праці.

60	29	69	24	Національно суспільне виховання	76	25	107	25
98	49	141	50	Тіловиховання	158	51	207	49
17	8	29	11	Фахове освідомлення молодді	40	12	52	12
30	14	35	15	Служба праці	40	12	58	14
205	100	207	100		314	100	424	100

ТИЖНЕВИЙ ПОДІЛ ГОДИН У ВИШКІЙНОМУ ЮНАЦЬКОМУ ТАБОРІ.

4-тижневий табор.

6-тижневий табор.

I. II. III. IV.				Діянки праці				I. II. III. IV. V. VI.			
6	6	4	4	Гутірки	8	8	8	6	4	6	1
1	1	1	1	Святочні ватри	1	—	1	—	1	1	1
12	6	2	5	Підготовка юнацьких проб	6	6	6	3	3	1	1
5	4	6	6	Відправа — Виклади	6	5	5	6	8	8	8
6	14	29	22	Мандрівництво	7	13	15	24	17	14	14
4	3	2	1	Руханка, впоряд	5	3	3	3	3	3	3
5	6	6	6	Купіль, плавання, спорт. гри	6	7	7	6	8	8	8
6	6	3	5	Легкоатлетика	7	6	6	6	7	8	8
2	3	4	5	В. Ф. С.	2	2	2	2	3	4	4
7	7	7	8	фахове освідомлення молоді	10	8	7	8	9	10	10
14	12	4	5	„Служба праці“	12	12	10	8	9	7	7

Добір пори дня на заняття.

1. Гутірки: в будні — 20—21.30 год.
В неділі, свята — 11—12.30 год.
  2. Святоч. ватри — неділі і свята — 19.30 до 21.30 год.
  3. Відправи, своб. гутірки, виклади і змагання 14—19 год. — в неділі і свята.
  4. Підготова юнацьких проб — заняття в ро-ях — 8—10 год.
  5. Мандрівки (денні і нічні) згідно з наміче-ною програмою мандрівництва. Тому що в про-грамі занять не стає часу на переведення усіх мандрівок — слід використати кілька ночей та святоч-них днів ранком а то і цілий день.
  6. Руханка, впоряд — 10.15—11 год.
  7. Кушіль, плавання, спортові гри — 11 до 12.30 год.
  8. Легкоатлетика — 18.30—19 год.
  9. „В. Ф. С.” — 19.— — 19.30 год.
  10. Фах. освід. молоді (виклади і практичні за-няття) — 16.15 — 18.30 год.
  11. Служба праці — 14—16 год.
- Згідно з розподілом дня: в будні разом 9 год. 30 хв. занять — 1 год. 30 хв. гутірок, — в неділі і свята 8. год. 30 хв. гутірок, викладів, змагань.

Остають ще невикористані дні (не взяті під ува-гу розподілом дня і навчальної програми)—призна-чені на ліквідацію табору — два дні, (два дні праці — 22 години) які також в части можна використа-ти до доповнення переведення наміченої програми, бо добре зорганізоване переведення ліквідації на-певно тільки часу не вичерпає.

З тих обчислень видно — що намічену програ-

му в 6-тижневому чи в 4-тижневому таборі можна зовсім легко перевести.

Треба тільки зараз із самого початку існування табору — добре розкласти розподіл дня і дбати про його точне, що до хвилини навіть постійне переводження.

Одну неділю слід присвятити на таборове свято — будьто в честь ошкуну молоді св. Юрія, чи в честь Володимира Великого — З'єдинителя українських земель — або в честь поляглих і замучених наших героїв.

Програма такого Свята: ранком — змагання (штафета по грудку землі із могили). Звіт табору і сусідніх куренів молоді на площі біля табору. Служба Божа з відповідною проповіддю. Похід табору і куренів молоді, академія, легкоатлетичні змагання, роздача грамот і відзнак Ф. С., іменування юнаків. По відбутті юнацьких проб — святочна ватра.

Одне важне — використайте вповні короткий час існування табору на переведення наміченої програми — нагода раз затрачена вже ніколи не вернеться. Молодість — весна життя: чим більше соків набере дерево в зарані весни, тим кращі дасть нам овочі.

VI.

ПОБРАТИМСТВО.

В таборі всі учасники(ці) творять один — об'єднаний і тісно з собою зжитий гурт. Кожний для своїх співучасників(ць) є другом-побратимом — а це побратимство повинен закріпити впродовж табору: — щирим відношенням друг до друга,

дружною поміччю і порадою, братерською любов'ю та веселою усмішкою, погідним настроєм.

Члени команди, булави, поучники, хоч старші — але вони не повинні дати відчуття своєї вищості, своєї влади — там де цього не заходить потреба. Вони повинні знати своє місце. Приміром і працюючи вони сплетуть між юнацтвом перше звено побратимства, вони — навчать молодих юнаків(чок) посвячуватися в імя дружби.

В таборі немає неправди і брехні, підхлібства, заздрости, ворожнечі, немає вислугуванняся друзями — усі рівні, усі друзі, один—другому брат.

Юнак завжди веселий і тому в таборі завжди весело. Напевно між юнацтвом знайдуться такі, що зуміють цю веселість вдержати, важне, щоб її вдержували і в хвилях перемучення, по важкій мандрівці, по фізичній праці.

Молодь має велику здібність підмічати різні смішні та комічні сторінки і завжди уміє ними побавитися та пожартувати.

Співжиття дає багато різних мотивів (охрещення юнака, що перший раз перебуває на таборі, таборовий часопис, знімки комічних ситуацій, карикатури, комічні пісні і т. д.).

Команда дбає однак, щоб жарти не виходили поза межі чемности та вважає, щоб молодь не використовувала їх для поганих цілей. Не допускати до висміювання тих, що мимо своєї доброї волі не можуть зразу примінитися до таборових занять та звичаїв. Забаву треба завжди перервати в місці — де вона починає перебирати міру.

1. Таборовий часопис.

До веселого життя в таборі завжди причинюється добре редагований таборовий часопис. Ре-

дакція таборового часопису повинна складатися з самих учасників (дозволити щоби участь в редагуванні часопису приймав цілий табор). В часописі більше уваги присвятити веселому житті табору. Найкраще видавати такий часопис під неділю.

Часопис II-ого інстр. ім. Князя Володимира Великого табору у Криничі (10. XI. — 21. XII. 1941).

2. Спів.

Усе життя табору — йде при співі. При праці, на мандрівці, перед і по вправах, перед і по їжі, при кожній нагоді — юнацтво додає собі охоти до праці гарною піснею.

Коли йде про офіційні пісні табору — то команда повинна призадуматись над тим. Треба визначити кілька пісень (і то маршевих) і добре їх

вивчити та дібати, щоб таборовики ці пісні при кожній нагоді співали.

Нема табору, щоб не мав своєї питомої пісні. Пісні при варті — повинні бути зокрема добре підготовані.

3. Національні танки.

Завівся в наших таборах звичай вчити національних танків. При кожній нагоді, цілими годинами, витрачають час на навчання національних танків. Можна при веселій ватрі загуляти аркана, чи другий національний танок — але не слід з табору робити школи танків, бо він втрачає тоді свій питомий характер. Неможна допустити, щоб у таборі панував дух танця, замість мандрівництва і твердого життя. Тому в ніякому разі не слід у програму занять уміщувати навчання танків.

4. Зв'язок з молоддю.

Коли в найближчій околиці є курені молоді — слід ввійти з ними в зв'язок, зацікавитися їхньою працею, запрошувати їх до змагань, уладити одну спільну мандрівку в полученні з тереновими грами, втягнути їх на таборову площу (спортову) до заправ за здобуття „В. Ф. С.“, запрошувати їх до участі в таборовому святі.

Однак це співжиття не повинно ані на мент перешкодити в переведенні наміченої програми — в ніякому разі зміниги намічений порядок дня. Не можна допустити, щоб члени сусідніх куренів швендалися по таборі — заглядали у всі кутки. Їх треба вважати за гостей, призначити для них хвилину часу, показати, пояснити, погостити і вибачитися браком часу.

5. Зв'язок зі світом.

Не забувайте про тих, що не могли поїхати до табору. Посилайте їм листівки (власного таборового виробу) з поздоровленнями.

Не забувайте і за пресу, пишть спомини з таборового життя, пишть спомини з мандрівок — та через команду висилайте до преси, — докажіть світові, що живете.

6. Таборовий альбом і хроніка.

Команда повинна подбати вже в перших днях табору про заложення хроніки табору і альбому. Хроніку табору веде виховник, однак і кожний учасник за дозволом команди може вписати там свої спомини і враження з табору (відповідно вправлені). Знімки вміщується в таборовому альбомі а плівки переховує команда.

7. Відвідини місцевого громадянства.

Коли табір як слід сповниє свої завдання, напевно викличе це вдоволення місцевих громадян — і свідоміші з них забажають відвідати табір. Прийміть їх щиро, покажіть свою працю, звеселіть їх своїм молодечим усміхом. Передовсім не забувайте за село, бо воно вас потребує. Запросіть активніших громадян села звідіти табір.

Скрізь шукайте приятелів і прихильників, — сткрізь розсівайте веселий усміх і погідний настрій навіть у важких всенародніх хвилинах. Держіть чоло високо — щоб народ бачив, що юнацтво це його надія, на яку він вповні може покластися.

Але перш за все внутрі табору творіть — один, обєднаний гурт, творіть братерство духа, зв'язуйте що раз то сильніше вузли побратимства — бо цього жадає від Вас національний обов'язок теперішньої хвилі.

НА ПРАЩАЛЬНІЙ ВАРТІ...

Присвячено — на пам'ятку — Тим, що серед нелюдських мук згинули в большевицьких тюрмах з рук жидівсько-московських катів — в червні 1941 р. — на українських землях....

...Як запалите Друзі-Подруги останню таборову ватру, Пращальну Ватру — зберіть тоді у жмут споминів усі свої таборові дні, усі Вашим серцем пережиті і працею рук закріплені, змаганнями добуті — найкращі осяги, найкращі думки — і виберіть з них це, що стало Вам дорогим, що стало предметом Ваших врій — киньте враз із грудкою землі на могили Мучеників, що так густо розсіяні по нашій українській землі. Свое життя і працю зложіть їм у посвяті.

Бо треба цілих віків наших трудів, мільйонів сповнених Великим Бажанням сердець і незлічимого числа світлих чинів — щоб хоч в частині вирівняти неповинні муки — наших найдорожчих Братів, Сестер, що склали в червні 1941 р. — своє життя на жертівнику Великої Посвяти.

...Усі, усі — викуйте в собі тверду постанову — сплатити працею без відпочинку, працею всіх днів свого життя — працею для нації — хоч частинно довг супроти тисячі мучеників останніх днів червня 1941 р.

Ідіть з тою твердою постановою в життя, в широкі лави української молоді: — творити добро, стати кариєри, навчати праці — бо ж на місці тисячів, що впали — мусять стати нові тисячі борців, що знають своє місце в житті, — мусять стати нові когорти молодих завойовників сердець і просторів.

Захуйте спомин останньої таборової ватри а з ним Вашу тверду постанову сплати довгу.

Число: .....

РЕВЕРС

Учасник(ця) табору .....

рій ..... чота ..... курінь .....

пібрав(ла) з таборового магазину дня

8. 1941 р.

	рiчи:	вартос.	зворот
1.	Коц	50 зол.	.....
2.	Простирало	20 "	.....
3.	Черевики (шкіряні підшви)	80 "	.....
4.	Черевики (деревляні підшви)	30 "	.....
5.	Штанята	12 "	.....
6.	Сорочинка	15 "	.....
7.	Светер	30 "	.....
8.	Шкарпети	10 "	.....
9.	.....	"	.....
10.	.....	"	.....

Разом

які зобов'язуюся кожної хвилини на жадання Проводу табору—неушкодженими звернути. На випадок ушкодження або запропащення — вартість ушкодженої чи пропавшої річи буде покрита з оплати таборової а учасникові(ці) скорочений час пробування на таборі, понадто родичі відповідають матеріяльно за всі шкзди учасників.

Дозвіл курінного(ої) на визичення .....

Підпис учасника(ці) по одержанні річей .....

Дозвіл господаря на видачу річей .....

Посвідчення видачі річей .....

При звороті прийняв річ, дня .....

підпис .....

Не нищити нашого спільного добра!

(Число і назва табору) .....

Ч. ....

ЗВІТ

Команданта Юнацького табору Ч.

за день: .....

Стан табору	Денна служба
Команда	Служб. булавний
Булава	Дижурний
Бул. гурток	Служб. гурток
Ч. роїв	Майно
Ч. чот	
Ч. учасників	
Попер. дня	Стан каси: прих.: розх.: стан:
Прибуло	Харч. магазин стан:
Убуло	Одеж. магазин стан:
Хорі	Спорт. магазин стан:
Разом	Разом
Усіх	Стан приміщення
Карність	

(Продовження на наступній сторінці)

Переведена праця:

1. Відбуті гутірки	год
2. Відбуті свят. ватри	”
3. Підготова юн. проб	”
4. Виклади, відправи, св. гут.	”
5. Мандрівки — км.	”
6. Руханка, впоряд.	”
7. Купіль, плавання, спорт. гри	”
8. Легкоатлетика	”
9. „В. Ф. С.”	”
10. Фах. освідчення мол.	”
11. Служба праці: внутрі табору	”
12. Служба праці: поміч селянам	”
Разом	год.

Завваги команданта:

Ностій, дня

194

(Підпис команданта)

Erholungslager d. ukrainischen Jugend
 Відпочинковий табор української молоді
Distrikt
 Область
Kreis
 Округа
Gemeinde
 Громада
Ukrainisches Hilfskomitee
 Український Допомоговий Комітет
Delegatur
 Делегатура
Ortschaft und Post
 Місцевість і пошта

Haushaltsvorschlag
 Прелімінар Бюджету

der Einkommen und Ausgaben des Erholungslagers in .....
 приходів і розходів відпочинкового табору в .....
in der Zeit vom ..... **zum** .....
 в часі від ..... до .....

für ..... **Teilnehmer - Männer** ..... **Mädchen** .....
 Для ..... учасників мужчин ..... дівчат .....

Einkommen ..... **Ausgaben**
Приходи: ..... **Розходи:** .....

№	№	№	№
1	2	3	4
Einzahlungen der Kiteru	Gegenstand	Gegenstand	Ausgaben
Оплати родичів	Предмет	Предмет	Розходи:
		Kosten der Erholung der Teilnehmer	
		Контри виживлення учасників	

	<p>Untersützung d. Gemeindefamtes Підмога громад. уряду</p>	<p>Lagerunterkonn (Mietkonn) Приміщення на табор (чино)</p>	
	<p>Untersützung von d. Handels- und Gewerbetunternemungen Підмога торговельних і промислових підприємств</p>	<p>Rinrichtung des Erholungslogslagers Уладження табору</p>	
	<p>Unterstützung d. Ukt. Hilfskomitees Підмога УДК</p>	<p>Ausüstung Виряд табору</p>	
		<p>Entlohn. d. Leitung d. Erholungslogslagers Винагорода проводу табору</p>	
	<p>Andere Einkommen Інші прибутки</p>	<p>Transport Перевіз</p>	
	<p>Fehlbetrag (nslobir)</p>	<p>Andere Ausgaben Інші видатки</p>	
		<p>Überschuss (nadwizka)</p>	

ПІСНЯ ЮНАЦТВА.

ЩУРАТ ВАХАНІЙ
РОС. ЛЕВЦЬКИЙ

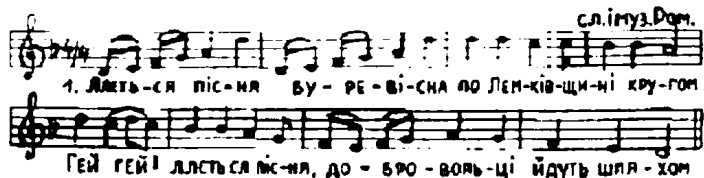
Вір-ність і лю-бов до кра-ю я при-сяг то-бі дав-
но все чим став-ся, все що ма-ю, все для
те-бе, віт-чи - но. Не лиш в сло-ві
не лиш в піс - ні сер-це вір-не є то-бі я го-
тов на ді - ло дій-сне у по-тре-бі й во-роть-бі.

2. Чи у радощах, чи в горю
Скажу друзям і врагам,
Що дружбу з тобою творю,
Й за те щастя душу дам.

Вірність і любов без краю
Я присяг тобі давно,
Все чим стався, все що маю,
Все для тебе, вітчино.

Добровольці йдуть шляхом...

сл. і муз. Дам.

1. Ля-ть-ся піс-ня бу-ре-ві-сна по Лем-ків-щи-ні кру-гом
Гей, гей! ля-ть-ся піс-ня, до-бро-воль-ці йдуть шля-хом

2. Гордо, сміло, вправо, вліво: із піднесеним чолом...

Гей, гей! гордо, сміло добровольці йдуть шляхом.

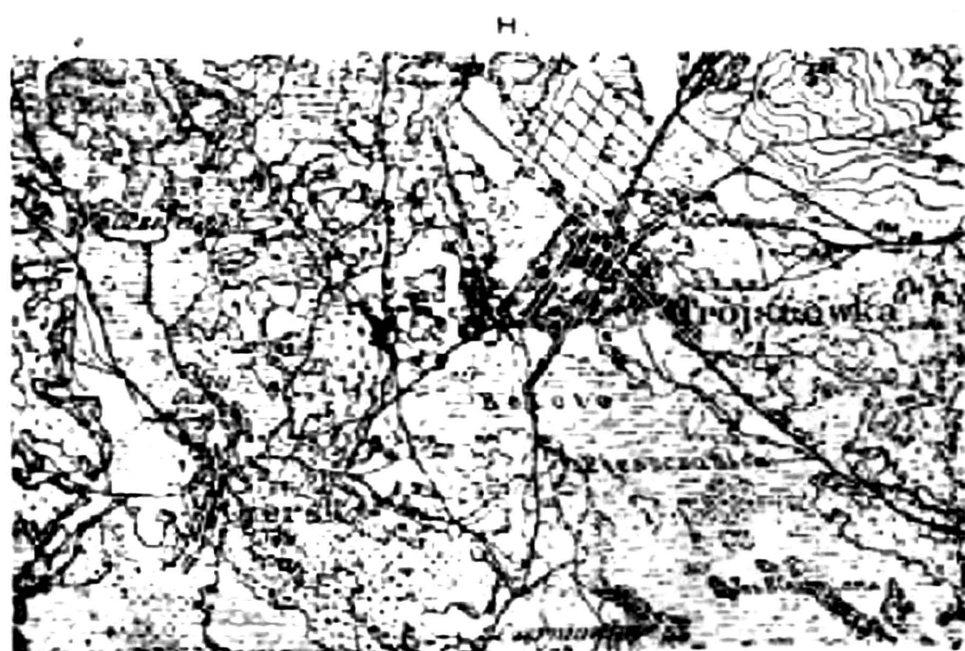
3. Серце в'яне, тільки гляне до дівчини за вікном

Гей, гей! Серце в'яне, добровольці йдуть шляхом

4. Україно, батьківщино! Бій ми вирішим з врагом!

Гей, гей! Україно!.. Добровольці йдуть шляхом!..

Читання карт
(топографічні знаки, взяті з Укр. Юнацтва)

Різні знаки

Б	А	М	П	
				будинки
				тунелі
				електричні
				залізниця
				доріжки
				класичні
				переходи пароланки і члони
				парани
				броди
				присітки

Води

				річки
				потічки
				водопроводи
				каналі і шлюзи
				дипреси
				озера і ставки
				багато

Р	А	Н	П	
				границя області
				границя області губернії
				границя повіття
				границя волость
▲ 60.1	△ 100	△ 150	△ 200	три основні висоти пунктів
● 36.9	○ 102	10:	10:	висота над рівнем моря
				хотми

Вирізки карт

Рослинність і почва

Р.	А.	Н.	П.	
				релля
				сироди
				сиди
				стимлизи
				жміськелли
				тривли
				морфумлизи
				паводимони дотвоє
				лестяке лісі
				шляськони ліси
				кшляні лісі
				кшляськони
				парки
				груби
				мол. ліси
				кшляськони поля
				ліси

88

З М І С Т :

Вступне слово	3
В юнацьких таборах	7
Ми один гурт	10
За внутрішню обнови духа	11
Карність і обовязок	13
Спорт і молодь	16
Підготовка таборів:	
Роди таборів	17
Вказівки для організаторів	19
Життя в таборі:	
Внутрішня організація таборового життя	32
Здоров'я	60
Праця в таборі:	
Релігійне виховання	69
Національно-суспільне виховання	70
Тіловиховання	89
Фахове освідомлення молоді	138
„Служба Праці“	143
Побратимство	157